

HIVERN 2006

SUMARI

2

Un recorregut digital pel llibre

Agustí Hernández Dolz

10

Infantil i Juvenil

44

Narrativa

66

Poesia

78

Assaig

112

Altres Novetats

124

Adaptar-se als nous temps

J. Ricart

134

Editorials valencianes

Un recorregut digital pel llibre

¿Com publicar un llibre? ¿On obtindre informació sobre els premis literaris d'àmbit valencià? ¿Quins drets té l'autor d'un conte o d'una novel·la? Per respondre estes i unes altres preguntes, la Direcció General del Llibre i Biblioteques posa a disposició de l'internauta la seua pàgina web (<www.cult.gva.es/DGLB/inicio_v.htm>). Es tracta d'un recorregut complet pel llibre que va des d'una perspectiva local a una altra de global. Una eina que no cal desaproveitar per embafar-se de lletres.

L'eina és una pàgina web en la qual s'ha fet un considerable esforç per tal d'agrupar tota la informació que fluctua al voltant del llibre i de les biblioteques, superant una perspectiva local. Donat que el lector de hui és un lector global, que tan prompte pot llegir una novel·la japonesa com un poemari d'un autor xilè o un conte d'un narrador valencià, l'administració ha de modernitzar les eines que posa a disposició del lector i de qualsevol persona, per acostar autors, lectors, editors i administració. I una forma de posar en contacte tots els actors del llibre i de les biblioteques és a través d'una pàgina web.

Este nexa d'unió entre l'espai global i el local s'articula a través d'informació com ara legislació sobre el món editorial, propostes públiques i privades per a rellançar el consum del llibre, notícies que posen especial èmfasi en l'actualitat cultural... Amb la web, a més, la Direcció General del Llibre i Biblioteques (DGLB) fa un important esforç per incorporar-se a les noves tecnologies, conscient que cada vegada més el futur de la lectura i del sector del llibre passa per elles.

A la web de la Direcció General del Llibre i Biblioteques s'hi accedeix a través del portal de la Conselleria de Cultura (<www.cult.gva.es>). Després de fer clic sobre l'apartat «Cultura», i posteriorment sobre el de «Llibres, arxius i biblioteques», s'accedeix a la Direcció General pròpiament dita. El primer que apareix a l'internauta és un apartat de notícies i actualitat genèriques, vinculades tant al llibre com a les biblioteques. Una simple ullada permet comprovar que estem davant d'un

espai que s'actualitza diàriament i on hi ha notícies d'àmbit estrictament valencià, però també unes altres que fan referència a l'Estat espanyol o al món. A la fi del menú es veu un menú de notícies «anteriors», el qual arreplega entrades que ja no estan vigents, és a dir, d'una antiguitat superior als set dies. Cal destacar que per facilitar la cerca de qualsevol tipus de notícia, este apartat permet buscar per matèria, text lliure, mes o any.

Des de l'apartat de notícies, l'internauta-lector haurà de triar entre l'apartat del llibre o el de biblioteques, i clicar en qualsevol d'estes dos opcions en el menú superior. Durant tota l'estada en la web, una de les particularitats del disseny és que el canvi de secció és molt senzill, ja que no cal anar a les pàgines anteriors, sinó que directament es pot passar a l'apartat del llibre si s'està en biblioteques, o a l'inrevés. Serà a través del menú inferior de la web, el qual també permet consultar la pàgina tant en valencià com en castellà, que es podrà tindre accés a un mapa de la web o adreçar un correu a la DGL. Un altre dels aspectes que també cal matisar de la web és l'aposta pels colors grisos, blancs i rojos, que són les tonalitats que predominen, i que acompanyen un disseny àgil i dinàmic.

Si anem a qualsevol dels dos apartats que formen la web, per exemple el del llibre, el primer que salta a la vista és un menú en la part esquerra de la plana. Són, en total, dotze apartats, cadascun dels quals, al seu torn, inclou subapartats. El pri-

mer que pot consultar-se és un que fa referència al llibre en conjunt com un sector econòmic, i els agents que hi ha al seu voltant. Així, editorials, associacions, distribuïdores, llibreries...

També es pot obtenir el llistat d'etiquetes, o entrar en un apartat de premis literaris d'àmbit valencià. Sense cap dubte, este, el dels premis, és un apartat dels més costosos de mantindre actualitzat, ja que són molts els concursos que es convoquen a terres valencianes, per part d'editorials, ajuntaments o entitats en general, tant de poesia, com de narrativa, assaig, teatre... La font d'informació són les notícies que sobre els premis arriben a la Direcció General. En este sentit, es pot buscar el premi directament o, si no se'n coneix el nom o es fa una cerca genèrica, a través de l'organisme convocant. També es pot cercar pel municipi, pel gènere o per la llengua en què es pot optar al premi. Esta eina, així, ofereix la possibilitat que qui vulga presentar-se a certàmens sense conèixer-los, tinga una ferramenta amb la qual buscar les convocatòries existents. Dins de la web de la Direcció General també hi un apartat legal amb tota la informació sobre el registre de la propietat intel·lectual, el dipòsit legal i la legislació, o diversa informació d'interés.

Com publicar un llibre

Aquelles persones que estiguen interessades a publicar un llibre, crear una editorial, saber quins bàners i enllaços es poden oferir en una pàgina web, també tenen

<www.cult.gva.es/DGLB/inicio_v.htm> és l'adreça de la web, i hi ha un apartat específic per al llibre i un altre per a biblioteques.

l'apartat on informar-se. En el fons, és una situació a la qual molts ens podem enfrontar en el nostre quefer diari. Què cal fer perquè un llibre siga legal? Quins passos s'han de seguir? A qui s'ha de demanar el número d'ISBN? Ací trobarem la resposta.

Un altre bloc significatiu dins de la pàgina web és el que fa referència a la promoció i l'impuls a la lectura que es fa des de la Direcció General. També s'inclou un apartat genèric dedicat a les ajudes que promou la DGLB a les editorials, associacions, llibreries i distribuïdors. Un altre bloc són els premis Comunitat Valenciana, anuals, que es concedeixen al llibre millor editat, a la tasca dels llibreters i al llibre millor il·lustrat; el Premi d'Assaig i el Premi Lluís Guarner; el Premi de les Lletres CV, la Distinció al Mèrit Cultural...

Fomentar la lectura

Com que la web a més d'oferir possibilitats a particulars i empreses vol fomentar l'accés a la lectura i informar de les tasques que s'estan duent a terme en esta matèria, la Direcció General del Llibre i Biblioteques informa de projectes pilot com «Benvinguts a la lectura», el qual pretén incorporar les famílies al circuit del llibre i treballar per la millora dels índexs de lectura. Per això s'expliquen notícies vinculades i referides als llocs on s'està aplicant l'experiència, com Almassora, Xàbia, Xest, Gata de Gorgos i Jérica.

Un altre apartat, els enllaços d'interés, ofereix informació molt variada que, en part, giren al voltant d'un sector a l'alça com és l'edició electrònica. Entre altres, s'hi parla d'espais virtuals o fires internacionals. Esta revista, *Lletres Valencianes*, també té el seu espai en la web de la Direcció General, i se'n poden consultar els números publicats per anys, títols, autor... amb un simple clic.

Les biblioteques

L'apartat per a les biblioteques té la mateixa estructura de distribució que el del llibre: un menú a l'esquerra de la pàgina on estan tots els desplegable, i la facilitat per tornar a l'apartat del llibre o a les notícies d'interés, per adreçar-se a la Direcció General o per a canviar d'idioma en qualsevol moment. Si de cas, caldria matisar que el de les biblioteques és un sector més adreçat a col·lectius bibliotecaris professionals o a ajudar en la gestió de les biblioteques.

El primer apartat del menú fa referència als tipus d'ajudes per a col·lectius professionals i biblioteques: ajudes per a centres bibliotecaris valencians i beques de formació professional. El fet que totes estes referències estiguen agrupades en esta web, evita que l'interessat haja de fer la cerca en unes altres eines com ara el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. Ací ja està creat l'enllaç que remet directament a la pàgina del DOGV.

La voluntat de la web és facilitar una eina que acoste autors, lectors, editors, distribuïdors, llibreters i administració.

Un altre enllaç remet a la Xarxa Electrònica de Lectura Pública Valenciana, a través del qual es pot accedir a qualsevol biblioteca valenciana integrada en la xarxa i ampliar el préstec de materials, sempre que s'haja fet el procediment administratiu adequat per accedir-hi. Cal matisar que el tipus de fons que s'hi pot demanar inclou llibres, diaris i revistes, articles, discos compactes, DVD, mapes, manuscrits, partitures musicals o material gràfic en sentit genèric. Ací també s'inclou un servei de consulta de premsa en línia, la programació de teatres de la Generalitat Valenciana, una agenda d'activitats o la consulta de butlletins bibliogràfics. L'internauta també pot obtindre informació sobre les lleis que afecten les biblioteques, des de tres àmbits: valencià, estatal i internacional. Així, en el cas valencià, lleis, resolucions, ordres i decrets d'aplicació directa com, per exemple, la Llei 6/2006, de 9 de juny, de la Generalitat, de Creació del Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de la Comunitat Valenciana; o el Decret 119/2005, de 24 de juny, del Consell de la Generalitat, pel qual es dicten normes per a la creació de centres de lectura pública municipals. Pel que fa a les disposicions d'àmbit estatal, cal parlar de les normes d'accés a la biblioteca nacional, servicis d'accés a Internet de les biblioteques públiques..., o en l'àmbit internacional podem trobar-hi, per exemple, la Declaració de Buenos Aires sobre Informació, Documentació i Biblioteques (Buenos Aires, agost de 2004), la Declaració de Praga *Cap a una societat alfabetitzada informacionalment*, etc.

A l'apartat de biblioteques tampoc hi podia faltar un menú que fera referència a l'accés a totes les biblioteques existents. Estan classificades com a «valencianes», «internacionals», «digitals», «catàlegs col·lectius», i també s'hi pot arribar a un sector més específic com el de les revistes professionals o associacions professionals, o acostar-se a qualsevol de les llistes de distribució que hi ha en el món bibliotecari.

Butlletins bibliogràfics

Completen l'apartat de biblioteques els butlletins bibliogràfics, entre els quals el Butlletí d'Orientació Bibliogràfica per a Biblioteques Públiques Valencianes inclou les novetats bibliogràfiques ordenades per categories i temàtiques. Destaca especialment també el Butlletí de Novetats Discogràfiques.

Un altre apartat també fa referència a un aspecte cada vegada més importat: «Internet a les biblioteques». Es tracta d'un projecte que naix arran d'un conveni entre l'entitat pública empresarial Red.es (depenent del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç) i la Generalitat. Pretén que els usuaris de les biblioteques públiques valencianes puguen accedir a Internet de forma gratuïta i amb qualitat. En la web es mostra l'aplicació d'este projecte en dues-centes dotze biblioteques i agències de lectura municipals, i s'inclou la comparativa entre comunitats autònomes en inversió en connectivitat i equipaments arran d'esta actuació... D'esta compa-

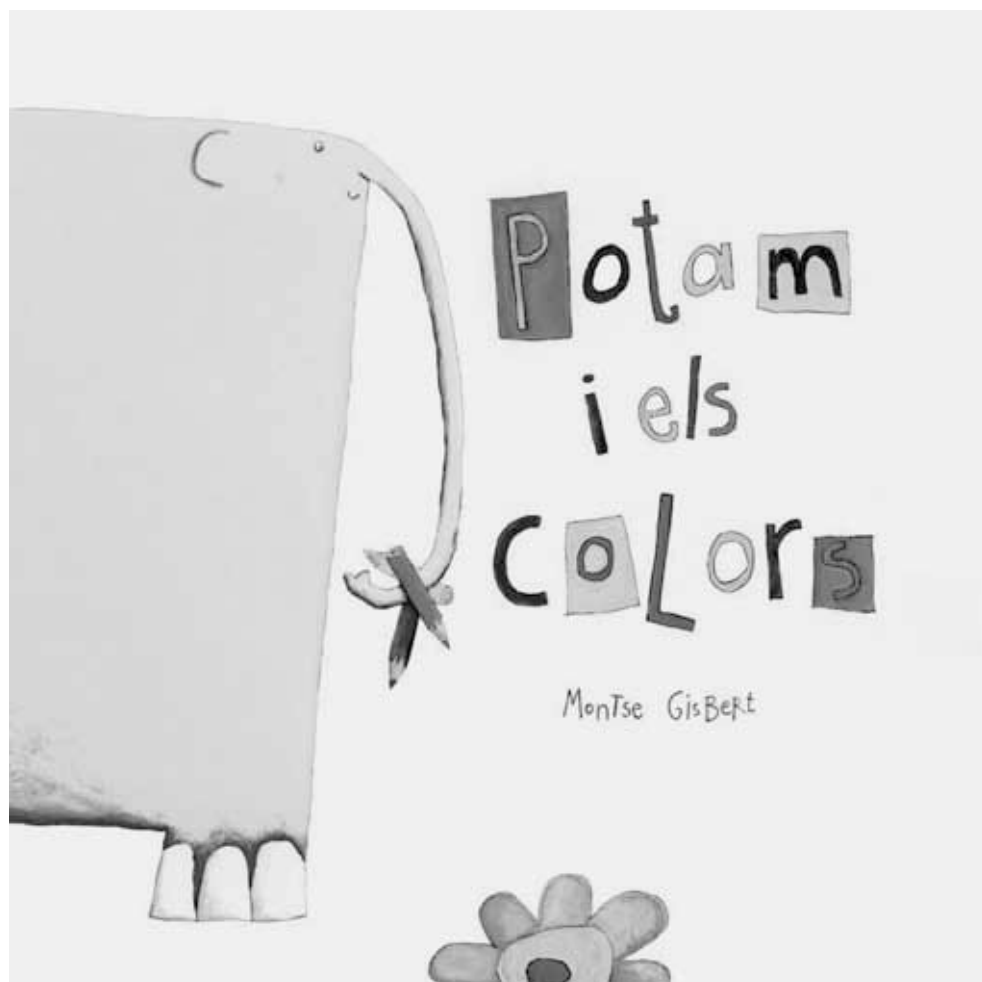

La web està adreçada a un públic generalista, però també té eines per a l'especialista en biblioteconomia i per al professional del llibre.

rativa se'n desprén que Andalusia, Catalunya, la Comunitat Valenciana i la Comunitat de Madrid són les que més recursos econòmics han invertit en este camp. L'apartat de biblioteques també inclou un mapa dinàmic que proporciona informació estadística de les biblioteques valencianes.

Si un aspecte cal destacar especialment de la web de la Direcció General del Llibre i Biblioteques, és l'ingent esforç per posar en una plataforma virtual tota la informació, o almenys la màxima possible, vinculada al món del llibre, i que està adreçada tant a un públic generalista, especialista o professional, com al sector econòmic que hi ha al voltant del llibre. Un esforç per comunicar espais diferents i complementaris alhora.

Agustí Hernández Dolz

Una invitació a experimentar amb els colors

Potam i els colors és el segon àlbum il·lustrat protagonitzat per l'elefant Potam després d'un primer títol, *L'abecedari fantàstic de Potam, l'elefant*, de significatiu ressò, publicat també per Tàndem Edicions. A més d'una acurada edició, cal destacar que tant el text com les il·lustracions són de la guardonada Montse Gisbert, que ens sorprèn de nou amb esta invitació per als més menuts a conèixer i experimentar amb els colors d'una manera simpàtica, didàctica i atractiva.

POTAM I ELS COLORS

MONTSE GISBERT

COL·LECCIÓ «ÀLBUMS IL·LUSTRATS»

40 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2006

Els lectors acompanyen Potam a introduir-se a poc a poc en els fulls blancs del llibre, primer la trompa, després el cap, fins que l'animal aconsegueix entrar-hi sencer, carregat amb els seus llapis de colors i amb una escala per a arribar a qualsevol lloc. Una vegada dins de la pàgina, Potam començarà a dibuixar els paisatges que desitja recórrer, fent ús dels diferents colors primaris i experimentant amb mescles. En un recorregut molt particular, Potam pintarà el cel, uns ocells coloristes, els núvols, el sol, la mar, els peixos, el bosc amb els arbres, una papallona rosa i lila i també fruites si té fam. Els dibuixos donen pas a històries menudes, com l'enamorament de dos ocells acabats de pintar, un peix que s'embruta de blau de l'aigua de la mar o l'arribada de la primavera amb les flors que volen fer bona oloreta. Potam inicia una història i convida el lector a seguir-la mentre fa un repàs dels colors a mesura que transcorren els fets.

El llibre incorpora una proposta de joc que no és altra que un exercici per a experimentar amb les mescles dels colors primaris i d'estos amb el blanc i el negre. Les últimes planes deixen un espai lliure on els dibuixos no estan acolorits i el lector primerenc pot fer ús de la seua imaginació i provar les mescles proposades o unes altres d'iniciativa pròpia per donar color als personatges siluetejats. L'exercici inclou un repàs de quins són

els colors primaris i quin resultat s'obté combinant-los. A més proposa jugar a identificar diferents colors amb

determinats objectes quotidians, seguint unes indicacions com si es tractara d'una cançó, de forma que el lector inicia el joc amb l'acompanyament del llibre i pot continuar-lo amb la seua pròpia iniciativa. D'alguna manera és un conte interactiu, perquè convida a la participació, a la vegada que fa de guia i deixa un espai adient perquè el joc siga possible.

Les il·lustracions són una mostra de particulars textures que recorden les ceres, tonalitats molt pròpies de Gisbert i formes que no intenten seguir les línies convencionals. L'autora continua incorporant *collages* imaginatius i cridaners que expliquen per què les seues creacions han sigut tan seguidament guardonades. Cal recordar que, entre altres, Montse Gisbert va obtenir el 1998 el primer Premi Nacional d'Il·lustració, atorgat pel Ministeri d'Educació i Cultura, i en l'any 2000 el *Skipping Stones Honor Award* (categoria Ecologia i Naturalesa) EUA, el Premi al Millor Llibre Il·lustrat (atorgat per la Generalitat Valenciana) i el Premi de l'Institut de les Lletres Catalanes a la millor obra de literatura infantil publicada durant els anys 1997, 1998, 1999. *Potam i els colors* està editat en valencià i en castellà.

Anna Gimeno

Descobrir la sorpresa

Imma Pla presenta en *Tú ¿cómo estás?* un senzill joc per a infants que provocarà el redescobriment i la sorpresa d'un mateix a partir de la pròpia expressió.

TÚ ¿CÓMO ESTÁS?

IMMA PLA

IL·LUSTRACIONS D'IMMA PLA

12 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2006

Brosquil Edicions i Libros del Zorro Rojo llancen esta obra de la qual és autora i il·lustradora Imma Pla. En unes poques pàgines, el lector infant passarà per emocions com l'alegria, l'espant, la tristesa o l'amor, a més de situacions com la son o el disgust. Les àmplies il·lustracions creades per Pla són molt explícites per mostrar estes i altres situacions relacionades. Amb *Tú ¿cómo estás?* l'autora presenta una obra senzilla i adient per tal que el menut que vol aprendre no sols a llegir, sinó també a sentir i a comunicar, pugui donar les seues primeres passes.

La part final de l'obra conduirà el lector a un redescobriments de si mateix a partir de la seua pròpia expressió. Com? Molt senzill: només cal arribar a veure's en l'espill de la última pàgina: la sorpresa serà majúscula, inesperada, incerta i, al mateix temps, provocarà una emoció o un fet diferent en qualsevol dels lectors o de les lectores que hi arriben. Este recorregut pels sentiments, així, desemboca en un final el principal sorprés del qual és el lector. Objectiu de l'obra complit.

A més, *Tú ¿cómo estás?* també juga amb els colors, una eina important per a l'aprenentatge del menut o la menuda. Des del verd, el morat, el roig o el blau, els colors ajuden a comprendre cada si-

tuació. La gran expressivitat dels protagonistes de l'àlbum a través de determinades parts del cos com ara ulls, llavis i boca, i mans dibuixen molt clarament els sentiments.

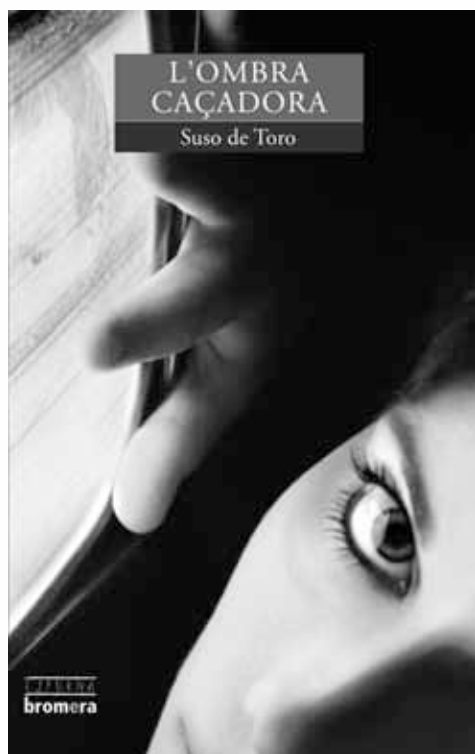
També cal destacar, com a complement de l'expressivitat humana, la presència d'animals (gossos, caragols, ànecs...). El llibre de Pla està adreçat a un públic de més de tres anys, per la qual cosa no és estrany que este siga, si no el primer, sí dels primers llibres que l'infant obrirà probablement al llarg de la seua vida. Imma Pla va nàixer a Barcelona i té estudis de disseny gràfic. Entre 1990 i 1995 s'ha dedicat sobretot a la il·lustració de literatura infantil. Darrerament compagina la il·lustració amb el disseny gràfic, col·labora en premsa, agències de publicitat i editorials. A més, ha obtingut nombrosos premis relacionats amb la il·lustració i el disseny. L'obra està editada en valencià i en castellà.

Agustí Hernández Dolz

La deshumanització de la tecnologia

Suso de Toro assaja en *L'ombra caçadora* una novel·la d'aventures concebuda com una narració al·legòrica on els misteris i els secrets esdevenen de vital importància. És la història de dos germans i un pare que viuen en una casa aïllada del món exterior; un món que representa, per a tots ells, una amenaça implacable que només el pare coneix.

L'OMBRA CAÇADORA

SUSO DE TORO

COL·LECCIÓ «ESPURNA», 76

204 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2005

De vegades resulta bastant difícil d'encabir algunes novel·les en un gènere narratiu o novel·lesc en concret. I la dificultat no rau només en el fet que podem trobar-nos amb novel·les frontereres que reunixen trets de diferents gèneres, sinó en la limitació a què se sotmet, a la novel·la en qüestió, quan se li atribuïx una etiqueta determinada. Potser este és el principal escull a l'hora d'encarar-se amb la novel·la de Suso de Toro. De fet, si tenim en compte que els protagonistes són dos germans adolescents immersos en una espiral incessant de perills que han d'anar esquivant pel seus propis mitjans o amb l'ajuda de tercers, podríem encabir-la en la novel·la d'aventures. En canvi, si atenem al retrat que se'ns oferix d'una societat deshumanitzada pels efectes nocius d'uns avanços tecnològics fora de l'abast del nostre present històric, ben bé podríem situar-la en la tradi-

ció de la literatura utòpica o de ciència-ficció, a l'estil d'Aldous Huxley en *A brave new world* o de Georges Orwell en *1984*. I fins i tot podríem afirmar que respon al model de la narració al·legòrica en tant que es tracta d'una ficció a través de la qual es realitza una representació simbòlica d'idees abstractes mitjançant metàfores. Valga com a exemple la metàfora de les ulleres fosques que porten els habitants de la ciutat que s'hi descriu i que els impedeixen tenir una visió normal de la realitat que els envolta. En este sentit, *L'ombra caçadora* estaria estretament lligada a la famosa al·legoria de la caverna de Plató. Però, a més de constatar que ens trobem davant d'una novel·la que barreja diferents gèneres narratius, cal ressenyar l'afegit de la influència de la tradició literària gallega, tant pel que fa al realisme agrari de la primera part de la novel·la com pel que fa a la imaginació i la fantasia desbordants de l'autor.

L'ombra caçadora és una novel·la narrada en primera persona on s'alternen els punts de vista dels dos germans, cada un o dos capítols, de manera que el lector disposa sempre de dues perspectives diferents d'un mateix esdeveniment. Amb l'ús d'esta tècnica narrativa i la creació d'una atmosfera d'intriga

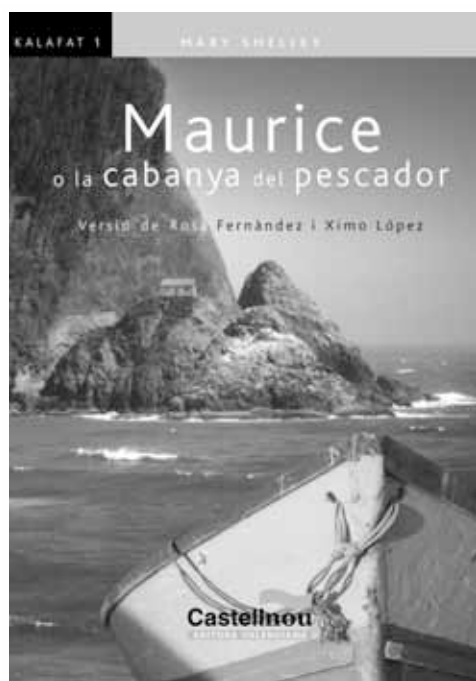
típica dels *thrillers*, basada en el canvi del ritme de l'acció, primer lent i després cada colp més vertiginós a mesura que s'apropa el desenllaç de la història, el lector queda atrapat pel relat. Tanmateix, la novel·la presenta mancances considerables pel que fa a la construcció dels personatges i del món ficcional, mancances que es fan més evidents en certs personatges secundaris que semblava que anaven a tenir una importància capital en el desenvolupament de la història i que, pel contrari, acaben diluint-se en la insípida més absoluta. Però, tot i les mancances ressenyades, *L'ombra caçadora* és una reflexió, si més no, vàlida, sobre el nivell excessiu de dependència de la societat actual dels mitjans de comunicació televisius que, de manera constant, bombardegen els espectadors amb imatges que acaben per reemplaçar la mateixa realitat.

Salvador Ortells Miralles

La fuerza de los valores ante la adversidad

El diario de Mary Shelley registra el 10 de Agosto de 1820 una anotación de que había compuesto una novela para Laurette. Ciento setenta y siete años después, una descendiente de la escritora encuentra en un baúl, en un palacio al norte de Florencia, entre poemas, postales, cartas personales y escritos fragmentarios, el manuscrito de Maurice. En noviembre de 1997, el diario *The Times* anuncia el hallazgo, convirtiéndose en un acontecimiento literario e histórico.

MAURICE O LA CABANYA DEL PESCADOR

MARY SHELLEY

VERSIÓ DE ROSA FERNÁNDEZ I XIMO LÓPEZ

COL·LECCIÓ «KALAFAT», I

59 PÁGINAS

CASTELLNOU. EDITORA VALENCIANA, VALÈNCIA, 2006

Mary Shelley es mundialmente conocida por ser la autora de *Frankenstein o el moderno Prometeo* (1818), escrita cuando contaba veinte años. A partir de entonces *Frankenstein* se convirtió, por derecho propio, en un mito, objeto constante de reediciones y reinterpretaciones, fundamentalmente en el ámbito cinematográfico.

Mary Shelley (1797-1851), nacida de la unión del filósofo William Goldin, considerado uno de los más importantes precursores liberales del pensamiento anarquista y de la escritora y feminista Mary Wollstonecraft, autora del pionero e imprescindible *Vindicación de los derechos de la mujer* (1792), escribió a lo largo de su vida otras cuatro novelas, varios libros de viajes y poemas. Su novela *El último hombre* (1826) es considerada su mejor producción.

Maurice o la cabanya del pescador, escrita en un momento de honda depre-

sión de la autora tras el fallecimiento de uno de sus hijos, y con la intención de ser publicada inmediatamente, es una bellísima historia sobre el reconocimiento o «anagnórisis».

Maurice es un muchacho que, con sólo trece años, ha conocido cómo es arrancado de su auténtica familia, maltratado y despreciado. De gran fortaleza de espíritu, a pesar de su frágil condición física, y poseedor de una honestidad admirable, huye del que creía su auténtico hogar y busca trabajo en localidades próximas, oculto tras un nuevo nombre. El destino le lleva a la cabaña de un buen hombre, el pescador Barnet, recién enviudado y hundido por la ausencia de su amada esposa, otro ejemplo de bondad. Tras unos meses de convivencia feliz, Barnet fallece. Justo cuando Maurice ha de comenzar de nuevo, el destino reparará su desgracia.

Historia de aparente simplicidad, cargada de lirismo, tristeza y melancolía, pero también de esperanza, al apostar por los valores positivos: tenacidad y fortaleza, bondad, compasión y solidaridad (¡tan necesarios hoy!) que pueden caracterizar al ser humano y que le ayudan a sobreponerse de las adversidades e injusticias que, a su vez, siembran el camino de la vida.

Maurice o la cabanya del pescador inicia la colección de la editorial Castellnou, Kalafate, que se caracteriza por-

que todos sus textos son adaptaciones de clásicos de la literatura universal con el fin de que puedan ser leídos y entendidos por personas con dificultades lectoras o de comprensión. Estas dificultades pueden ser «transitorias» (inmigración, incorporación tardía a la lectura, accidentes, escolarización deficiente...) o «permanentes» (dislexia, retardos mentales, senilidad...).

Los textos de la colección Kalafate se ajustan a unas directrices elaboradas por la *IFLA* para generar información de Fácil Lectura, entre ellas el disponer el texto sin justificar a la derecha y acompañarlo, mediante recuadros destacados en los márgenes, de la explicación de aquellas palabras de más difícil comprensión y de ilustraciones. La calidad de la edición es elogiada.

A pesar de todos estos condicionantes, *Maurice o la cabanya del pescador*, en versión de Rosa Fernández y Ximo López, mantiene su alto nivel poético y literario, su coherencia textual e integridad argumental, en definitiva, mantiene incólume idéntica emoción a la vivida con la lectura original.

Una obra, pues, de obligada presencia en bibliotecas públicas y escolares, como espacios de difusión de textos necesarios y aún escasos en la oferta editorial presente.

Ana Isabel Caro

Tot pot ser, digué Caliu

Cristòfol Martí, que coneix bé el nostre país i la nostra llengua, té un ventall variadíssim de treballs al voltant d'estos dos temes. Pel que fa a la terra, títols com *Contes de l'Horta*, i pel que fa a la llengua, esta proposta d'embarbussaments entremaliats i divertits, per a xiquets i xiquetes de qualsevol edat.

TRAVALLENGÜES. LA DIFICULTAT COM A REPT

CRISTÒFOL MARTÍ

IL·LUSTRACIONS DE CÈSAR BARCELÓ

COL·LECCIÓ «CONTES DE TOTS», 18

40 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2006

La riquesa de frases fetes, acudits, dites populars, embarbussaments i, en general, jocs de paraules, fan de baròmetre de la llengua, en mesuren la vitalitat i en definixen la «fesomia». Dic això perquè, a l'altra cara de l'idioma, compartint moneda amb els estudis lingüístics més rigorosos, hi ha este llegat impagable de la llengua oral, massa vegades oblidat i poc estudiat. L'editorial Denes ha publicat un recull d'embarbussaments recollits i treballats per Cristòfol Martí que contribuïx al coneixement d'este fons riquíssim de la llengua. El treball d'il·lustració de Cèsar Barceló, amb dibuixos tan genials com el dels setze jutges que mengen fetge, acompanya els textos i els dóna color.

No oblidem que la llengua és el reflex de la societat, de l'economia, de la cultura, de la gent, de la manera de viure del poble que la té com a pròpia i que se l'estima. Mireu si darrere d'estos dos

exemples no hi ha amagada la saviesa més lúcida de les coses més senzilles (o no): *L'amo es menja la molla i al gos li toca l'os. M'entretinc amb el que tinc.* Estructurat per temes com «El camp», «La casa», «La família», «Destarifos» o «Tirallongues ocasionals», este quadern de llengua és agosarat en el repte i la dificultat de trobar les paraules exactes i d'inventar-ne de noves. Podem descobrir noves professions amb què, qui sap, algun dia ens podem atrevir. Heu pensat mai a què es dedica el «desenllepolidor» o el «desquadrilinquadrador»? I sabeu què vol dir *carxotejar-se*? Com pot ser alguna cosa «cuquiricanya» o «entrebolifissa»?

Per un costat, la fonètica de les paraules ens fa imaginar nous i divertits significats. El valencià, un parlar propici per als monosíl·labs, permet jocs simpàtics com: «No vull que me toc ni me plaf tampoc». O bé: «Què t'ha dit que t'ha dut». D'altra banda, qui no ha imitat la fonètica d'altres llengües com el xinès o l'alemany a través de la repetició de paraules nostrades com: «Xe quin fum fa» o bé «Alls secs piquen, alls tendres couen». Buscant les rimes, observant la realitat, creant noves paraules a través de mecanismes com la derivació o la composició, l'autor del recull facilita un vocabulari al final del llibre per si hi ha

cap dubte. A més a més, una proposta didàctica que es pot fer servir a les aules, perquè els xiquets i les quixetes cletes, bolifers i rossegadissos puguen compartir este doll de creativitat. En un altre ordre de coses, dos apunts abans d'acabar. L'editorial Denes no solament aposta pel coneixement de la llengua en esta publicació, sinó que amb la compra de llibres com este contribuïm al valencià i a la Fundació Sambori amb un 0,7%. També fa servir paper sense clor pel compromís amb el medi ambient. Bones intencions, doncs, i bons propòsits en una època en què cal este compromís constant. I ara, de veritat, sí / hem arribat a la fi.

Begonya Mezquita

Coses d'humans

Juanolo ens ajuda a explicar de manera desenfadada i fresca els misteris que envolten els humans: que podem ser molt diferents els uns dels altres, però sense ser una barrera per a agradar-nos.

ENS BARREGEM!

JUAN ORTEGA, JUANOLO

IL·LUSTRACIONS DE JUANOLO

24 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2006

ENS AGRADEM!

JUAN ORTEGA, JUANOLO

IL·LUSTRACIONS DE JUANOLO

24 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2006

Molts són els llibres que cada any es publiquen amb l'objectiu d'educar en valors els més joves (i no tant joves), però no són molts els qui aconseguixen arribar als xiquets de manera senzilla, directa i, sobretot, divertida.

Enguany s'han publicat dos llibrets que acomplixen tots tres requisits, i és Tàndem Edicions en la seua col·lecció «Coses d'Humans» la que ho ha fet possible: tant el primer llibre, titulat *Ens barregem!*, com el segon *Ens agradem!*, han sigut escrits i il·lustrats per Juan Ortega, amb el sobrenom de *Juanolo*.

La col·lecció «Coses d'Humans» té com a filosofia mostrar l'equació de la convivència en la diversitat: hi ha tantes persones diferents com diferents són les formes de relacionar-se, de vestir, de jugar, d'alimentar-se..., sempre buscant la felicitat. I això ha sigut així, és així en el present i volem que siga de la manera més pacífica possible en el futur.

Ens barregem! és un bon exemple que demostra com la diversitat no té per què estar renyida amb la convivència. Malgrat que alguns pensen que això de barrejar-nos és una bomba de rellotgeria, o auguren situacions de crisi, els moviments de persones per tot el món ha estat al llarg de la història una cosa ben comuna que continua hui en dia. Esta és una evidència per a molts, però no per a tots, la qual cosa fa necessari que es publiquen llibres com este, que,

a més a més, ha rebut el suport de SOS Racisme-Catalunya.

Juan Ortega ha plasmat esta realitat presentant una sèrie de situacions quotidianes que manifesten esta barreja: entre veïns, entre amics, quan eixim al carrer a passejar, quan comprem pa, etc.

Les il·lustracions són alegres, amb colors vius i traçats senzills, que recorden un poc els dibuixos desenfadats d'*Els Simpsons*. *Ens agradem!* és un cant a l'amor i a les diferents maneres d'agradar-se, sense importar el sexe de la persona amada; amb paraules de Juanolo: «Així doncs, el més important no és com siga qui t'agrade, sinó que qui t'agrade... T'agrade MOLT! MOOOOOOLT!» El llibre ha sigut publicat amb el suport de l'AMPGIL (Associació de Mares i Pares de Gais i Lesbianes).

Molt sovint escoltem la expressió «la realitat supera la ficció»; Juanolo ha recollit esta diversa i plural realitat, que alguns encara confonen amb la ficció. Sense cap tipus de complexes l'autor exposa totes les formes d'agradar-se que «practiquem» les persones.

Senzill i directe és el missatge del llibret, amb el mateix tipus d'il·lustracions que el primer. Tots dos transmeten la frescor i l'alegria que necessiten els xiquets, joves i no tant joves quan tractem este tipus de temes que haurien ser tant quotidians com les situacions que vivim dia a dia.

Un viatge a través de la ruta de la seda

Tharonxina ens conta les vicissituds per les quals passa Josep Polo de Bernabé i Eloi, el seu ajudant, durant el seu viatge a Xina per descobrir el secret que millora l'elaboració de la seda. Els viatgers no aconseguixen el seu objectiu, però tornen a Vila-real amb la meravellosa llavor d'una nova varietat de taronja: la mandarina.

THA-RON-XINA.
LA LLEGENDÀRIA HISTÒRIA DE LA FLOR DEL TARONJER

CLARA SANTIRÓ

IL·LUSTRACIONS DE PACO GIMÉNEZ

COL·LECCIÓ «CONTES DE TOTS», 17

71 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2006

La història que se'ns conta en *Tha-ron-xina* és una faula sobre com es va introduir la mandarina al nostre País. A banda de les anècdotes que il·lustren la història, basada en el personatge de Josep Polo de Bernabé, el relat fa un interessant recorregut pels que foren els països de la ruta de la seda. Contat en to alegre i en clau de llibre de viatges i aventures, el text és molt entretingut i adequat per als lectors entre 11 i 14 anys. Resulta especialment interessant la proposta didàctica que hi ha al darrere del llibre, perquè els lectors poden completar coneixements històrics i geogràfics i, a més a més, fer una reflexió sobre els canvis que han ocorregut al món i els avanços tecnològics que faciliten el viatge. *Tha-ron-xina* és una història divertida amb indubtables valors per la reconstrucció que fa d'una època i els seus matisos històrics, a banda de fer un interessant exercici de documentació en endinsar-se en les circumstàncies que feren possible la introducció de la plantació massiva de mandarines. Sens cap dubte este text és la millor promoció que es pot fer entre els seus joves lectors de la rellevància històrica del nostre país. Una proposta molt intel·ligent per a instruir delitant, d'eixes que haurien de trobar-se en totes les prestatgeries de les biblioteques escolars. Un llibre que

facilita el treball docent dels professors i cobrix completament els interessos de tots els pares que s'involucren directament en l'educació cultural i personal dels seus fills.

L'escriptora Clara Santiró és autodidacta. Nascuda a Barcelona, viu a València des del 1961 i d'ençà residix al popular barri de Sant Marcel·lí. Mare de quatre fills, és una dona entusiasta i empenedora, amb un tarannà molt afable.

Va començar de ple en l'escriptura a partir de la seua jubilació, i el seu barri li ha servit d'inspiració per a moltes de les seues històries, entre altres: *Els dos gegants de Sant Marcel·lí* i *El gripau* (seleccionat com a llibre associat pel Fòrum de les Cultures de Barcelona 2004, pels seus valors humans i ecològics).

Les il·lustracions són de Paco Giménez. Valencià, il·lustrador de cartells, historietes i dissenys, així com col·laborador en nombroses publicacions, ha participat en exposicions professionals i té premis com el Premi Lazarillo 1989. Paco Giménez ha sigut il·lustrador de diversos llibres de la col·lecció «Contes de tots», formant equip també amb Clara Santiró, en concret amb *Els dos gegants de Sant Marcel·lí*, que en l'any 2002 va rebre el premi al llibre en valencià millor il·lustrat.

Lourdes Rubio

Una vegada a l'any, poesia al parc

La imaginació de xiquets i xiquetes es veurà estimulada per esta història d'arbres màgics i poesia. El protagonista: un misteriós parc que esdevé màgic una vegada a l'any, quan, cap al mes d'abril, els arbres ens oferixen uns fruits molt especials. El llibre està destinat a xiquets i xiquetes a partir de sis anys.

UN PARC DE PAPER A L'ABRIL

JÚLIA VILLAESCUSA

IL·LUSTRACIONS D'EVA GARCÉS

COL·LECCIÓ «EL TRICICLE», 35

24 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2006

Un parc de paper a l'abril és la història d'un jardí qualsevol que un dia a l'any esdevé màgic i ofereix a tots els xiquets i xiquetes que s'hi acosten la possibilitat de recollir poesia, dites, contes o, fins i tot, embarbussaments de les branques dels seus arbres. El parc només esdevé màgic un dia a l'any i, per això, aquell dia les xiquetes i els xiquets han de passar per tots els arbres i recollir el fruit especial i sorprenent que cadascuna de les varietats els ofereixen. Una vegada s'han recollit els «fruits» literaris, el parc es convertix en una gran biblioteca, on els llibres han estat elaborats pels xiquets, amb l'ajuda dels seus mestres, els arbres, les flors, les plantes aromàtiques i, fins i tot, les papallones, marietes i abelles que volen per damunt del jardí literari.

Júlia Villaescusa, escriptora, i Eva Garcés, il·lustradora, ens ofereixen un conte molt especial, carregat de petits poemes a cada plana, que tracta de transmetre als més menuts la passió per la lletra escrita, pels llibres i per les paraules. Tot això ho aconseguixen amb unes precioses il·lustracions –sempre tan útils i necessàries quan parlem de literatura infantil– que acompanyen el text de la manera més harmoniosa, i amb una història que unix natura i lletres per transmetre l'amor cap a les paraules i cap als arbres. El llibre fa una important tasca amb el vocabulari, ja que introduïx

els noms de les varietats d'arbres i vegetació –plantes aromàtiques, flors, etcètera– que apareixen en les seues planes, així com el relacionat amb les figures literàries mencionades, com ara els poemes o els contes, les endevinalles i les dites o els embarbussaments. Estes paraules apareixen subratllades en el conte, i sembla que d'esta manera es pretén ressaltar-ne la importància per a l'aprenentatge d'un nou ventall de mots, amb una pronúncia en ocasions difícil i sorprenent per als més menuts. Com sol passar als llibres infantils, *Un parc de paper a l'abril* incidix en determinats valors com, per exemple, la passió per la lectura i l'escriptura o l'amor i el respecte envers la natura. Però també és un llibre carregat de la màgia i la imaginació fonamentals per atraure l'atenció dels xiquets. El fet de recollir paraules dels arbres, tenir la possibilitat de crear la teua pròpia obra i poder penjar-la en un vell salze, desxifrar les endevinalles que els xiprers inventen, recollir les roses dels colors de l'arc de San Martí que un roser produïx sense pausa, o gaudir del perfum dels punts de lectura que podem fer gràcies a les fulles de les plantes aromàtiques del parc, són activitats que, gràcies al llibre de Júlia Villaescusa i Eva Garcés, estan a l'abast de qualsevol xiquet a partir de sis anys.

Sònia Martínez Icardo

Relats per a somriure

A vegades caiem en un estat de tristor que s'apodera de nosaltres i pareix no voler anar-se'n; però potser un bon relat pot retornar-nos el somriure, com ben saben fer Pau i Misteri, protagonistes de *Contes amb tinta blava*, escrits per Ferran Bataller i il·lustrats per Roberta Bridda.

CONTES AMB TINTA BLAVA

FERRAN BATALLER

IL·LUSTRACIONS DE ROBERTA BRIDDA

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 121

«PREMI DE NARRATIVA INFANTIL VICENT SILVESTRE»

114 PÀGINES

BROMERA EDICIONS, ALZIRA, 2006

Pau escriu contes per fer feliç la gent. Misteri, un gos molt espavilat, l'ajuda en esta difícil missió. Quan en una ciutat es detecta la tristesa, Pau rep una carta escrita en tinta blava, amb l'adreça des de la qual, durant un sol dia, ha de redactar les seues històries i fer-les arribar als destinataris. Pau i Misteri fan un excel·lent equip: una vegada Pau ha acabat d'escriure un conte, el sotmet a l'aprovació de Misteri, un gos molt exigent. Després el llancen pel balcó en forma d'avió, de bola o simplement de foli estirat. És així com amb el primer conte del recull, *L'home dels esternuts*, Pau fa tornar el somriure a Bernat, o amb *El hàmbster Ramonet i la tortuga Rafaeleta*, fa dibuixar un somriure al senyor Pep, un vell exferroviari jubilat que ha perdut la seua dona Maria. Cada conte que arriba al seu destinatari és una petita llumeneta de felicitat, que a poc a poc il·lumina la trista ciutat.

Mentre Pau escriu els contes i repara-tix felicitat. Molt a prop, en la porta d'enfront, viu la iaia Teresa, una dona molt imaginativa que passa el dia amb el seu nét Manel contant-li moltes històries.

Les vides de Pau i Manel acaben trobant-se quan Pau, cansat de portar tota una vida escrivint contes i desitjant viure com la resta de la gent, rep el senyal que anuncia el seu relleu en forma de núvol verd amb silueta d'elefant.

Ferran Bataller (la Pobla del Duc, 1977) ha construït al voltant de les històries paral·leles de la iaia Teresa, Manel i Pau, un trencaclosques de relats que encaixen de manera harmoniosa.

Este versàtil escriptor, guanyador de premis literaris com el Premi Carmesina de Literatura Infantil de l'any 2002 amb el llibre *El món dels Forrellats*, ha aconseguit amb *Contes amb tinta blava* (Edicions Bromera, 2006) omplir-nos de tendresa amb cada nou relat, on la fantasia és la millor medecina per a la tristor i els avatars de la vida quotidiana. Este llibre, guanyador del desé «Premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre», si bé està adreçat al públic més jove, a partir de 10 anys, d'acord amb la indicació de la col·lecció «El Micalet Galàctic», sèrie roja, també pot ser interessant per als lectors més grans.

Les il·lustracions en blanc i negre d'aparença senzilla, realitzades per Roberta Bridda (Belluno, Itàlia, 1975), que es conjuguen amb cada relat, recorden vagament l'estil que imprimí Saint-Exupéry en *Le petit prince*.

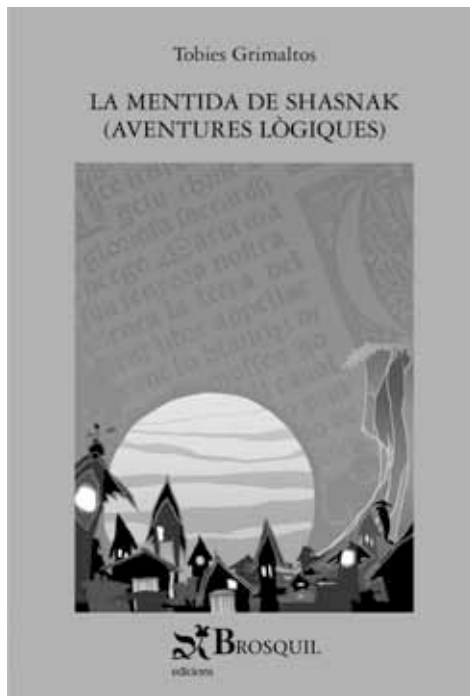
Per a aquells que vulguen aprofundir en la lectura, hi ha unes propostes didàctiques referides al llibre que poden descarregar-se de manera gratuïta des de la pàgina web de l'editorial; són unes eines de treball molt completes per a l'aula, elaborades per Joan Andrés.

Nieves Avilés

El joc de la filosofia

Tobies Grimaltos és professor de filosofia, i després de llegir *La mentida de Shasnak (aventures lògiques)*, no en resta cap dubte. El llibre presenta al lector una història farcida d'enigmes lògics, fàcils de resoldre, però on caldrà fer funcionar les neurones.

LA MENTIDA DE SHASNAK (AVENTURES LòGIQUES)

TOBIES GRIMALTOS

IL·LUSTRACIONS DE CARLES SALVADOR

COL·LECCIÓ «CAN PERLA», 2

144 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2006

Malgrat que el llibre està concebut per a l'oci, la resolució de les situacions plantejades per Grimaltos en la seua obra es pot assolir amb un poc d'esforç. Per si de cas, el lector trobarà la complexitat i l'ajuda de Clara, la protagonista de la història teixida al voltant dels problemes lògics.

La narració conta com el comte de Médar mor sense deixar descendència i el rei, després de reunir-se amb el seu consell de savis, decidix convocar un concurs de raonament per tal d'atorgar la propietat dels dominis al guanyador. Clara, una jove que s'ha format intel·lectualment amb un frare culte, serà presentada pels habitants del lloc a fi que els territoris no caiguen en mans d'un senyor despietat. Després d'aconseguir resoldre els enigmes plantejats davant d'un munt de candidats, Clara restituirà les propietats als habitants del seu comtat.

No obstant, serà a partir d'este fet que la jove assolirà una important fama que farà que siga cridada per nombrosos reis i senyors carregats de situacions de la vida quotidiana que amenacen la pau social dels seus territoris. Ella resoldrà estes situacions sempre amb endevinalles o situacions lògiques.

Amb un llenguatge viu, àgil i molt assequible, adreçat al públic jove, Tobies Grimaltos assaja una narrativa prope-

ra al lector, el qual aconseguix endin-sar-se en el paper de la protagonista mitjançant la resolució de les distintes situacions. *La mentida de Shasnak (aventures lògiques)* també fa una crida a la igualtat entre homes i dones. Tal com ocorre en la vida real, Clara serà discriminada pel simple fet de ser dona, però afortunadament podrà superar esta situació.

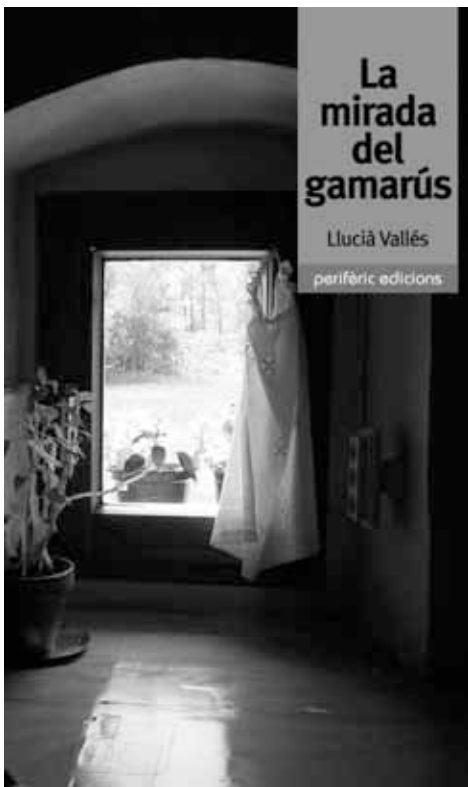
La narració està estructurada en nou capítols. De la lectura se n'extrau la conclusió de la importància del raonament i la lògica per a resoldre diverses situacions de la vida quotidiana. Amb un punt: que l'obra de Tobies Grimaltos en determinats moments també provoca la riulla del lector per la simplicitat o senzillesa de l'enigma plantejat, que, no obstant això, no és desvetlat al primer cop.

Tobies Grimaltos (Castelló de la Ribera, 1958) és professor de filosofia de la Universitat de València. Ha publicat obres especialitzades juntament amb Josep Lluís Blasco i Dora Sánchez, i també ha col·laborat en llibres col·lectius. D'un temps a esta part s'adreça a un públic no especialista però sí interessat en la filosofia amb obres com ara *El joc de prestar* i *Pren-te la vida amb filosofia*.

Agustí Hernández Dolz

Un estiu irrepetible

Si algun dels lectors desconeix el turisme rural i té curiositat per viure'l en estat pur, esta és l'ocasió. Coneixedor del Pirineu i del paisatge aragonés, Lluçia Vallés situa una història de troballes històriques al bell mig d'un estiu idíl·lic en un racó de natura màgica.

LA MIRADA DEL GAMARÚS

LLUCIÀ VALLÉS

COL·LECCIÓ «NARRATIVA», 11

156 PÀGINES

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2006

La història més recent amb la reposició dels fets, l'estima i el respecte per la naturalesa i la cordialitat generosa entre els éssers humans, es donen la mà en este relat d'aventura per on planeja la calma de l'estiu al món rural. Lluny de les estridències i del mal salvatgisme urbanístic de molts dels populars passejos marítims atapeïts de turistes, Mar, Jaume i els seus pares han triat un antic molí del Pirineu aragonés, datat de principis del segle XVIII, per passar-hi les vacances d'estiu. Allà, prop del riu Gállego i envoltats d'arbres centenaris, hi viuen Pablo i Carmen, dedicats a fer passar als seus hostes els millors moments possibles.

Envoltats, doncs, per un hort, gallines ponedores i quadres on descansa la somera anomenada *Abuela*, els nostres joves protagonistes, dos germans bessons nascuts i criats a la ciutat de València, descobrixen un món diferent, tranquil i equilibrat, però ple de sor-

preses i de sorolls sospitosos, entre ells, els crits del gamarús ja entrada la nit. Amb delicadesa en el tracte dels detalls, l'autor es recrea en la construcció de l'escenari on transcorre la història: l'aigua del riu i la seua música, el cant dels ocells, els xiulits suaus i harmoniosos de les branques dels arbres mogudes pel vent fresc i benvingut de la muntanya en ple estiu, les converses suaus abans d'anar a dormir... Tots estos components –acompanyats de l'amabilitat i la dedicació mostrada pels propietaris del molí, convertit avui en casa rural– ens fan oblidar la realitat i recrear-nos en un paradís sensitiu, el temps que dure la lectura.

Esta és part de la màgia que crea Vallés amb la seua narrativa, on demostra que és un contador d'històries nat, capaç de prendre nota dels seus viatges, records i moments irrepitibles amb gràcia i subtileza, per tal de traslladar-los després a unes altres vides a través de la creació literària.

Còmplice dels joves, Pablo està disposat a seguir junt amb ells les pistes que tots dos han descobert d'una manera atzarosa, guiats per la insistència del misteriós ocell anomenat gamarús. Però abans d'arribar a este desenllaç, els dos adolescents han hagut de passar per la més excitant experiència ima-

ginable possible: escoltar veus i passes fatigades de fantasmes a l'altra banda de l'habitació on dormen.

L'emoció, l'insomni, l'espera i la intransquil·litat fan d'ells un matoll de nervis i il·lusions elevades a l'enèsima potència.

El descobriment final serà, però, molt més impactant del que podrien imaginar; fins al punt que hauran de deixar en mans de Pablo el desenllaç dels esdeveniments i tornar a casa amb el record d'un estiu irrepitible, on la natura en estat pur i les petjades deixades per la història més recent han posat al descobert fets forçosament obviats, però inoblidables.

Lourdes Toledo

La màgia en un plat de sopa

«Aquell xiquet odiava la sopa». Així de directe comença l'últim conte de Carles Cano, una història centrada en la lluita de molts pares amb els seus fills a l'hora de menjar que despertarà la fantasia dels més menuts i la tendresa dels més grans.

HI HA UN PÈL A LA SOPA!

CARLES CANO

IL·LUSTRACIONS DE CARMELA MAYOR

31 PÀGINES

ALFAGUARA VORAMAR, PICANYA, 2006

Diuen els crítics que el nivell de llibres infantils publicats en un país pot ser un indicador més o menys fiable de la salut d'una llengua. Si hem de fer cas a esta premissa, podem assenyalar que la nostra està d'enhonorabona. Una simple ullada a esta secció dedicada als més menuts dóna fe d'això. Cada volta és més palés un notable interès per part del pares i dels educadors envers la nostra literatura infantil; i, a més a més, en una acurada i major oferta editorial que ha superat els complexos d'inferioritat i ha deixat de costat la traducció, tot potenciant alhora les creacions autòctones. Un exemple evident ens arriba de la mà –o, millor dit, de la veu– de Carles Cano (València, 1957). *Hi ha un pèl a la sopa!* és un divertit conte que deixa de banda alguns jocs lingüístics experimentals de paraules com el seu ambició *Columbeta, la isla libro* per recuperar una narració de caire més tradicional que aprofita un fet tan habitual com és la negativa de molts xiquets a menjar de tot. Una narració senzilla, d'estil directe, amb un vocabulari accessible, avivada pels diàlegs, però sobretot amb un final tan sorprenent com insospitat. En definitiva, un llibre amb les tres *c*: correcte, clar i concís.

A tot això, sempre que parlem d'un llibre infantil hem de tenir molt pre-

sent la importància de les il·lustracions que l'acompanyen. En el nostre cas, Carmela Mayor ha sabut combinar *collages*, dibuixos fets amb llapis de colors, fotografies antigues, retalls de papers i lletres que despertarà la curiositat i la fantasia dels més menuts.

Una vegada arribats a este punt, podem afirmar, sens dubte, que el tàndem Cano-Mayor funciona –i de sobra– en una perfecta simbiosi per la immediatesa i la seua capacitat de fantasia, gràcies a la paraula i a la imatge.

Hi ha un pèl a la sopa! està recomanat per a xiquets i xiquetes a partir dels sis anys.

J. Ricart

L'empeny i la confiança d'una jove en aconseguir el seu somni

Si s'haguera de destacar exclusivament un aspecte de la novel·la de Philip Pullman, seria, sens dubte, el rerefons de la història, que pot resumir-se en l'empeny i la confiança en si mateixa que demostra la protagonista, una jove, en qüestionar allò que s'espera d'ella i fer el possible per aconseguir el que ella desitja, contràriament a l'opinió de son pare i al que la societat considera convenient.

LILA I EL SECRET DELS FOCS

PHILIP PULLMAN

TRADUCCIÓ DE JOSEP FRANCO

IL·LUSTRACIONS DE NICK HARRIS

COL·LECCIÓ »ESFERA», 7

112 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2006

El desenvolupament de la trama mostra el domini propi d'un autor prolífic, amb nombrosos títols publicats en el gènere infantil i juvenil, com és Pullman, escriptor anglès reconegut sobretot per la trilogia *La Matèria Obscura*, guardonada amb alguns dels premis internacionals més prestigiosos en literatura infantil i juvenil, com l'Astrid Lindgren Memorial Award, en reconeixement a la seua trajectòria i, entre altres, la Carnegie Medal, el Guardian Fiction Award o el Children's Book of the Year, així com el Premi Smarties per *Lila i el secret dels focs*. El detonant de la història de *Lila i el secret dels focs*, localitzada en un desconegut indret al costat de l'Índia, es troba en el fet que el progenitor de Lila no veu amb bons ulls la idea de la filla de dedicar-se a la pirotècnia, i es nega en redó a ensenyar-li els secrets d'este art i professió, considerats en la seua cultura una dedicació sagrada, que Lila ha conegut de prop des del seu naixement, però els secrets del qual encara no li han sigut revelats. La negativa del pare provoca que Lila decidisca buscarlos pel seu compte, amb tots els riscos que esta decisió suposa, i iniciar una perillosa aventura que la portarà a les muntanyes a buscar el «Dimoni del Foc», que li ha de donar el sofre reial necessari per a convertir-se en una autèntica pirotècnica.

L'aventura de Lila en busca del secrets del foc conforma el nucli de la història en la qual també participaran, entre altres, el pare de la protagonista, Lalchand i dos amics molt especials de la jove, l'elefant blanc Hamlet, un animal en principi molt costós de cuidar, que el rei regala a qui vol arruïnar, i Chulak el simpàtic i decidit jove que va sempre amb l'animal per cuidar-lo. Valors com l'amistat incondicional, el respecte als majors, la justícia, el coratge personal, el respecte als animals, són mostrats generosament per l'autor en esta història no exempta d'esdeveniments màgics, situacions de perill, anècdotes gracioses i escenes tendres. L'autor fuig de la creació de personatges completament bons i completament dolents; són personatges amb una certa complexitat, proporcional a una història juvenil interessant i imaginativa però no massa complicada. Tal vegada sobra la generositat amb què l'autor salva la figura del rei, un tirà, capriciós i injust, amb la celebració d'una prova final, proposada pel monarca mateix, que fa pujar la tensió de la trama i ajuda a resoldre el final de la història. El llibre ha sigut il·lustrat per Nick Harris amb uns dibuixos que recorden el còmic i que són tan expressius, detallistes i imaginatius com el text.

Anna Gimeno

Bandoler

Sempre ve de gust llegir sobre un bandoler llegendari, sobretot si hi ha un tresor ocult i si es disposa de prou temps per a buscar-lo. Caldran un grapat de dies estiuencs, bons companys investigadors i, fins i tot, un gatet per a posar-se en marxa.

LA TAVERNA DEL BANDOLER

LOURDES BOIGUES

COL·LECCIÓ «ELS LLIBRES DEL GAT EN LA LLUNA», 29

79 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2006

Este és un relat realista i imaginatiu que incorpora, a més dels protagonistes juvenils, un protagonista del passat històric, un bandoler que creà llegenda en l'àmbit rural on es desenvolupa l'acció. Correctament estructurat, el text està escrit en un llenguatge clar i entenedor, amb bona mesura d'adjectius i uns diàlegs perfectament versemblants i espontanis. Hi ha un gran nombre de personatges, sobretot a l'inici, i fins que es presenten els autèntics protagonistes de la història. La acció avança a poc a poc fins arribar els capítols finals, on finalment es decidix el desenllaç. Mentrestant, la informació se'ns oferix amb una dosificació mil·limètrica, reservant per a més avant la recerca del tresor. Una recerca que és no sols un mitjà, sinó un objectiu per ella mateixa, ja que posarà en estret contacte el grup de xics i xiques, tot afermant la seua relació i amistat. L'acció ocorre durant un estiu en un espai obert i ampli com

és un poble i el seu terme, i en un espai tancat: la taverna.

La protagonista, Laura, és una jove preadolescent de ciutat. Malcarada i antipàtica la major part del temps, ella mostra preferència per gustos associats a la vida de ciutat, encara que amb predomini d'activitats tan poc actives com són un canvi de pentinat o prendre el sol amb les seues amigues d'onze anys. A estos estereotips del món urbà s'hi contraposen uns estereotips del món rural, entre els quals destaca la presuposició que és avorrit.

L'estiu de Laura a casa de l'avi, contràriament al que temia ella en un principi, no serà precisament avorrit. L'aventura, esgranada a petites dosis, vindrà propiciada per la curiositat que es desperta en els joves personatges per diferents raons: la primera, la fascinació que produïx en els joves la figura del bandoler Nicolau; la segona, la seguretat que hi ha un tresor per descobrir; la tercera, la necessitat que trobarà Laura de desvetlar que qui va traïr el bandoler en un temps ben llunyà no va ser un avantpassat seu.

Així, la protagonista ens descobreix que realment no és una personeta tan superficial i poc sociable com sembla al principi, i que realment la seua família li importa tant com per a voler tro-

bar net el nom d'un dels seus avantpassats, en posar-se en dubte que poguera ser un traïdor.

Hi ha la contraposició entre la ciutat i el medi rural, amb una preferència implícita pel segon que, potser, hauria quallat millor sense necessitat de presuposar uns estereotips tan rígids. De tota manera, el relat conté prou elements per a l'entreteniment. Al cap i a la fi, no sempre hi ha un bandoler amb interessants robatoris per investigar, ni un tresor per a buscar. L'acció purament dita porta els protagonistes a un ambient misteriós on, ara sí, entraran dins del perill.

Com en les millors narracions, Laura és un personatge que evoluciona. Al capdavant, sembla que decidix que les rastes i el bronzejat de platja poden esperar, i això ho descobreix quan per fi accepta el grup d'amics que l'ha acompanyada agradosament des del primer dia. Cal fer esment de les il·lustracions, realistes i excel·lents, fetes per Xavier Gordillo.

Isabel Marín

Un caragol vergonyós

Un caragol molt vergonyós quasi mai ix de la seua closca. Alguns dels animals del bosc en el qual habita se'n riuen pel seu caràcter i el marginen per esta circumstància. *El Caragol Col* ens mostra com un xicotet succés pot canviar la percepció que la resta tenen de nosaltres.

EL CARAGOL COL

DOLORS TODOLÍ

COL·LECCIÓ «CONTES DE TOTS», 16

23 PÀGINES

DENES EDITORIAL, PAIPORTA, 2006

No hi ha cap dubte que l'autora d'*El Caragol Col*, a més de ser una excel·lent pedagoga i escriptora, és una persona amb un optimisme nat que sap transmetre en els seus escrits de forma subtil i intel·ligent. El llenguatge que utilitza és també molt encertat per a l'edat dels lectors als quals va dirigit el text, xiquets entre quatre i set anys.

El Caragol Col, és la història d'un caragol, jove i menudet que, a causa de la seua tímidesa, mai ix de la seua closca; només ho fa en molt poques ocasions i quan està completament segur que ningú el veurà. La resta dels animals del bosc en què habita no li fan cas perquè quasi no el coneixen. En una ocasió, una marieta que se'l va trobar va començar a parlar-li per fer-lo eixir de la closca, però l'atemorit i lent no es va decidir a eixir. Casualment, un escarabat el confon amb una boleta de fem i arran d'això, la marieta i les seues amigues que veuen tot l'episodi comencen a considerar-lo com un ser interessant, animós i divertit. La vida del caragol dóna un canvi sobtat i deixa de ser un solitari.

Este senzill i entranyable relat tan proper als lectors menuts no és una mera narració per a entretenir els xiquets, sinó que també intenta transmetre optimisme i seguretat per a tots aquells

als qui els suposa un repte enfrontar-se al món exterior i els temors no els deixen mostrar-se com són. *El Caragol Col* és una faula sobre la vergonya, una petita però profunda reflexió sobre la imatge que nosaltres tenim de nosaltres mateixos i la que projectem en relacionar-nos amb la resta. També és un raonament cap als canvis imprevisibles que ens presenta la vida i una mostra que tot pot canviar per a millor. Sens dubte, una lectura molt adequada per als xicotets i majors i/o educadors, entretinguda i positiva.

Dolors Todolis va nèixer a Gandia el 1957; dibuixa, pinta i escriu, de fet les il·lustracions d'*El Caragol Col* són també seues. És professora d'Educació Infantil en l'escola Gregori Maians, de Gandia. A més a més, completa el seu tret creatiu com a escriptora fent de contacontes en totes les biblioteques de Gandia. Esta pertinaç educadora té ja una gran varietat de llibres publicats, entre ells: *La rateta que col·leccionava col·leccions*, *L'illa dels quatre colors*, *La bruixa paperera* o *Els titelles també van a l'escola*, publicat per l'editorial Denes, que va ser II Premi Caixa Popular-Enric Soler i Godes d'Experiències Pedagògiques a l'Escola

Lourdes Rubio

Combatre l'homofòbia

Ximo Càdiz, que escriu des de la militància en la lluita per assolir la igualtat social, no és un autor individual, sinó la veu d'un col·lectiu. Incidix en la necessitat d'una reflexió que ajude a dignificar les relacions basades en orientacions sexuals diferents a l'heterosexual.

ESTIMA COMVULGUES!

XIMO CÀDIZ

COL·LECCIÓ «CLAUS PER A ENTENDRE EL MÓN»

91 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2006

Estima com vulgues és un llibre didàctic que s'inserix de ple en l'actualitat, on l'autor és la veu d'un col·lectiu que agrupa sota unes mateixes sigles tots els fenòmens diferents a l'heterosexualitat: el col·lectiu Lambda de Lesbianes, Transsexuals i Bisexuals. En concret, Ximo Càdiz aprofundix en la lluita dels homosexuals que desitgen consolidar una relació i que contempen com a projecte possible formar una família. Des de l'esquema narratiu propi dels primers textos de la didàctica, es tracen amb naturalitat els principals dubtes i interrogants que es generen al voltant de les orientacions sexuals diverses. Amb la ficció com a mitjà de transmissió d'idees i d'aclariment de conceptes, es dona vida a uns personatges que, mitjançant els seus diàlegs efectius, carregats d'informació, tracten cadascuna de les qüestions amb plena naturalitat, sempre supeditant l'acció a la finalitat subjectiva amb què esta bastit el text.

Manel i Toni, els protagonistes, són una parella de joves que volen viure en llibertat la seua sexualitat, sense haver d'avergonyir-se'n, i que demana l'acceptació social, la «normalitat», començant per la família mateix. Els pares representen la societat de partida; el personatge més jove, Anna, la societat que comença a estar preparada per a adobar la igualtat que es pretén. A la banda antagonista hi són les creences socials basades, segons l'autor, en la «ignorància» o en la «perversitat». Així, en este punt el text esdevé una estirada d'orelles per a la majoria, en concret per a tot el conjunt heterosexual, com a propiciador del menyspreu cap a conductes diferents i minoritàries.

El llibre resulta esclaridor en tant que s'hi fa una revisió dels conceptes fonamentals, dubtes i debats, associats a la problemàtica general dels grups socials discriminats llargament per raó d'orientació sexual, tot centrant-se en els objectius i projectes d'una parella d'homo-sexuals. Resulta paradoxal una defensa tan contundent del matrimoni tradicional quan les dades de divorcis –heterosexuals, fins ara– són ben superiors.

D'altra banda, sota la defensa de la diversitat subjau una perillosa divisió que pressuposa dos blocs confrontats: l'heterosexual i el no heterosexual.

Ximo Càdiz insistix en la conveniència d'una reflexió individual, així com en la necessitat de formar una opinió favorable a qualsevol orientació sexual, que pugua comportar un canvi de consideració social quan, després d'una llarga lluita, la legalitat els és propícia quant a acostar-se a la igualtat. S'insinua, per tant, que les actituds individuals poden actuar com a motor de transformació social; es tracta de fer entendre les seues reivindicacions i demandes per a promoure l'acceptació. L'objectiu final: combatre l'homofòbia.

Així, Càdiz vol contribuir a la lluita contra la marginació legal i social, a eixir del «ser diferent» o del sentir-se «assenyalat». Sobta que entre les coses «rars» que feia un dels protagonistes amb el seu grup d'amics d'adolescència hi ha el fet de llegir llibres o el costum d'anar al teatre amb assiduïtat.

En definitiva, l'autor proposa, a més de la reflexió, una depuració en el llenguatge i un qüestionament dels esquemes o dels estereotips de la societat occidental, inclosa una revisió del masclisme, així com dels papers sexuals.

Isabel Marín

Una vieja casona

El legado de los zares es novela juvenil presentada por la editorial Brief, dentro de la colección «Historias con miga». Cuenta la historia de dos personajes, representantes de dos generaciones, y la íntima relación que entre ambos se establece.

EL LEGADO DE LOS ZARES

CONSTANTINO ÁVILA

IL·LUSTRACIONS DE TONA DE PADUA BELLOT

COL·LECCIÓ «HISTORIAS CON MIGA»

145 PÀGINES

EDITORIAL BRIEF, VALÈNCIA, 2006

El escritor valenciano Constantino Ávila ha conseguido convertir su obra *El legado de los zares* en un instrumento al servicio de la pedagogía. Maestro de profesión, especializado en la asignatura de Matemáticas que imparte en el Instituto de Secundaria de Ayora, nos entrega por medio de la Editorial Brief una obra cuyo lenguaje entra en concordancia con los deliciosos personajes que ha creado. Su estilo, ampliamente didáctico, nos acerca a las dificultades con las que los adolescentes se enfrentan a diario en la sociedad actual.

El legado de los zares es una novela escrita para un mundo de jóvenes que el autor conoce ampliamente. La obra se divide en veintidós capítulos que a su vez se convierten, gracias a la pericia del autor, en cuentos ejemplares o en Parábolas. Una historia dentro de otra que intenta demostrar a uno de sus protagonistas, Nico, la importancia de la

familia, el valor de la tolerancia, la necesidad del estudio, etc.

A lo largo de las casi ciento cuarenta páginas, el autor nos entrega a sus principales protagonistas: Yago y Nico. Yago es un maestro cuya vocación de educador no le impide dedicarse, en su tiempo libre, a otro trabajo para el que posee grandes dotes: la albañilería. Dos vertientes –material e intelectual– que hacen de Yago un ser en cierto modo necesario. Nico, el nieto, es un joven de talante franco, alegre y espabilado, unido a su abuelo por lazos entrañables. Bajo el pretexto de la reconstrucción de un viejo caserón, el autor cuenta las relaciones de amistad entre el maestro y su nieto.

Constantino Ávila narra el agotador trabajo de un maestro que ama su profesión y, quizás por eso, moldea el carácter de sus jóvenes alumnos a la vez que les enseña.

La totalidad de la novela se va fijando, poco a poco, sobre una estructura donde están presentes ciertos toques pedagógicos. Se trata sin duda de esos momentos mágicos, escasos hoy por hoy, que suelen darse en clase.

Cada capítulo tiene una propia vida interior y con ella da fuerza a la obra ayudándola a afrontar, con éxito, la demolidora crítica juvenil.

En la novela no existen grandes tensiones sino más bien una exposición nacida de la reflexión del abuelo, un hombre seguro de sí mismo que al dirigirse a su nieto nunca pierde el ritmo, más bien podríamos decir que las conversaciones entre los dos personajes principales se convierten en un manual educativo.

En cada capítulo, la fabulación del autor crece y crece ahondando en la psicología de estos dos personajes principales, que si bien están logrados, enturbian la supervivencia de los personajes secundarios.

El legado de los zares presenta asimismo la evolución de Nico, un joven que avanza hacia la vida de la mano de su maestro, que además es su abuelo.

M. Teresa Espasa

El absurdo, necesario para comprender

Cejunta y Gamud se convierten, gracias a la magistral imaginación de Antonio Fernández Molina, en un nuevo espacio geográfico imaginario, poblado de nuevos seres literarios que configuran, ambos, un nuevo universo que se rige por sus propias leyes y comportamientos tan alejados, ¿alejados?, de nuestra propia realidad.

EN CEJUNTA Y GAMUD

ANTONIO FERNÁNDEZ MOLINA

IL·LUSTRACIONS D'ALEJANDRO MAGALLANES

COL·LECCIÓ «GRANDES Y PEQUEÑOS», 5

MEDIA VACA, VALÈNCIA, 2006

«Somos libres», rezaba un lema publicitario visto recientemente en grandes vallas. Y no es verdad. Dejémonos de

tonterías: nuestras parcelas de libertad de elección lo son en un abanico ciertamente limitado de propuestas: la cultura, cualquier cultura en la que se viva, nos condiciona para bien y para mal. También ocurre en Cejunta y Gamud: sus ciudadanos se rigen por comportamientos definidos como buenos y malos, aptos o no aptos, por un ente superior, abstracto, denominado «tradición». Que nos parezcan absurdos, inéditos, disparatados sólo puede obedecer a la pérdida de la capacidad de comprensión y asombro que caracteriza a la mayoría de los adultos y que sí poseen, generalmente, niños y jóvenes. Quizá por esta razón este nuevo libro singular de la singular editorial Media Vaca aparezca en la colección «Grandes y pequeños».

Antonio Fernández (1927-2005) fue poeta, narrador, ensayista, dramaturgo, traductor, crítico de arte, pintor, dibujante. Su obra artística, de gran originalidad, se vincula a las vanguardias del siglo xx, a las corrientes artísticas por las que sintió admiración: postistas, pánicos, surrealistas.

Sus microrrelatos han sido incluidos en las principales antologías del género como *El libro de la imaginación* (Fondo de Cultura Económica, 1976), en la que es el único representante español, o *La mano de la hormiga* (Fugaz Ediciones Universitarias, 1990). Su pro-

ducción poética está recogida en tres volúmenes de *Obras Completas* (Libros del Innombrable, 1999-2000).

En Cejunta y Gamud ha conocido varias ediciones, ilustradas por el propio autor. Cejunta y Gamud son dos localidades que se constituyen en un único universo donde el comportamiento cruel y hostil predomina sobre el absurdo. Pero no nos engañemos: no es un universo desconocido. Quizá simplemente disfrazado, en ocasiones por la ironía, que confieren a las 57 historias un humor particular, de predominante tinte negro y que tan acertadamente ha sabido interpretar la aviesa mirada del ilustrador Alejandro Magallanes (México, 1971), y la edición de Vicente Ferrer, y que nos permite el «extrañamiento» aristotélico necesario para reflexionar sobre lo más cercano, lo que nos es más próximo:

«En Gamud cada habitante guarda un dragón debajo del lecho (...). Esto es cosa sabida y los vecinos lo aceptan con naturalidad. Pero nadie ayuda a nadie. El dragón siempre es cuestión familiar que se respeta y en la que no se interviene». Esta obra exige un lector que ha de saber, pues, entrever los retazos de realidad y cotidianidad ocultos tras ese derroche de «sinsentidos». Un lector adulto (en el sentido estricto del concepto de lector, no en el cronológico), con comprensión del valor de la transgresión. Un lector que, cerrado el libro, sepa ver su entorno con la mirada de Antonio Fernández Molina.

Ana Isabel Caro

Un canto a la fraternidad entre culturas

Abogado de profesión, Sergio Barce es también escritor. Su última novela, *Sombras en sepia*, ha ganado el «premio Murcia Tres Culturas», una historia de amor y búsqueda libre de las convenciones sociales y políticas de nuestros días, que como sus anteriores obras, transcurre en su Marruecos natal.

SOMBRAS EN SEPIA

SERGIO BARCE GALLARDO

240 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

Sergio Barce nació en Málaga, pero vivió su infancia hasta los doce años en Larache (Marruecos), lugar donde suele ambientar su producción literaria. Puesto que, afirma, su patria es su infancia, la de Barce es una escritura con sentimiento «Hay mucha emoción en lo que escribo de mi tierra, porque la llevo muy dentro», convencido como está de sus palabras cuando se pierde en los recuerdos y se pone a garabatear con la pluma. Comprometido con el pueblo marroquí, y más concretamente con su Larache querido, Barce se ha empeñado en recuperar la memoria de la ciudad más allá de la literatura: desde hace tres años, es presidente de la asociación «Larache en el mundo», cuyo propósito reside en recuperar y conservar la cultura y los lugares emblemáticos de esta antigua ciudad del Protectorado español. Sergio Barce cree, y esto trasluce en su novela, en la

fraternidad entre los pueblos: de pequeño convivía con judíos y marroquíes, y, dice, nunca hubo el más mínimo problema. Por otro lado, reivindica la literatura marroquí escrita en español, como la de autores como Mohamed Akalay, Mohamed Sibari o N. Chakor.

Sombras en sepia es la historia «posible» entre un jubilado a punto de cumplir los setenta años, Abel Egea, cuya vida resulta monótona y algo triste (hace diez años que perdió a su mujer y no tiene ocasión de ver a su hija), y Nadja, una inmigrante a la que encuentra desvalida en la playa junto a su bebé. El encuentro removerá en él recuerdos que creía olvidados: la familia Egea vivió en Larache, y allí Abel pasó su infancia. Así, tras la marcha de Nadja (su marido la reclamará), Abel emprenderá un viaje creyendo buscar a la mujer que ha encontrado en la playa, cuando lo que encontrará serán sus raíces, sus recuerdos de juventud, esas *sombras en sepia* a las que alude en el título; y con ellos, a su mujer, Carlota, marroquí de nacimiento, como él; algunos amigos de entonces, con los que se reencuentra, aquella vieja hospitalidad y un sinfín de detalles que le llevan a rememorar en la recta final de su vida una juventud que

se ha encontrado de bruces, casi sin quererlo, por una casualidad.

Hay en el texto, como podemos comprobar, referencias autobiográficas (no en vano, su estilo es netamente realista, sin alharacas) que Barce introduce en la narración (reivindica, como lo hace hoy a través de su asociación, el legado arquitectónico de Larache, denunciando a su vez el abuso de constructores y promotores). Y, de nuevo, su creencia en la convivencia de estas tres culturas (musulmana, cristiana y hebrea) y su repulsa de la sinrazón que nos ha llevado hasta este diálogo de sordos en el que nos hallamos inmersos. Un canto a la fraternidad entre hombres y mujeres de todas las culturas y razas que, sin lugar a dudas, resulta de lo más estimulante y esperanzador.

Rafael Martínez

Les aigües de la memòria

El camí de la vellesa sovint transita, paradoxalment, pels terrenys de la infantesa. Banville ens proposa perdre'ns i alhora retrobar-nos pels plecs de la memòria de Max, un historiador de l'art ja en la seixantena. A la mansió dels Cedres és on s'hi fa possible esta cruïlla de camins entre la memòria i l'oblit, entre la vellesa i la infantesa, entre la vida i la mort.

EL MAR

JOHN BANVILLE

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 128

215 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2006

Com suportar la fastigosa quotidianitat del no-res –parafraçant Zoé Valdés– o la insostenible lleugeresa del ser –parafraçant Milan Kundera– sense la inestimable ajuda de la memòria? La veritat és que, a l'ésser humà, se li fa costera amunt seguir el camí diari i obligat de l'existència sense deixar-se caure, de tant en tant, per les aigües subterrànies de la memòria, dels records, en definitiva. Les conseqüències d'estes capbussades, però, no sempre són tan beneficioses com voldríem creure. De fet, després d'haver descendit a les galeries del record profund, no tots els bussejadors tornen a la llum clara, i a cor batent, com el poeta Carner, sinó que molts altres hi tornen amb el regust amarg del temps perdut, irrecuperable. Una barreja d'ambdues visions contraposades –o millor dit, complementàries– dels records, una més idíl·lica i una

altra més arrelada en la desmitificació, pot experimentar-les el lector en *El mar*, atés que l'escriptor irlandés aconsegueix vorejar de manera elegant els terrenys pantanosos del maniqueisme fàcil i del sentimentalisme barat. Però, el que veritablement fa interessant el procés de reconstrucció de la memòria del protagonista de la novel·la, Max, és el continu i incessant contrast entre el passat i el present al voltant d'un mateix escenari: la mansió «Els Cedres». És un contrast que es caracteritza no sols per la revisió dels records a la llum del present, sinó també a la inversa; això és, el present també és il·luminat per la llum pretèrita. Amb la mateixa fragmentarietat i meticulositat amb què actuen els mecanismes de la memòria, Banville ens presenta les diferents peces del trencaclosques que conformen la vida d'un vell historiador de l'art en plena decadència física i emocional que decidix passar els últims dies de la seua vida en «Els Cedres», una antiga mansió que va conèixer en la seua infantesa, ara reconvertida en una residència. Traça així Banville una perfecta simetria poètica entre el principi i el final de la vida: el riu de la vida de Max acaba desembocant, doncs, al mateix lloc on va nàixer, no sense detenir-se –algun, equivocadament, en dirien inne-

cessàries aturades d'autor– en tots els meandres. Són els meandres que entrenen les aigües de la memòria els que atorguen major atractiu a la narració: la mort de la seua dona, la manca de comunicació amb la seua filla, l'enlluernament que va provocar-li la família Grace quan vivien a «Els Cedres», les festes de l'alta societat, la passió per l'art, i un llarg etcètera de corrents submergides que, amalgamades i vel·leïtoses, desvelen el fons més obscur de l'existència i travessen el riu fins arribar a «la» mar de la mort –i no «el» mar, com ha decidit el traductor. I tot este tràfec d'aigües transcorre sota el domini d'una prosa exquisida amb unes descripcions paisatgístiques pintades per una ploma pròdiga en pinzellades lumíniques impressionistes que convida a gaudir del plaer d'una lectura reposada.

Salvador Ortells Miralles

Vidas y/o instantes

Lejos de la complacencia que suelen presentar algunos proyectos de estas características, la ambiciosa biografía de Martin Luther King que Ho Che Anderson relata en forma de cómic ofrece una visión rigurosa, contundente y personal de su protagonista.

KING. UNA BIOGRAFÍA EN CÓMIC DE
MARTIN LUTHER KING, JR.

HO CHE ANDERSON

INTRODUCCIÓN DE STANLEY CROUCH

TRADUCCIÓN D'ALEJANDRO SERRANO TORTOSA

240 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2006

Cuando prestigiosos medios de la prensa escrita comparan una obra como la que nos ocupa con el *Maus* de Art Spiegelman –el único cómic galardonado con un Premio Pulitzer, cuyo tema principal es el Holocausto–, uno no sabe muy bien si sorprenderse o no. Lo innegable es que *King* es el tipo de tebeo que, simplemente por su planteamiento –sin que haga falta leer ni una sola página–, recibe alabanzas así por doquier. Al margen de todo eso, lo más difícil es juzgar una obra de este tipo de modo adecuado, ya que su indudablemente correcto posicionamiento ideológico puede hacer que confundamos sus virtudes morales con sus valores como obra artística. Afortunadamente, en este caso, creo que ambas facetas merecen una aprobación rotunda: lejos de una fácil hagiografía que le hubiera granjeado igualmente calificativos elogiosos, Ho Che Anderson –autor nacido en Lon-

dres en 1969 y así llamado, curiosamente, en homenaje a los líderes revolucionarios de Vietnam y Cuba—recrea la vida de un protagonista más que imperfecto a base de instantes, casi como si se tratase de fugaces imágenes fotográficas, en los que asistimos tanto al despliegue de sus grandes dotes para el honesto liderazgo de toda una raza vergonzosamente marginada dentro de las propias fronteras de la primera potencia mundial —hasta hace menos tiempo del que parece— como a sus pequeñas miserias personales, entre ellas frecuentes infidelidades y discusiones con su esposa, que vuelven mucho más creíble y casi tangible el relato. Recuerdo que la primera vez que vi a King en un cómic fue en el clásico *Green Lantern / Green Arrow* de Denny O’Neil y Neal Adams, donde aparecía junto a John F. Kennedy como una de las grandes víctimas de la intolerancia de los Estados Unidos de América; aquella imagen mítica, quizá exageradamente idealizada —aunque no sin motivos—, contrasta brutalmente con los encuentros entre ambos líderes que Ho Che Anderson describe en este álbum, que transmiten lo que alguien denominaría una honestidad brutal. La edición de Ponent, en cuanto a la reproducción

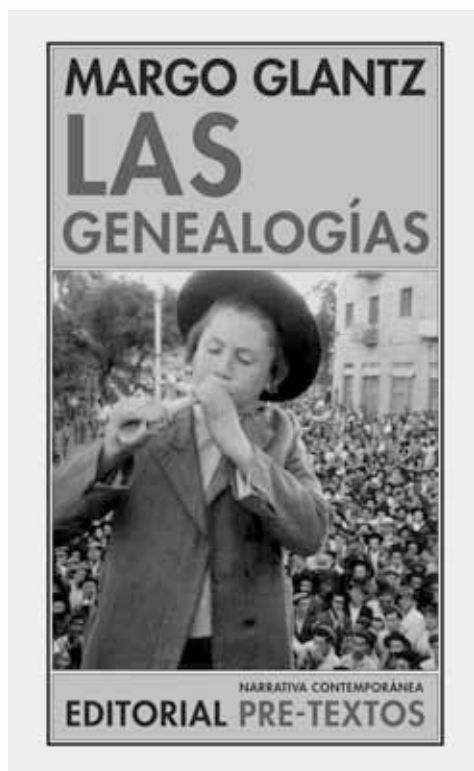
de las imágenes, vuelve a ser tan excelente como de costumbre; es la de los textos la que de nuevo presenta a veces leves errores, como la sobreabundancia de frases incompletas, incorrectas o incomprensibles, pese al esforzado y más que destacable trabajo de traducción, en el que incluso se ha contado con la asesoría del propio Anderson con óptimos resultados en varios aspectos. El resultado final es muy recomendable, especialmente por la gran capacidad del autor en cuanto a ritmo, planificación y sabio uso del color y del blanco y negro, destacando especialmente lo icónico de ciertas imágenes aisladas —como la de la misma portada— que nos atreveríamos a decir que recuerdan, quizá puede que hasta voluntariamente, el estilo del gran cartelista valenciano Josep Renau.

Felip Tobar

Records d'una família jueva

En *Las genealogías*, l'escriptora mexicana Margo Glantz reconstruïx els orígens de la seua família, que en els anys vint va emigrar a Mèxic des de la seua Ucraïna jueva natal.

LAS GENEALOGÍAS

MARGO GLANTZ

226 PÁGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

Las genealogías, de l'escriptora mexicana Margo Glantz, es podria caracteritzar com unes memòries familiars. O, més exactament, com un llibre de records familiars. El motiu que impulsa l'autora a reconstruir el passat de la seua família –la seua genealogia–, és la consciència del contrast entre l'origen dels seus pares, jueus nascuts a Ucraïna i emigrats a Mèxic en els anys vint, i el de la pròpia autora, plenament integrada en el seu Mèxic natal i amb una identitat jueva molt diluïda. En un pasatge del llibre, l'autora remarca, aparentment sense recança, que no pot llegir els llibres en rus, *jiddisch* i hebreu de la biblioteca del seu pare.

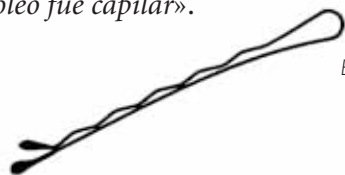
En esta rememoració del seu passat familiar, Margo Glantz presenta els records d'una manera fragmentària, inconnexa, tal com van apareixent en les converses familiars, amb les seues repeticions i variacions, sense un fil narratiu retrospectiu que els hauria donat la coherència i el sentit de la continuï-

tat que no van tenir quan es van viure. De tota manera, hi apareixen també tot el dramatisme i la tragèdia dels jueus durant el segle XX, així com personalitats rellevants de la cultura, però totalment inserits en la vida quotidiana, sense el relleu ni l'èmfasi que dóna *a posteriori* la consciència històrica. Com assenyala la mateixa Margo Glantz, el seu propòsit ha estat reproduir en esta crònica familiar «*aquello que se aloja en una cotidianidad que sin embargo tiene historia*». Potser per això mateix estos records es caracteritzen per una singular precisió i concreció, com si foren una mena d'instantànies fotogràfiques d'un àlbum familiar. Així, el pare de l'autora, Jacob Glantz, que, a més d'exercir els oficis més diversos, va ser escriptor en *jiddisch* i en castellà, recorda una vegada que va veure Trotski, «*cuando venía con Lenin, con su capote, al estilo de los que describe Gógol, alzado hasta las orejas*». També va conèixer Isaak Bàbel, amb qui prenia vodka en una cantina, i que li mereix este únic comentari: «*¿Quién iba a pensar que sería tan grande?*». Els records dels pogroms resulten doblement impressionants, perquè el pare de Margo Glantz recorda estos fets com formant part de la vida «normal» del jueus a Ucraïna. Igualment gràfic és el record retingut

d'una vegada que va coincidir amb Nabòkov, «*que hablaba y de repente se le salía la lengua como un perro*». La mare, al seu torn, recorda, a Odessa, el violinista Jasha Heifez, quan encara no s'havia convertit en un gran concertista internacional, que «*vivía frente a mi casa, yo lo veía desde la ventana cuando estudiaba, y luego lo veía salir con su mamá rumbo a su clase*».

Els últims capítols del llibre estan dedicats als records de l'autora, menys vívids que els dels seus pares, menys interessants també. L'estil de Margo Glantz, que de vegades tendix a una certa verbositat «enginyosa», no contribuïx precisament a salvar la situació. Tenir polls durant els anys escolars no és una experiència excessivament memorable ni interessant, per molt que l'autora ens diga que «*Mi primer contacto con el petróleo fue capilar*».

Enric Iborra

Ebris de poder

L'embriaguesa de poder és universal i immemorial. Així ens ho fa entendre el recentment desaparegut Naguib Mahfuz en *Radubis, una cortesana en l'Egipte dels faraons*. Una novel·la d'intrigues polítiques –amb idil·li incl–s- que indaga sobre la supèrbia associada a l'excés de poder.

RADUBIS, UNA CORTESANA EN L'EGIPTE DELS FARAONS

NAGUIB MAHFUZ

TRADUCCIÓ DE JOSEP FRANCO

COL·LECCIÓ «L'ECLÈTICA», 129

177 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2006

Edicions Bromera, principal editora de Mahfuz en valencià, té en el seu catàleg bona part de la seua obra, concretament les novel·les *El lladre i els gossos*, *La maledicció de Ra* i *Akhenaton, el rei heretge*. I atès el gran èxit de què han gaudit estes obres, tant entre la crítica com entre els lectors, Bromera presenta, esta tardor de 2006, *Radubis, una cortesana en l'Egipte dels faraons* i prepara, per a la primavera de 2007, *La batalla de Tebes*. Totes dues pertanyen als inicis de la seua carrera literària, quan Mahfuz va publicar fonamentalment novel·les ambientades en l'Egipte faraònic. La traducció d'estes obres ha estat a càrrec de Josep Franco i d'Isaïes Minnetto, respectivament.

Radubis, una cortesana en l'Egipte dels faraons és una història d'intrigues, de traïcions i de passions arrauxades que ens apropa a l'antic Egipte, un món quasi desconegut pel lector, quan no

desfigurat pel concepte occidental d'exotisme. És, però, també un relat sobre la intemperància que pot derivar de l'exercici de poder, personificada, en este cas, en la figura del faraó Merne Ra II: un monarca arrogant i voluptuós, que es conduïx per la immoderació fins a perdre les regnes del seu poble i, en última instància, la vida. Una història, doncs, de degradació a causa de l'orgull fatal que habita en aquells que acumulen un excés de poder en les seues mans. Una lliçó moral que, dissortadament, no sempre s'acomplix en la realitat. Però la vanitat no és només cosa del faraó en esta història, Radubis, «la cortesana de l'antic Egipte», compartix amb el rei, a més d'un idil·li apassionant, un capteniment regit per la presumpció i per un amor propi desmesurat. Tothom venera Radubis i ella en treu profit amb la seguretat que li atorguen la seua bellesa i el seu carisma. Esta altiva cortesana juga sense pietat amb el cor dels homes més rics i poderosos de la seua societat. Però tot canvia quan l'amor toca a la seua porta, de la mà més excelsa de la seua època, la del faraó Merne. I plegats, tastaran la fel i la mel del lliurament incondicional i del desig febril. Tanmateix, tots els petits vicis que assetgen sovint els enamorats –l'abs-tracció alienant, la idolatria, l'egoisme

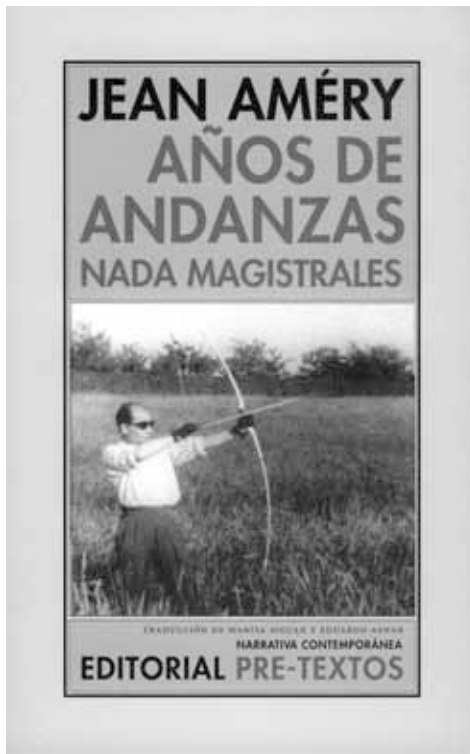
exacerbat, etc.–, en el cas d'estos dos esperits egòlatres, assoliran la cota més alta. I les conseqüències seran nefastes. Naguib Mahfuz (el Caire, 1911-2006) és l'escriptor més important de la literatura àrab contemporània i una figura intel·lectual de primer ordre. Va entrar en la història de la literatura universal en ser mereixedor del «Premi Nobel de Literatura» l'any 1998, i es va convertir així en el primer escriptor àrab que ha rebut este guardó. Defensor de la llibertat d'expressió i de la convivència entre les cultures i el laïcisme, el Nobel va ser amenaçat pels integristes islàmics, que atemptaren contra ell el 1994. Mahfuz va morir el passat 30 de setembre, als 95 anys, a l'Hospital de la Policia del Caire.

Alicia Toledo

Los límites del mundo

Último volumen de una trilogía autobiográfica tras *Más allá de la culpa y la expiación* y *Acerca del envejecer*, *Años de andanzas nada magistrales* supone una nueva vuelta de tuerca en el acercamiento al aperiplo vital de Jean Améry, escritor y filósofo que sobrevivió al holocausto nazi.

AÑOS DE ANDANZAS NADA MAGISTRALES
JEAN AMÉRY

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÁNEA»
TRADUCCIÓ I NOTES DE MARISA SIGUAN I EDUARDO AZNAR
195 PÀGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

Hans Mayer cambió su nombre tras la segunda guerra mundial: después de su paso por los campos de concentración de Auschwitz, Buchenwald y Bergen-Belsen decidió que se llamaría Jean Améry (anagrama francés de su nombre real). Fue un hombre con una historia detrás, de pesada carga. Lacónico. Así se retrataba él en 1972: «Jean Améry. Nacido en 1912 en Viena. Estudios de Filosofía y Literatura en la misma ciudad. 1938, después del Anschluss de Austria, emigración a Bélgica. Durante la guerra, participación en las luchas de la Resistencia en este país. En 1943 detención por la Gestapo y deportación a diferentes campos de concentración alemanes (...). Desde la liberación de 1945, escritor y periodista». A ello habría que añadir que, al menos durante un tiempo, Améry abandonó la lengua materna, el alemán, por el francés. Y

que siendo judío, su medio familiar (su padre murió siendo él muy pequeño; se crió con su madre) fue netamente de inspiración católica. Aun así, tomó conciencia de su ser, de su estatus de judío, a través de los ataques de los acólitos de Hitler. Hastiado, se suicidó en 1978 después de haber ingerido una buena dosis de barbitúricos. La de Améry es, ante todo, una escritura reflexiva que rastrea y se interroga. De este modo, tras *Más allá de la culpa y la expiación* y *Acerca del envejecer*, Améry se enfrentaba a su tercer texto de carácter autobiográfico, una búsqueda constante de su pasado a través de la cual explicarse a él mismo. Sin sentimentalismos. Con la cabeza fría. No en vano, el pensador vienes definió esta trilogía como una suerte de «novela de tipo ensayístico-biográfico» en la que los géneros se entremezclan.

Améry (cuyo nuevo apellido tiene resonancias amargas; *amer*: del francés, amargo) inicia este nuevo recorrido autobiográfico preguntándose quién era en su juventud y nos va descubriendo su entusiasmo por la lógica y la crítica del lenguaje, por el neopositivismo... Así, se define y se afirma o se reprende él mismo («Él no era inteligente. Sólo independiente», utili-

zando la tercera persona, o, «De genio yo no tenía nada»). Hasta que llega 1933: «El mundo era profundo y caía hacia una profundidad siempre más honda (...) Acabó el sueño. Sumamente doloroso fue el despertar». Su posterior exilio y captura, su abrazo y posterior desengaño del existencialismo postulado por Jean-Paul Sartre... para acabar parafraseando a Wittgenstein: «Los límites de mi lenguaje significan los límites de mi mundo».

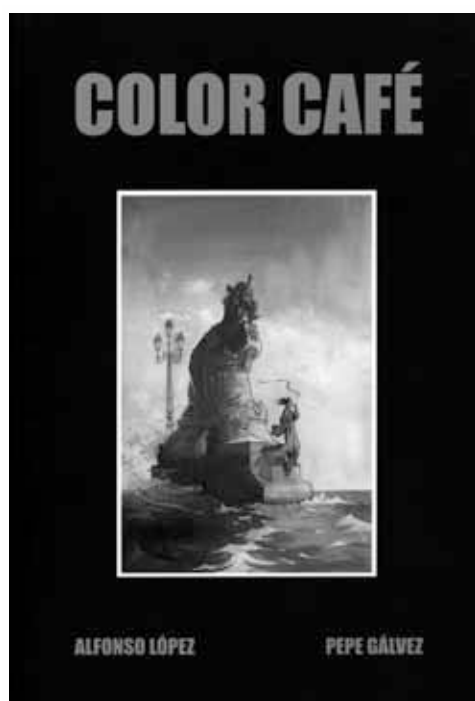
Los seis ensayos que conforman *Años de andanzas...* («Denegación temprana», «Preguntas aparentemente retóricas», «Debate», «Preocupaciones existenciales», «Expediciones más allá del Rin» y «Estructuras») fueron emitidos radiofónicamente por el Südwestdeutscher Rundfunk entre febrero de 1970 y enero de 1971, para ser inmediatamente después publicados en forma de libro en la editorial Klett.

Rafael Martínez

En la ciudad inundada

Las aguas cubren gran parte de la ciudad de Barcelona en este relato de ciencia-ficción que, inquietantemente próximo, se ambienta en el año 2020 y entrelaza hábilmente las peripecias de varios protagonistas en una trama simple y efectiva.

COLOR CAFÉ

ALFONSO LÓPEZ I PEPE GÁLVEZ

116 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ONIL, 2006

Aún recuerdo que adquirí el primer episodio de *Color Café* –la obra que ahora se recopila íntegramente en este álbum de Edicions de Ponent– en forma de cómic suelto, publicado en su momento por la Línea Laberinto, una iniciativa de la editorial Planeta DeAgostini que tenía como objetivo dar a conocer, en el formato más vendido de las librerías especializadas –es decir, el *comic-book* o cuadernillo de unas 24 páginas y tamaño reducido con el que triunfan las editoriales estadounidenses y sus «filiales» en castellano–, la obra de varios autores españoles de indudable interés. Que yo recuerde, entre los grandes hallazgos de aquella iniciativa figuraban títulos como *Mentat*, con magníficos guiones de Francisco Pérez Navarro y dibujos de Javier Pulido, e incluso una serie limitada centrada en un grupo de superhéroes y titulada *Iberia Inc.*, escrita por Rafa Marín y Carlos Pache-

co y brillantemente dibujada por el valenciano Rafa Fontérez, también viejo conocido por estos lares gracias a la labor de Ponent y, anteriormente, de publicaciones como *Camacuc*, por no hablar de su paso por la filial británica de Marvel Comics. Vengo a decir con esto que sería más que loable recuperar alguno más de aquellos trabajos, sobre todo si se hace del mismo –y excelente– modo en que ahora se ha recuperado este *Color Café*, fábula futurista ambientada en una Barcelona que se ha visto parcialmente inundada a causa del cambio climático y cuyos habitantes, un auténtico crisol de razas en el que las tensiones son el pan de cada día, sobreviven como buenamente pueden bajo las falsedades del conservador imperio mediático –y fundamentalmente televisivo– del magnate Alberto Bayón. La trama engancha pese a su simplicidad, la ironía hace que el resultado se lea aún más deprisa y los dibujos de Alfonso López, con una dejadez engañosa capaz de representar con pocos trazos parajes emblemáticos de modo que los identifiquemos enseguida –como el Parc Güell, que aunque aparezca insospechadamente transformado en la historia resulta plenamente reconocible–, hacen lamentar una úni-

ca cosa: que el cómic se acabe tan pronto y, quizá, de manera algo precipitada, aunque puede que esto sea una simple impresión personal. En todo caso, un epílogo de los propios autores y del editor original del cómic en la Línea Laberinto –Antoni Guiralcierra una muy buena edición de esta obra, y resulta especialmente curioso ver cómo algunas de las cosas que pronosticaban por aquel entonces (en 1998) se han cumplido plenamente sin necesidad de que hayamos llegado al 2020..., cosa que hace temer que, tarde o temprano, puedan cumplirse las demás también.

Felip Tobar

El rostre ocult d'una religiosa

La imaginació esplèndida i turmentada de l'autor a què es referix Loayza en el pròleg de la novel·la és tan sols una pista del que hi trobarem: viatges, dols, persecucions, farses i una desaparició misteriosa. Tot això envoltà la vida de la monja recreada per De Quincey.

Ens insinua Loayza, en un breu estudi introductor documentat i d'una prosa encisadora, l'existència de l'espill on Thomas de Quincey es va trobar reflectit: l'existència torbadora de la jove monja Catalina de Erauso, amb qui el novel·lista coincidia en haver-se llençat de ben joves tots dos a l'aventura dels camins i a una fuga plena de temors i remordiments.

Esta coincidència, junt a l'atzar d'una lectura (el relat d'Aleix de Valon, *Catalina de Erauso*, aparegut en la *Revue des Deux Mondes*, el 1847), van impulsar l'autor a traçar el seu propi relat sobre una monja tan singular, una versió lliure –en realitat la monja va ser bastant cruenta– en la qual Catalina de Erauso passa per ser una heroïna romàntica, sempre disposada a lluitar per la seua pàtria, honesta i justa, capaç de perdonar i oblidar tot allò que creu perdonable, a més de ser una monja marcial, precisa amb les armes quan es tracta de venjar algun oprobi o salvar l'honor espanyol.

LA MONJA ALFÉREZ

THOMAS DE QUINCEY

TRADUCCIÓ DE LUIS LOAYZA

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS», 28

139 PÀGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

Mística i religiosa quan li convé, en el fons, no hi ha criatura més terrenal, audaç i pràctica. Dins dels infortunis que la perseguixen sempre troba un bri de fortuna que li fa salvar la vida –encara que en breu torne a veure-la en perill. Per això, resseguint la vida que De Quincey va atorgar a esta monja indomable, hom no guanya per a sorpreses.

L'aventura està, doncs, sobrerament servida des del moment en què Catalina entreveu la llibertat i fuig del convent on la va dipositar el seu pare –contrariat pel naixement d'una tercera dona– deu minuts després d'haver vingut al món. A partir d'aquell moment, Catalina fingirà ser un home, un jove coratjós i encisador.

Les seqüències d'esta vida agosarada i de l'etern viatge trepidant, reflectides en la divisió d'episodis, junt amb la diversitat i el canvi constant d'escenaris amb què De Quincey ens mena a seguir les passes de *La monja Alférez*, fan de la present narració un llibre d'acció i intrigues d'època inoblidable. No debades Borges, Manguel i Kundera, entre d'altres, fan nombroses i afectuoses referències a De Quincey en diverses obres crítiques.

D'altra banda, el joc amb dos temps, al qual fa referència el traductor «*el tiempo interno de la narración, Catalina en las montañas, y el tiempo de la lectura, el lector en su butaca*», atorga a la novel·la aquella proximitat personal amb què

l'autor cercava la complicitat del lector i la seua estima envers el personatge que ell va modelar amb tant d'afecte i virtuosisme. Així doncs, quan De Quincey demana el nostre parer i la nostra comprensió, no podem sinó desprendre'ns de tota realitat biogràfica i situar-nos al costat d'esta dona indomable, però generosa i honesta, segons el retrat novel·lat que ell en fa.

És per això que hom llegix *La monja Alférez* amb un «ai al cor» constant. Tot sortint d'un perill per traspassar el llindar d'un altre. Jugant amb l'amenaça contínua de la mort, en una vida fatigant i esgotadora que més tard serà exemple idolatrat, evocat i recompensat per part dels seus compatriotes, del rei i del papa. Si De Quincey desfigura, exagera o transforma esta magnificència imaginada, això ja són fulles d'un altre paner. En canvi, resulta ben cert allò que ens comenta el mateix escriptor al final de la història: «*Hay algunos relatos que, si bien son puramente imaginarios de la primera a la última línea, imitan con tanta vividez el aire de la grave realidad que, en caso de ser presentados como verdaderos, engañaría durante un tiempo a todo el mundo*».

El cas de De Quincey no pot ser més exacte.

Lourdes Toledo

Xilografies privades de l'Europa d'entreguerres

Ruth fuig d'un amor dissortat i viatja amb la fantasia per Europa. Les cartes d'esta novel·la epistolar es convertixen així en missives d'un viatge imaginari i en un pretext literari per fer brollar sentiments, somnis i idees.

CARTAS DESDE UN VIAJE IMAGINARIO

LEA GOLDBERG

TRADUCCIÓ DE RAQUEL GARCÍA LOZANO

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 44

106 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

Si les cartes s'escriuen per a ser enviades, si esta finalitat els és intrínseca, *Cartas desde un viaje imaginario*, de Lea Goldberg no són, exactament, allò que en diem cartes. Però tampoc el de Goldberg és un viatge amb tots els ets i uts, ja que s'hi aventura sense ni tan sols haver d'abandonar la seua cambra. I tot plegat, importa ben poc, perquè en matèria literària, no tot és com es diu, ni es diu tal com és. Cal, però, tenir coses a dir-hi, això sí que és condició *sine qua non*. I esta novel·la epistolar destil·la intel·ligència –i poesia– en les descripcions agudes de l'Europa d'entreguerres, que s'entrellacen amb reflexions sobre literatura, art, naturalesa, soledat, amor, etc. Amb este viatge literari, potser Goldberg vol insistir en com és de minsa la línia que separa realitat i fantasia. O, tal vegada, vol sentir-se lleugera d'equipatge, d'imperatius turístics i, així, consagrar-se a este joc epistolar. Al capdavall el propòsit del viatge

és fer aflorar sentiments, somnis i idees que, en alguna ocasió, li van inspirar els indrets que ara transita amb la memòria o, potser, amb la imaginació. Records o fantasies, tant se val. De fet, ja ho advertix l'autora en el pròleg: *«En cada alma hay una colección de xilografías antiguas, guardadas en ella desde la infancia: imágenes de ciudades de ensueño, lejanas y queridas. Y, tanto si se han visto o no todas esas ciudades después de recoger las xilografías en el manto del alma, la imagen no cambia: no tiene que ver nada con la realidad»*. Per això, el París de les cartes de Lea Goldberg no és el del Folie Bergère, el de la Mona Lisa y la Venus de Milo, o el de la Salas de los Espejos, de Versalles. Sí és, però, el París *«de la ligereza aferrada a una brizna de paja»*; la ciutat on la lleugeresa viu als carrers i la pesadesa s'oculta a l'interior de les cases, o almenys, així està reflectit a la xilografia de l'ànima de Goldberg. I encara n'hi ha més, d'observacions subtils i personalíssimes –si no metafòriques– envers les capitals europees de mitjan anys trenta: Bruges, la silenciosa, on regna la precisió, com a les naturaleses mortes de Bruegel; la bellesa de l'esperit vell de Colònia; Brussel·les, ciutat en blanc i negre; el Berlín de la moral abaratada amb el règim nacionalsocialista, però

també el Berlín nostàlgic dels cafès passats de moda i el de la tranquil·litat que encomanen les fulles caigudes del Tiergarten; els mercats d'Ostende, curulls d'alegria, on hom sap gaudir d'una breu distracció sense perjudicar el seu treball. I finalment Marsella, on conclou el periple literari i on comença el viatge –ara sí, cert i indefugible– de Lea Goldberg a la Palestina d'aleshores.

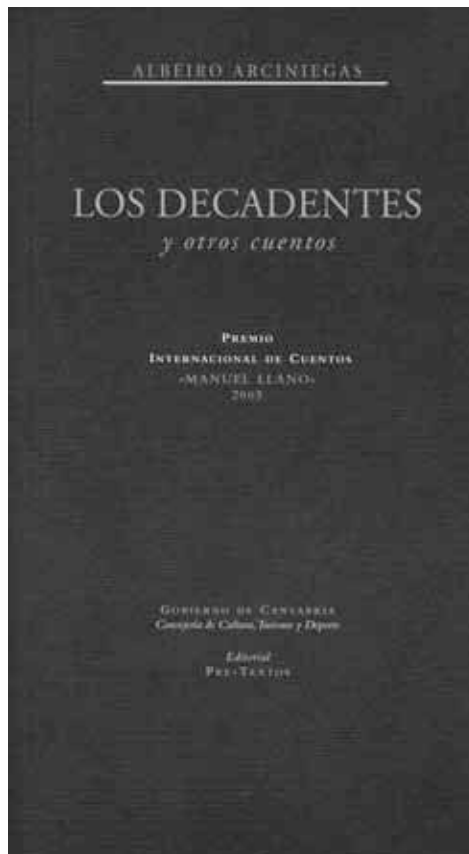
Només una idea: quina clarividència la dels autors jueus envers la cultura europea! I una intuïció: ¿els jueus són, potser, més europeus que ningú? Són els europeus per antonomàsia? Amb Lea Goldberg, esta sensació es renovella. *Cartas desde un viaje imaginario* és la primera novel·la de Lea Goldberg traduïda al castellà.

Alicia Toledo

Punks, polítics i guerrillers

Albeiro Arciniegas va guanyar l'edició de 2005 del premi Manuel Llano de reculls de contes, que convoca el Govern de Cantàbria. President de la Fundación Gabriel García Márquez, *Los decadentes y otros cuentos* suposa el seu debut literari més enllà de Colòmbia.

LOS DECADENTES Y OTROS CUENTOS

ALBEIRO ARCINIEGAS

«PREMI INTERNACIONAL DE CONTES MANUEL LLANO», 2005

103 PÀGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

És molt possible que, al lector que s'enfronte a *Los decadentes y otros cuentos*, de res no li sone el seu autor, l'escriptor colombià Albeiro Arciniegas. No és estrany. El guanyador del premi Manuel Llano 2005 de llibres de contes, instituït pel Govern de Cantàbria, fa de periodista i és president de la Fundación Gabriel García Márquez, però el seu currículum literari no havia transcendit, fins ara, les fronteres de Colòmbia. Guanyador i finalista d'alguns certàmens al seu país, el llibre amb què es presenta a l'Estat espanyol és un conjunt de sis narracions escrites amb una prosa tocada de lirisme que, tot i estar convenientment perfumada de referències pròpies del castellà de Colòmbia, no es fa estranya al lector de la nostra banda de l'Atlàntic. La seua lectura recorda, en alguns moments, la prosa del mestre García Márquez (els més de quaranta fills del metge Joaquín Almada, per exemple, en podria constituir un de tants homenatges), però tampoc hi manquen els manlleus explícits d'altres gurus de la literatura sud-americana, com ara Jorge Luis Borges, a qui el conte «Un pájaro gris...» li deu el tema, els personatges i fins i tot la forma d'organitzar el relat. En general, la prosa d'Arciniegas observa una tendència perillosa a un barroquisme trufat, ací i allà, de tocs lírics, una prosa rica que sovint s'imposa al fil conductor del relat

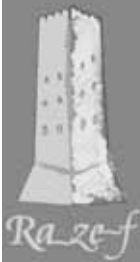
ocultant-lo, dificultant-ne, per tant, la percepció. En canvi, la penetració psicològica i la facultat de delimitar en poques línies tant l'ambient com els personatges, facilita la identificació del lector amb les peripècies que ens narra. Santa Elena de Valdivia és el poble on transcorren la majoria dels fets que ens descriu. Alguns personatges que apareixen en diferents relats, alguna referència en un conte a successos descrits en un altre i un narrador comú els emparenten fins al punt de poder concloure –com tant agrada a certs sectors de la crítica– que les parts, en el cas present, originen una unitat poc menys que indissoluble. L'obra s'enceta amb un episodi de gènere negre –sens dubte, quant a l'ambient en què s'inscriu, el més dissonant del conjunt–, per centrar-se, tot seguit, en conflictes d'índole més social, narrats amb l'excusa d'una troballa arqueològica, una topada entre la guerrilla i una unitat de l'exèrcit regular, les incursions dels paramilitars en Santa Elena, les investigacions per resseguir les petjades d'un poeta maleït o la pugna per guanyar unes eleccions municipals. Unes situacions que permeten l'autor de dibuixar-nos –amb nervi i tensió remarcables– alguns dels conflictes que afecten la societat rural colombiana.

Vicent Usó

10

El codi de la pell

Miren Agur

La fortuna de l'heura

Pregunteu la casa, la finestra còmplice, les altres flors, els pardals irrepetibles, l'aire vulnerat, per la passió de l'heura. En agraïment us mostraran les seues ferides. Per interpretar-les, la poeta Miren Agur Meabe ens regala este bell poemari amb un codi secret, reflexiu i epidèrmic.

L'èxit d'una «antologia» residix a crear en el lector tres sentiments positius: el plaer per la bona

poesia que acabem de llegir, l'agraïment envers qui ens l'ha descoberta i la voluntat de conèixer la seua obra amb major profunditat. I este és el cas del llibre que us recomane: *El codi de la pell*, de l'escriptora basca Miren Agur Meabe (Lekeitio, 1962), amb tria i traducció –des de la versió castellana– de la poeta valenciana Maria Josep Escrivà. Quinze poemes, extrets del volum *Azalaren kodea* (2000), «Premi de la Crítica 2001», que s'interrelacionen, dialoguen.

Confesse que és la poesia que més m'agrada, lluny d'artificis comptables, amb un lirisme que partix de la capacitat reflexiva d'un diàleg sense lleial amb la vida. Vesprada de planxa, la televisió menuda, a la cuina, no fa xicoteta la immensa desgràcia humana: «un triangle color de pa torrat» taca el llençol, recordatori per a les hores d'insomni o plaer al tàlem, «un xiquet negre de la guerra/ xuclava el pit de sa mare morta» i «la llet em va mullar el sostenidor». No estranya la confessió, «ja que mai no vam aprendre/ a viure sense miracles». I sense utopies? Hi havia una «maleta de la imaginació» que s'ha quedat sense «batecs ebris», ni «llar

EL CODI DE LA PELL
MIREN AGUR MEABE
TRADUCCIÓ DE MARIA JOSEP ESCRIVÀ
35 PÀGINES
EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2006

ambulant» ni «l'aigua del misteri». La poeta es pregunta, lúcida, «Què hi ha, ara, dintre?». Potser

la vida real feta amb els enderrocs acollidors de la utopia.

Ella sap que no és més que els altres, «m'instruí l'espera en el credo de l'amor», dubtes en els objectius però tendresa arrelada en el camí, «Jo faig igual aferrada al teu contacte,/ atenta, dèbil heura confosa,/ incapaç de saber/ si tinc set de beure l'aigua teua/o set d'ofegar-me sense el teu alè».

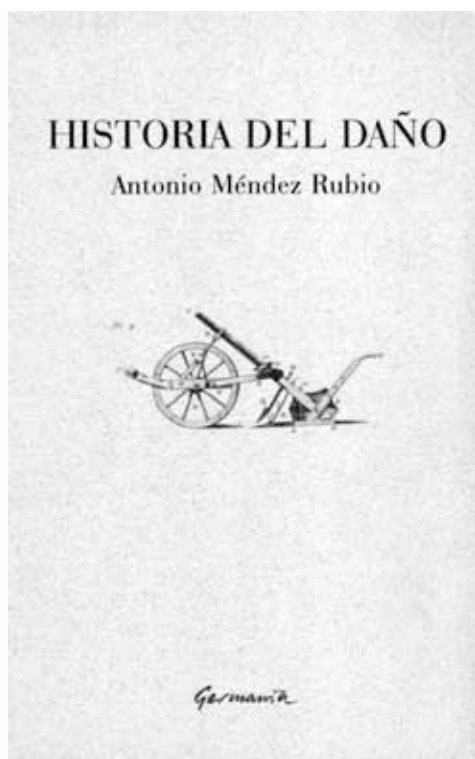
La poeta viu atenta, eixa és la seua professió, com fan els «caragols de mar desperts», gaudint dels moments de treva, «M'estime les coses concretes», i no res tan rotund con la tendresa de plomes que inspira el seu fill, fins que anomena els dons de la suposada alteritat, les vides que caben dins la seua vida, «un vi, colla d'amics,/ mans del meu fill,/ gent a la plaça,/ tu», i aleshores el temps, venjatiu, corre de pressa.

Hi ha supervivents, a cada extrem de la soledat? «Teníem un fil alegre en les xarxes de la pell», ara, però, «partit en dos». Aleshores, el codi de la pell, «un llenguatge impossible de condemnar en la memòria». Inquietant. La vida sense l'oxigen i la tomba de la paraula?

Miquel Martínez

Sueño y voz de la ceguera

Antonio Méndez Rubio (Fuente del Arco, 1967) ha reunido en la antología *Historia del daño* una selección de poemas pertenecientes a sus obras *El fin del mundo* (1995), *Un lugar que no existe* (1998), *Trasluz* (2002), *Por más señas* (2005), *Razón de más* (2006) y el inédito *Para no ver el fondo*. Por su primera y segunda obra obtuvo, respectivamente, el Premio Hiperión y el Premio Ojo Crítico.

HISTORIA DEL DAÑO

ANTONIO MÉNDEZ RUBIO

122 PÁGINES

EDITORIAL GERMANIA, ALZIRA, 2006

El daño es un resorte que empuja los poemas de Antonio Méndez Rubio hacia la esfera de lo vivido y que, además, funciona como aglutinador de esta antología madurada por un saber y un hacer de tiempo y de libros.

En *El fin del mundo* (1991-1994) hay pájaros, gaviotas, alas, altura, alondra, nubes... que acaban en nieblas, cegueras, desiertos, silencio, muerte y nada. Estos son los silos significativos de todo el poemario, lo que acaba en un abismo voraz que consume las presencias. Dice Méndez Rubio: «No sé hacia donde van. No existe / lo que habrá más allá de mañana»; y, sin embargo, es consciente de que todo se precipita hacia la desaparición, pues «la luz / murmurara su final sobrecogida». Y es así, «hecho de azar y de palabras ciegas» cómo avanza el poemario y cómo se cruzan las distancias entre un día y otro, bajo el peso infructuoso del tiempo.

Un lugar que no existe (1995-1997) se abre con una cita romántica que habla del choque entre el deseo y la realidad. Es Shelley el encargado de avanzar el rastro de la desolación de la no existencia. Méndez Rubio sigue apoyándose en lo que dibuja en el aire la parábola de lo etéreo; de nuevo las aves. Incluso las de «Night bird flying» de Jimi Hendrix, en cuyo vuelo se escribe el presagio de la caída. «Vuelo brusco de un pájaro» que va hacia ningún lugar, la sombra resplandeciente que atrae los sueños como un agujero negro cuya densidad neutraliza todo aquello imaginado. Y es así como desaparece el futuro, engullido en un vientre sin digestión que consume los prodigios: «la ceguera es más larga que el mundo», «voz / sin voz»: «el infinito está vacío». ¿Cómo luchar, entonces, contra esta certeza? Tal vez las palabras sean la única voz posible, lo que queda del poema, lo que, a pesar de las embestidas, aguanta: quizá se trate de esas ramas blandas de los pinos que ceden pero no se rompen y en la elasticidad resida el triunfo. Existe, no obstante, la conciencia del fracaso cuando «las palabras / como abiertas en los pliegues del aire, / se desunen despacio. Respiran en silencio / sin mirarnos / por no hablar de su propia destrucción».

Trasluz (1998-2001) apunta a la necesidad de abrirse camino entre la ceguera, entre la noche, aunque al final

haya de «encontrar su nunca», pues ni siquiera en la mirada atrás, en el poso inasible de la memoria hay donde agarrarse. Tampoco en las palabras, que ni «son / la juventud del mundo», ni «dan la vida». Sólo el deseo merece el esfuerzo: «lo que no llega / viene a tientas a ser lo necesario». Las palabras son el centro sobre el que gira *Trasluz* y en ellas, en la creación poética, se aloja la voluntad de ver, «a su trasluz», entre la combativa ceguera.

Por más señas (1999-2002) abunda sobre la opacidad del entendimiento y el futuro, lo que genera una «fiesta del miedo». *Razón de más* (2002-2004) busca el apoyo de las palabras, aunque sólo sea como una terapia que nos permite seguir a pie de obra, viviendo. Por otro lado, es aquí donde se lanza el mensaje que titula la antología, el daño que procede de la transparencia, de la cegadora claridad.

Y Para no ver el fondo (2004-2005) cierra el libro con preguntas sobre cómo dirige la mirada y lo que resta de una presencia que se desvanece en la niebla. Al final nos queda la seguridad de que hemos entrado en una catedral hecha de luz cuyo misterio se resiste a aparecer. Se presume algo que se desvanece en el espacio y en el tiempo. La vida es, por tanto, una búsqueda sin meta y sin premio: la nada.

Pasqual Mas i Usó

Un pont de tinta negra

De la mà de la Institució Alfons el Magnànim, trobem una aproximació del món del haikú des dels sentits, obra de Vicente Haya, un «musulmà que des de fa dotze anys es dedica a l'estudi del haikú» i autor també d'*El Islam para ateos*.

HAIKU: LA VÍA DE LOS SENTIDOS

VICENTE HAYA

COL·LECCIÓ «NOVATORES»

115 PÀGINES

ED. ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2006

Vicente Haya Segovia és doctor en Filosofia i un dels majors experts espanyols en el haikú, la forma poètica japonesa de 5, 7 i 5 síl·labes (un total de 17), que no té rima, sense puntuació i que ha de contindre el mot que designa l'estació de l'any en què es desenvolupa el poema. Sense cap dubte, es tracta de la forma poètica oriental –i en dir oriental hi encabim tot un món en un got, i un got opac– que més èxit i acceptació ha experimentat entre els lectors ençà els Urals.

La Institució Alfons el Magnànim ens porta l'obra titulada *Haiku: la vía de los sentidos*, on l'autor ens proposa un acostament mitjançant els sentits vers la present modalitat poètica. En el camp de la niponologia, Haya ha publicat set obres: *El corazón de haiku* (Mandala), *La poesía zen de Santôka* (Maremoto), *El espacio interior del haiku* (Shinden), *El monje desnudo* (Miraguano), *Haikus de vuelo mágico*

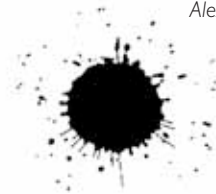
(Azul) en col·laboració amb altres conreadors del present gènere que ara tractem. Fet i fet, es tracta d'una *delicatessen* per als interessats en la tan fascinant modalitat de la literatura japonesa que tan conreada ha estat per molts escriptors europeus i occidentals en el segle xx. Inevitable, doncs, a casa nostra esmentar les descobertes de poesia, xinesa en aital cas, de Marià Manent i, més enllà, les d'Apelles Mestres. O la més recent (ara fa deu anys) *Cent-un jueus de la Xina Tang*, a càrrec d'Anne-Hélène Suárez i Ramon Dachs, que fou editada per l'extinta Institució Valenciana d'Estudis i Investigacions, del mateix Alfons el Magnànim, dins la sòlida col·lecció de poesia dirigida per Marc Granell.

La primera part del llibre, «El haiku es una vía espiritual», descobreix aspectes sensitius en la poètica del haikú; dins, però, l'apartat «Mística de los sentidos» ens revela tota la sensibilitat de què és capaç l'escriptor davant les en principi «nicieses» en què s'inspira o, millor dit, es motiva. Així, des del so, la flaire, la contemplació de les flors, la lluna, la neu, el vent, l'ací i l'ara... Al capdavall, veiem explicats els mecanismes de la posada en marxa de la sensibilitat, tan especial i tan peculiar, que mouen l'escriptor que conrea el

present gènere, tan senzill en aparença com de sublim dificultat a l'hora de materialitzar-lo. El següent apartat, «El abandono de sí», ens parla de l'arravatament del poeta en desaparèixer, la negació del jo poètic davant la sensibilització extrema, definitiva, total, davant del no-res: arribar al tot des de les ínfimes excuses, motius de la naturalesa, de l'estat d'ànim, de tot plegat. La segona part del volum, al seu torn, és dedicada a refermar la tesi que «Esta vía espiritual no pertenece al budismo zen», al contrari d'un dels corrents dominants d'interpretació de les arrels del gènere.

Sens dubte, amb la present obra de Vicente Haya el lector contemporani pot descobrir el món del haikú d'una manera sòlida i efectiva, rigorosa de la mà d'un expert com ben pocs podem trobar-ne, deixeble, a més, de Reiji Nakagawa. Recomanable si volem conèixer la màgia de la literatura del haikú, alhora que ventilem l'empolsegat cànon occidental i eurocèntric.

Alexandre Navarro

Receptes per sobreviure al món

Lluís Roda aconsegueix poemes de gran volada a partir de figures i situacions extrems de la contemporaneïtat i de la quotidianeïtat.

DE L'ÀNIMA

LLUÍS RODA

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 68

56 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2006

La primera premissa de la qual hem de partir per llegir Lluís Roda es podria explicitar, aproximadament, que ens trobem davant d'un esperit lliure en constant recerca interior i exterior o, si ho preferiu, formal i conceptual. No crec que en els seus escrits es preocupe excessivament per agradar el lector o per dir coses que incomoden o no. Si algú busca imatges que el reconforten i que el mimen, no cal que segueisca llegint.

Fet i fet, seguir l'obra de Lluís Roda és llegir la recerca: des d'aquella llunyana *plquette* de títol magnífic –*El subratllat és meu*– o *Sobre l'hamada* (Premi Vicent Andrés Estellés dels Octubre) molt allunyats estilísticament del que escriu actualment en l'aforístic *Elogi de la llibertat*, fins al magnífic *Buirac d'amor* (si algú no se l'ha llegit encara, ja tarda a demanar-lo a les llibreries o biblioteques). A més, encara hi podríem afegir que ha practicat la narrativa (*El temps passarà*) i l'assaig (*Sobreviure a la contemporaneïtat*).

El llibre que ens ocupa ara, *De l'ànima*, entronca directament amb la línia de *Buirac d'amor* i, encara que és un llibre una mica més irregular, té poemes d'una grandesa que justifiquen perfectament el conjunt. Trobe que és irregular perquè el poeta no es conforma. Per això, segueix amb la recerca formal i intel·lectual, cosa que el conduïx a grans troballes i, també, a alguna desfeta que, tanmateix, mai no deixa de ser digna.

De l'ànima és molt interessant perquè prova, amb una imatgeria i referents del món actual, del present, de donar respostes als interrogants de sempre, entre els quals l'amor té plena vigència, encara. Però entre les preguntes fetes resposta, també hi ha les GRANS: qui som, per què som, d'on venim i on anem; això justament és el que justifica el títol. No debades un dels problemes principals és de definició de valors en esta societat post-cristiana. Que ningú no hi espere teories filosòfiques ni «moralina», sinó temes oberts, interrogants. Perquè, com canta algú, «qui pregunta ja respon».

L'altra característica bàsica del llibre –que també va lligada a la persona– és la llibertat. La llibertat creativa i personal que, si bé és cert que afavorix algunes caigudes, també és la que afavorix les grans troballes.

I això em duu a un gran tema: els escriptors valencians gaudixen, en general, d'una gran llibertat creativa perquè no esperen que ningú els regale res. S'han acostumat a ser invisibles per al poder i per a bona part de la societat que els engendra. Això, paradoxalment, encara que ha provocat algunes distorsions, i algunes obres que es podrien haver estalviat perfectament, també ha provocat moltes obres memorables i d'un nivell com a mínim tan alt com el de qualsevol cultura occidental del moment.

Josep Lluís Roig

Marvell, la sensualidad de lo negado

Debemos a la sagacidad de T. S. Eliot (1888-1965) la salida del Purgatorio Literario del poeta Andrew Marvell (1621-1678) y a la Editorial Pre-Textos el rescate, en cuidada edición, de estos *Poemas*. De la escasa producción de Marvell, Carlos Pujol nos ofrece una muestra acertada y ampliamente representativa.

POEMAS

ANDREW MARVELL

TRADUCCIÓN DE CARLOS PUJOL

177 PÁGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

Eliot, en su papel de crítico, revalidó en 1921 la figura de Andrew Marvell (no eran muchos sus mejores poemas y advertía contra el abuso del término *puritano* para calificarlo). Quizá por eso, Carlos Pujol tildó al poeta de «amable puritano». Con él recordamos que Andrew Marvell fue «humanista y devoto, puritano y a menudo independiente en sus opiniones políticas» y que aspiraba «a una serenidad clásica teñida de amor a Dios».

Esa tensión, la resultante de admitir el deseo y sus bellas formas, la formidable tentación, para refugiarse finalmente en la castidad libremente aceptada, esa dialéctica de carne palpitante y sublimación, traza, con bellas imágenes, un recorrido placentero para el lector del siglo XXI. La firme creencia religiosa de Marvell no asfixia la hermosura de sus versos. Cuando Clorinda dice, «Daré un festín de hierba a tus ovejas/

y adornarán tus sienes estas flores», Dámón responde, «La hierba va a mustiarse en poco tiempo;/ y las flores muy pronto se marchitan». Duelo, «templo de amor»/ «de la virtud sepulcro». No se despacha sin más a la tentación del amor, se la recibe y con ella se dialoga, cual castillo que un sitio resiste. Alma armada de escudo y espada («Muestra que no podrá Naturaleza/ conquistar un resuelto corazón»), ha de defenderse de «un ejército bello y poderoso», que ofrecerá «frutos y flores», «blandos almohadones». Y como a todo el Alma se resiste, «He cenado en las alturas, y ya no puedo/ alimentarme aquí por el camino», Placer, hábil, propone, «mira en el cristal cómo es *tu* rostro», a lo que replica el Alma, de virtud blindada, «Cuando se admira la obra del Creador/ lo demás sólo es barro enmascarado». A mayor enemigo, mayor mérito, «No hay visión más espléndida en la tierra/ que la que brinda un alma defendiéndose». Se percibe la sensualidad, el gozo de la renuncia.

Volverá Amor, «formando una armonía irresistible», pero preso de aciago Destino, «la Desesperación y el Imposible/ fueron los padres que le dieron vida». Será el tiempo acicate para el deseo, las lágrimas ardientes su precio, y el despre-

cio, losa para quien sucumba. Respira, aún, la vida, por los «amores oblicuos», y el condescendiente «aprendamos a amar mientras podamos».

Amor es ilusión (Dafne devino en laurel y Siringa en caña). Para hacer soluble la dicotomía Bella/calma, atribuye Virtud a la soledad, el alma pura se evapora al Cielo, de donde proviene, como gota de rocío. Más consistente que el Amor, y aún eterno, el recuerdo de su Idea, traicionada por los hombres.

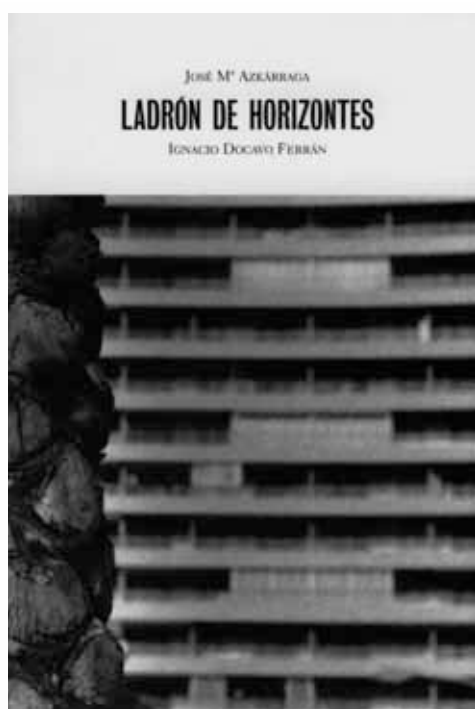
Versos también, en este libro imprescindible, para loas (descubrimiento de las Islas Bermudas, Cromwell y progenie, general Fairfax); indicativa, la del *Paraíso perdido* de Milton, «majestuosidad», escribió Marvell, que «inspira devoción».

Miquel Martínez

La presión del asfalto

Los versos de Ignacio Docavo Ferrán y la mirada fotográfica de José Mª Azkárraga se unen en este volumen para ofrecernos la imagen de una Cullera en la que el hormigón y el ladrillo se han superpuesto al hermoso paisaje que configuraba esa población.

LADRÓN DE HORIZONTES

IGNACIO DOCAVO FERRÁN

FOTOGRAFÍAS DE JOSÉ Mª AZKÁRRAGA

INTRODUCCIÓN D'ANTONIO CABRERA

36 PÁGINES

EDITORIAL DE LA UNIVERSIDAD POLITÉCNICA
DE VALENCIA, VALÈNCIA, 2005

No hay duda, que para los que tenemos más de treinta tantos años, los paisajes que conocimos, los paisajes de nuestra infancia, nada tienen que ver con los que de ahora, por eso quizá es tan patente la añoranza que se refleja en las fotografías de J. Mª Azkárraga, y las breves reflexiones, poemas o haikus que Ignacio Docavo ha escrito.

Pero no es sólo añoranza, lo que transmite *Ladrón de horizontes*, sino todo un lamento, una queja por los agravios que tan impunemente se cometen contra el paisaje. Y no es que las ciudades, los pueblos no tengan que crecer, es que la fiebre de ladrillo y asfalto termina por contaminarlo todo de forma arbitraria, sin orden, sin concierto, en un crecimiento desenfrenado que ahoga, precisamente, ese horizonte de cielo, mar y montaña al que se refiere este trabajo. El crecimiento desmedido, no sólo acaba con el pasado, nos dicen las páginas de esta fructífera colaboración entre

el fotógrafo y el poeta, sino que termina por asfixiar el presente.

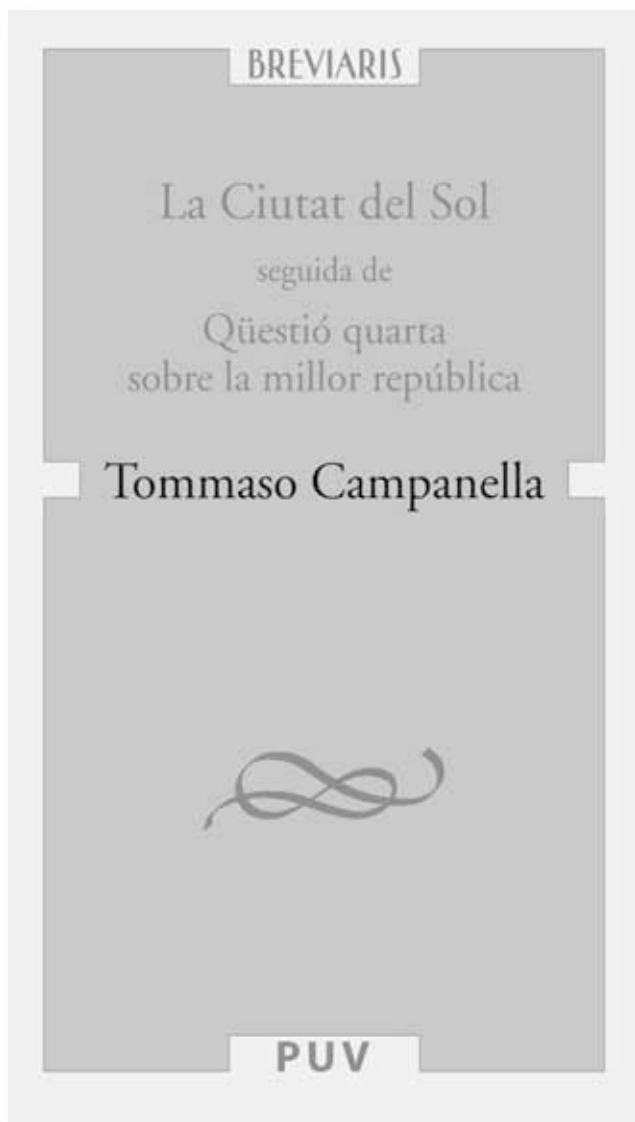
Ladrón de horizontes es un trabajo de compromiso con la realidad que nos circunda, una reflexión seria y profunda acerca de nuestro entorno más próximo, una provocación, un estímulo para que la queja vaya más allá de un simple lamento y se convierta en toda una protesta articulada en contra de la especulación, y el sinsentido de un crecimiento que excede los límites de lo insostenible.

No hay duda de que José Mª Azkárrega e Ignacio Docavo han puesto el dedo en la llaga de un problema que nos atañe a todos y que caracteriza la actuación irresponsable de muchos municipios españoles en los últimos años. Una cultura, la del ladrillo, que tal y como vaticinan muchos expertos sólo traerá enormes complicaciones y menos crecimiento económico del que aparentemente parece aportar. *Ladrón de horizontes* es a todas luces uno de esos trabajos necesarios, una de esas voces a las que merece la pena prestar atención, en medio del ruido ensordecedor de grúas y cemento trabajando constantemente en la construcción de paredes que parecen apresar la razón. José Mª Azkárrega Testor (Oklahoma City, 1957). Se dedica profesionalmen-

te a la docencia y a la fotografía por afición. Colabora en la revista *Archipiélago* y entre sus trabajos dedicados a la recuperación de nuestra memoria histórica destacan *Perder la guerra* y *Paisajes y rostros de guerrilla*. Ignacio Docavo Ferrán (Valencia, 1965). Pasó los veranos de su infancia en una localidad cercana a Cullera. Es licenciado en Biología y trabaja como profesor de Matemáticas. Es autor de un guión teatral, *La tigresa Violeta*, los poemas recogidos en este volumen son los primeros que publica.

Lourdes Rubio

La utopia d'un visionari

La Universitat de València ens presenta la proposta política i social de Tommaso Campanella, un pensador calabrés que pretenia transformar la Europa coneguda fins el moment per una societat on s'intuïxen els elements de la futura modernitat.

LA CIUTAT DEL SOL

TOMMASO CAMPANELLA

TRADUCCIÓ D'ANTONI SEVA

COL·LECCIÓ «BREVIARIS», 9

130 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2006

La concepció d'un ideal que es presenta com a ir-realitzable. Això és una utopia. I també és el que trobem en esta conversa escrita per Campanella el

1602, durant el seu captiveri al Castel Nuovo de Nàpols. Havia estat condemnat a 27 anys de presó per encapçalar una revolta contra la monarquia espanyola a la seua Calàbria natal, però no havia estat, ni de bon tros, el seu primer problema d'ordre públic. Prèviament, havia estat processat per rebel·lió i acusat d'heretge per la Inquisició, que el va perseguir amb ànsia.

És evident que Campanella, com G. Bruno i Galileu (als quals va conèixer al llarg de la seua vida), era un personatge polèmic i peculiar. Segons explica Antoni Seva, responsable de la traducció i de la introducció (treball excel·lent, d'altra banda), el filòsof es «vanava dels seus coneixements, s'atribuïa una missió providencial i s'arrogava poders màgics». Tal vegada, esta voluntat de transcendir va fer que escriguera de tot i molt. També va dedicar part del seu temps a la poesia i a acumular una important correspondència. De tota manera, si en alguna disciplina va destacar sobre la resta, va ser, sens dubte, en la filosofia.

Un pensament amb contradiccions, però coherent dins de la seua pròpia lògica i del moment que va viure. Així, al mateix temps que propugna una educació universal i obligatòria, considera que el cristianisme ha de ser admès per tots els pobles si deixa de cometre abusos. En el terreny polític, el seu govern ideal és una monarquia absoluta regida per un líder, una espècie de príncep o de papa, on l'individu queda su-

bordinat per unes normes estrictes que recorden «una regla monàstica o unes ordenances militars». Elements, tots ells, que s'entreveuen en l'obra.

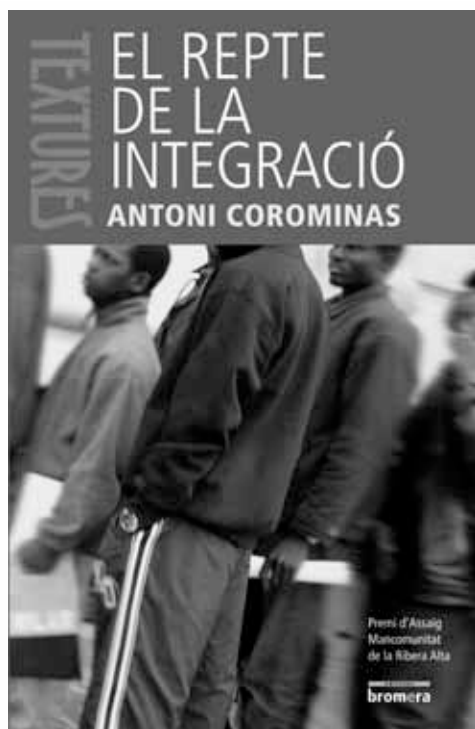
Les característiques de la societat de Campanella (la influència de *La República*, de Plató i, sobretot, d'*Utopia*, de Thomas More, és ben palesa) potser posen els pèls de punta a més d'un, però cal endinsar-se en esta ciutat per intuir la modernitat d'algunes de les propostes. D'entrada, hi ha poques lleis, però la justícia és exemplar. No existix la propietat, perquè genera privilegis i corromp, de manera que els béns són comunals. També les dones, en una intent per sistematitzar la procreació, activitat que el preocupa força. Després, els fills passen a la comunitat, que se n'encarregarà de l'educació, igual per a homes i dones, tot i que al final estes acaben sent discriminades en no poder accedir als càrrecs importants. Això sí, tant els uns com els altres gaudixen d'una dieta sana, fan exercici regularment i mantenen una higiene estricta, costums que els fan arribar fins els cent setanta anys. També són un poble pacífic, que només respon amb les armes en defensa pròpia, i com a últim recurs.

En definitiva, una deliciós retrat d'una societat que s'ha de conèixer. L'edició es completa amb l'article «Qüestió quarta sobre la millor república», en el qual Campanella, en una posició molt socràtica, respon amb lucidesa a les crítiques que ell mateix es planteja. No debades, l'autor va ser un il·luminat que va portar de cap les autoritats del moment, la qual cosa no estava a l'abast de tothom.

Àlvar Peris

Un tema actual imprescindible per a reflexionar

Sovint, la notícia de les pasteres ens sorprén, i la presència dels immigrants als nostres carrers i a les nostres places és una realitat. Davant d'este panorama, la societat valenciana pren postures, però, de vegades, sense un coneixement suficient, ni una reflexió profunda sobre la situació.

EL REpte DE LA INTEGRACIÓ

ANTONI COROMINAS

«PREMI D'ASSAIG MANCOMUNITAT DE LA RIBERA ALTA»

COL·LECCIÓ «TEXTURES», 14

123 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2006

Hi ha fets inqüestionables com és l'augment del fenomen migratori dels països empobrits cap a l'Estat espanyol, de forma exponencial durant els últims anys. De manera habitual, els mitjans de comunicació ens oferixen imatges, la majoria d'elles dramàtiques, sobre l'arribada de persones de diferents cultures i indrets en busca d'una forma de viure diferent, de treball o fugint de violències i injustícies. La societat occidental camina inevitablement, malgrat alguns poders fàctics i certs personatges, cap a la convivència entre diferents races, costums i religions, amb independència de la problemàtica que comportarà esta barreja de sentiments i les possibles solucions que adopten els respectius governs. Per tant, esta realitat –i se suposa que la defensa democràtica de la interculturalitat–, haurien de provocar campanyes de sensibilització i una planificació per a adaptar-se als canvis que compor-

ta, en lloc de presentar la immigració com un problema.

De fet, l'Estat espanyol ja ha realitzat diverses regulacions de milers i milers d'immigrants. I durant les últimes setmanes, França, Itàlia i uns altres països com últimament Gran Bretanya, s'han afegit en la lluita contra un panorama que, malgrat les patrulleres, l'elevació de les reixes i dels murs, el control aeri, terrestre i marítim i, fins i tot, els acords amb els països del sud, sembla impossible d'aturar. L'immigrant que no té res a perdre ho intentarà una i altra vegada, mentre la separació entre països continue eixamplant-se.

Amb el subtítol de «Narcisisme, paranoia, seducció i diglòssia en la immigració del nou mil·lenni», el doctor Corominas ens mostra una visió singular del fenomen migratori a partir de la medicina i la psiquiatria en concret, tot caracteritzant els trastorns mentals i maneres de fer de grups socials o de països, especialment quan topen amb unes altres civilitzacions. Amb *El repte de la integració* ens aporta una visió innovadora i autocrítica sobre algunes inèrcies malaltisses que poden tenir els diferents entorns socials en la recepció i acollida dels nousvinguts, amb una clara denúncia de la creació de guetos i de la marginalitat sota la capa d'una aparent assimilació.

El volum s'estructura en nou capítols, després d'un breu pròleg a càrrec del professor Albert Bastardas, catedràtic de

filologia de la Universitat de Barcelona. Primerament ens ofereix unes pinzellades sobre els perills d'una mala gestió de la immigració, i després centra la seua visió general en la situació de les societats i personalitats «malaltes», tot marcant les característiques dels processos patològics. A continuació, detalla els fenòmens del narcisisme, la paranoia, i l'histrionisme, i els relaciona amb la qüestió identitària, la pàtria, les invasions demogràfiques o les emocions col·lectives, entre altres temes. El segon bloc del llibre dibuixa tres grans temes com són la llengua, el pluralisme i la religiositat, i els relaciona amb els aspectes anteriors. Finalitza amb un magnífic capítol que defineix com a «Cap a la integració: incentius per al nouvingut i per a l'amfitrió» i que vol ser una conclusió i possiblement un desig.

Tant l'estructura com les dimensions i el vocabulari emprats configuren una obra divulgadora per a adults que té com a principal mèrit oferir una altra visió de la immigració que, de segur, ens farà reflexionar. A més, està avalada per ser la guanyadora del VII Premi d'Assaig de la Mancomunitat de la Ribera i per la trajectòria mateix de l'autor, que és cap del Servei de Salut Mental de la Fundació Hospital de Mollet i professor del Màster de Psicopatologia Clínica de l'Adult de la Universitat de Barcelona.

Enric Ramiro Roca

Una pionera entre les dones

La publicació d'una antologia de la pedagoga Maria Carbonell (València, 1852-1926) ens proporciona l'oportunitat de rescatar una obra destacada en la història del feminisme valencià, que té en Carbonell un puntal intel·ligent i d'un activisme incansable.

LAS MUJERES DEL QUIJOTE Y OTROS ESCRITOS

MARIA CARBONELL

COL·LECCIÓ «DEBATS», 21

199 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2006

Sempre és agradable fer una ullada retrospectiva als pioners. Maria Carbonell és exactament això: una pionera en el camí de la dona cap al seu reconeixement ple com a subjecte social. Activista des del terreny del magisteri, Maria Carbonell pertany al reducte de les dones valencianes que, en el tombant entre el segle XIX i XX, i esperonades per l'exemple espanyol de Concepción Arenal (1823-1893) o d'Emilia Pardo Bazán (1851-1921), van alçar la veu per reclamar per a la dona una posició més reeixida. En la prehistòria del feminisme (que té en el XIX el seu primer segle neuràlgic), dones com Carbonell servixen per marcar un canvi de tendència. Les conquestes del segle XX hi són degudes. Alguna cosa d'això remarca l'autora mateix; en les seues paraules: «Yo espero que de igual manera que el siglo XIX fue el reivindicador de los derechos del hombre, el siglo XX lo ha de ser de los derechos de la mujer, educándola para

que contribuya a formar el espíritu público y para que tome parte, si no directa, indirecta en la obra social».

Maria Carbonell va exposar el seu ideari en múltiples publicacions de la seua època, com ara *Hoja Literaria*, *El Correo*, *El Globo*, *El Mercantil Valenciano*, *Las Provincias* o *La Voz*. Aprofitant este ingent material divulgador, l'editora Begoña Sáez ha preparat una antologia concisa i dúctil, on es reflectix prou bé el pensament de l'autora. Aprofitant potser el reclam recent del centenari del Quixot, el llibret du el títol d'una d'estes col·laboracions, *Las mujeres del Quijote*, una apologia amable de l'art cervantí que partix d'una constatació inapel·lable: «*El gran Cervantes, al retratar a las mujeres, puso de manifiesto su caballerosidad e hidalguía nativas, su exquisito sentimiento y la bondad de su corazón. Jamás se ensañó con ellas, como Quevedo y otros escritores, ni sacó a la pública vergüenza sus defectos y debilidades, comprendiendo que unos y otras son propios de la humanidad y no exclusivamente del sexo femenino*».

Potser este llenguatge ens sobta ara, avesats com estem a un plantejament del problema molt més cru per part de les feministes de hui. Però cal situar els textos en el seu context i explicar-nos este llenguatge atenuat i naïf (com

quan afirma, més avant, que «*poesía y mujer deben ser dos cosas muy parecidas*») com producte d'unes circumstàncies concretes.

L'antologia és correcta, ja s'ha suggerit, però li veig un defecte innecessari, relacionat amb la inclusió d'un text en la nostra llengua, publicat en la revista *Feminal* (suplement mensual de *La Il·lustració Catalana*, que tenia col·laboradores de la talla de Caterina Albert i Paradís). Es tracta de *La dona valenciana* (1908), un elogi de les virtuts racials que inclou un fragment del poema *La barraca*, de Teodor Llorente, el gran patriarca de la Renaixença local. Si bé els textos en castellà del llibre que glossem han estat explícitament modernitzats, l'article de *Feminal* s'ha reproduït en l'original ortografia prefabriana, una ingenuïtat més o menys acusada, que posa en solfa la completa capacitació científica de les instàncies editorials.

Llevat d'això, la publicació de *Las mujeres del Quijote* ha de rebre un aprovat. Qualsevol iniciativa és bona per a convertir Maria Carbonell en alguna cosa més que un nom gravat en pedra en un mur de l'Ajuntament capitalí, allà on se la reputa de «*eminente pedagoga*» i és recordada com «*hija predilecta de la ciudad de Valencia*».

Victor Cotlliure

Un homenot del País Valencià

El present llibre recull l'homenatge col·lectiu, entre altres, de polítics, professors, intel·lectuals, economistes, empresaris, advocats i periodistes en els quals Joaquín Maldonado ha deixat petjada. Tots ells li reconeixen generositat, honradesa i decisió.

JOAQUÍN MALDONADO ALMENAR. UN PATRICI VALENCIÀ

AA VV

174 PÀGINES

SAÓ I BIBLIOTECA VALENCIANA, VALÈNCIA, 2006

És temps de parlar de Joaquín Maldonado i gairebé tothom coincidix a reconèixer l'aportació cívica i professional d'este home com una de les riqueses humanes més indispensables i més malauradament malaguanyades que hem tingut els valencians en les últimes dècades. Pèrdua que s'accentua a partir dels anys seixanta, època en què l'activitat social, econòmica i cultural a casa nostra, i en concret a la ciutat de València, començà a reviscolar. I moment també en què Maldonado prenia les regnes de molts projectes.

Indispensable, deia, la figura d'este home, perquè ha estat sempre una persona dialogant, amic de la raó enfrontada al dogma, de la claredat i la concisió, i desconfiat davant foscors i dogmatismes imposats, tan propis de l'etapa franquista. «Malaguanyada» seria el segon adjectiu perquè Maldonado representa allò que des de l'esquerra valenciana s'ha anomenat «dreta civi-

litzada», com a sinònim d'un corrent escassíssim de burgesia democratacristiana que apostava per la construcció nacional dels valencians com a poble i pel diàleg amb la resta de components socials i polítics.

No és d'estranyar –sobretot per part de les veus que se situen a l'esquerra valencianista– que el to predominant en estos articles, alguns autèntiques cròniques periodístiques, siga més aviat de desengany i de recança davant d'una oportunitat perduda o d'una esperança massa estirada, per no parlar d'una resignació trista i definitiva.

Les diferents intervencions suposen una riquesa documental de primera mà perquè molts dels seus autors han estat i són amics o coneguts ben pròxims de Maldonado, i amb molts d'ells ha compartit –i continua compartint– projectes i somnis. En este sentit, no és d'estranyar trobar-nos-hi un grapat d'anècdotes personals força interessants i curioses, fets que avui formen part de la història del nostre país. Però si hi ha un tret en Maldonado que tothom coincidix a destacar, és la seua capacitat resolutiva i la seua disposició a escoltar i donar el consell escaient en el moment just.

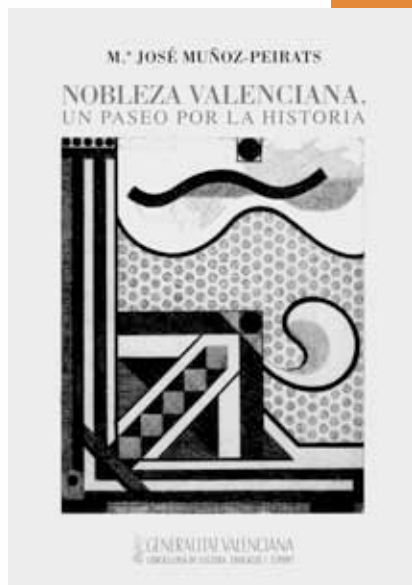
Conten molts que quan agafava el telèfon per dur endavant una gestió, era ir-

refutable. Seré, seriós i convençut, trucava on havia de trucar, i sense tremolar-li la veu i en qüestió de minuts havia intercedit per la llibertat i la dignitat d'algú o havia recuperat alguna empresa social o cultural que trontollés a causa de qualsevol motiu antidemocràtic. Per això, aquells que el coneixen de prop, en destaquen la magnificència, sol·lícit sempre per rebre tothom, dissoldre dubtes i resoldre problemes aliens.

Obert a tothora a les propostes dels altres i a raonar-hi sobre això. Així, és com retraten en Joaquín Maldonado: un home generós amb el seu temps i les seues atencions, atent sempre a les demandes i les preocupacions dels seus coetanis –a pesar de les nombroses ocupacions que van omplir la seua vida professional i familiar–, i capaç de proporcionar sempre una conversa i un tracte cordial.

És temps, doncs, de recordar la lliçó deixada per qui ha estat un animador social i econòmic irrepètible, un activista, com en diríem avui. Un deute pendent que mai no podrem saldar –vist tot l'esforç que Maldonado ha fet per orientar-nos i ajudar-nos com a ciutadans lliures, demòcrates i creatius. De moment, este primer intent resulta ja ben lloable.

Lourdes Toledo

En *Nobleza valenciana. Un paseo por la historia*, María José Muñoz-Peirats nos ofrece una selección de entrevistas con algunos de los más destacados nobles valencianos. Entrevistas en las que los protagonistas no sólo nos cuentan cómo y dónde viven sino también cuáles son sus problemas y preocupaciones.

Un libro que se convierte en un documento de un gran valor para historiadores y lectores interesados en la materia y que cuenta con una presentación histórica de D. Pere Maria Orts, uno de los especialistas de mayor prestigio en genealogía y heráldica valencianas y un referent en los trabajos de investigación sobre los linajes valencianos.

Nobleza valenciana. Un paseo por la historia es un recorrido histórico que comienza con la Baronía de Terrateig en el siglo XIV, camina a lo largo de los siglos XV, XVI, XVII, XVIII, XIX y finaliza en el siglo XX con el Marquesado del Turia y el Condado de Altea.

Biblioteca Valenciana
Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma

Galeres i corsaris al servei del Papa Luna és un llibre de lectura amena que ens parla de les galeres del papa Luna i dels que hi navegaven. L'historiador, Vicent Gil, ha utilitzat documentació procedent d'arxius tan diferents com el Nacional de Catalunya, el de la Corona d'Aragó, el municipal de València, l'Arxiu Secret Vaticà o la Biblioteca Riccardiana de Florència. L'obra s'estructura en cinc capítols que es complementen entre si i compat amb un exhaustiu apèndix documental que reuneix testimonis de capitans de vaixell, mercaders, mariners i del legat papal encarregat de l'inventari. Un llibre que, en paraules del seu autor, convida a embarcar-se en el singular món de la mar, de les galeres i dels que les feien navegar.

Multidisciplinarietat al servici de la immigració

En poques dècades hem passat de ser un país d'immigrants a ser un país de recepció de milions d'ells, com abans havien estat uns altres països europeus. Tanmateix, sembla que ens ha pillat de sorpresa i amb molts temes per reflexionar i decidir.

LA INMIGRACIÓN EN LA COMUNIDAD VALENCIANA.
UN ESTUDIO MULTIDISCIPLINAR

MARÍA ASUNCIÓN CHAZARRA QUINTO (COORD.)
308 PÁGINES

TIRANT LO BLANCH-CEU, VALÈNCIA, 2006

La veritat és que ha costat prou de temps, però durant els darrers anys s'han multiplicat els estudis sobre el fenomen migratori, i més concretament sobre un determinat camp d'estudi com és el que afecta la immigració estrangera. Perquè no oblidem que l'acció de migrar significa, segons la lingüística i la geografia, «anar d'un lloc a una altre, especialment d'una regió a una altra per residir-hi»; i esta activitat afecta tant els qui ho fan de manera intraestatal com els qui vénen de l'estranger, és a dir, que tan emigrant és una persona de Botswana com de Medina del Campo que abandona el seu lloc d'origen i marxa a una altra localitat per viure, i immigrant quan hi arriba. És important delimitar estos conceptes perquè la memòria històrica és molt dèbil i cada vegada més curta, la majoria dels mitjans de comunicació molt «lleugers» en la redacció de les notícies, i sovint dóna peu a errors i tergiversacions. Amb la base aclarida, podríem definir esta obra com un fidel reflex de la importància que està adquirint en tots els

àmbits de la societat, la influència massiva d'immigrants estrangers al nostre país. I no tan sols pel nombre, sinó per les conseqüències que comporta en els àmbits econòmics, culturals, educatius, socials i en la resta de camps de convivència, i que es traduïxen en diferents comportaments i en la necessitat d'adaptar-hi la legislació actual. Per estes raons, un grup d'investigadors del campus de la Universidad Cardenal Herrera-CEU a la ciutat d'Elx, coordinats per la professora M. Asunción Chazarra, s'han decidit a investigar el fenomen.

En realitat, es tracta d'un conjunt de nou capítols, la majoria d'ells a càrrec de persones vinculades al món del dret, i que tracten temes com els drets fonamentals dels immigrants, l'actual política criminal i el tractament de l'immigrant com a víctima de delits, l'expulsió dels estrangers del territori estatal amb intervenció judicial i una aproximació al règim especial dels estudiants forasters segons la nova llei d'estrangeria. Un segon bloc l'ocupen els estudis sobre economia respecte dels fluxos migratoris, tant en l'economia estatal com en la valenciana, la singularitat dels règims agraris i de treball domiciliari respecte a la normativa general, i el perfil de l'immigrant com a consumidor. Tanca el volum un estudi sobre les ONG en l'àmbit de la comunicació local i el repte que suposa per als gabinets de premsa, i un es-

tudi sobre l'impacte de la immigració a la ciutat d'Elx.

En definitiva, l'estudi multidisciplinar se centra principalment en l'àmbit jurídic i, secundàriament, econòmic, amb una pinzellada sobre el tema dels mitjans de comunicació i la geografia urbana. Cadascun dels capítols està precedit d'un sumari i una introducció, i en la majoria de casos es tanca l'estudi amb una bibliografia prou actualitzada i majoritàriament en espanyol, que inclou ocasionalment enllaços a webs. S'hi troba a faltar un pròleg que explique detalladament el producte confeccionat i els objectius que es pretenen, així com el mapa global de les aportacions que es realitzen; alhora que una major incidència de les investigacions realitzades en el territori valencià. Com totes les miscel·lànies, té com a virtut la riquesa d'aportacions amb enfocaments diversos, i com a problema, els daltabaixos que suposen aportacions de persones diferents i el repte que suposa coordinar-les. En qualsevol cas, celebrem la publicació perquè ens apropa a la realitat migratòria del nostre entorn més pròxim en una època tan «delicada» com l'actual. Igualment, esperem que contribueixca al desenvolupament d'una millor convivència entre les diferents civilitzacions i a la decodificació d'erroris este-reotips i prejudicis que, sovint, apareixen en la nostra societat.

Enric Ramiro Roca

Fragmentació apocalíptica

La totalitat impossible és un estudi sobre una de les característiques fonamentals de la nostra època: la tendència a la fragmentació i la manca d'una visió unificada, aspectes que afecten els més diversos àmbits de les nostres vides.

LA TOTALITAT IMPOSSIBLE
(SOBRE LA FRAGMENTACIÓ EN LA VIDA ACTUAL)

ENRIC BALAGUER

«PREMI D'ASSAIG DE LA GENERALITAT VALENCIANA» 2005

125 PÀGINES

BIBLIOTECA VALENCIANA, VALÈNCIA, 2006

Amb *La totalitat impossible*, obra guanyadora del Premi d'Assaig en valencià de la Generalitat Valenciana 2005, Enric Balaguer ha escrit una requisitòria per exposar i denunciar el que per a ell constitueix una de les característiques fonamentals de la nostra època: la tendència a la fragmentació de la nostra vida actual, la manca d'una visió unificada que «ens condemna a la parcialitat, a l'absurd i a l'alienació». Balaguer ressegueix al llarg del seu llibre les formes que adopta esta tendència a la fragmentació en els diferents àmbits de les nostres vides. Així, considera que, respecte a èpoques anteriors, l'individualisme s'ha incrementat, les interaccions socials han minvat i les relacions s'han fet més impersonals. Els espais anònims i asèptics, com les grans superfícies comercials i els aeroports, s'han convertit en els símbols de la identitat fútil i vacil·lant de la nostra època. El comerç ho envaïx tot i s'in-

dustrialitza l'amor, el sexe, el menjar, la salut, la cultura... La fragmentació entre l'àmbit públic i el privat s'ha fet més gran, i es pot parlar d'un desinterès i d'un descrèdit creixents de les activitats cíviques. Com que la parella i l'entorn social cada vegada són més inestables, el treball ha esdevingut allò més important. Cada vegada hi ha menys

experiències i temes comuns, de manera que es pot parlar d'una societat atea, sense religió, en el sentit que cada vegada estem menys lligats a res. El sistema social ha començat a perdre la seua capacitat de retenir el passat; ens hem instal·lat en una mena de present perpetu, regits per la lògica del benestar personal, que ignora deures i responsabilitats. Etcètera.

La totalitat impossible, des de la primera línia fins a

l'última, es limita a exposar i denunciar la tesi que ja s'enuncia en el títol, d'una manera potser excessivament rectilínia. L'autor ha preferit elaborar una requisitòria, més que intentar comprendre i investigar uns fets que ell presenta com a incontestables. De vegades no s'ha sabut sostreure a una certa tendència al

tòpic, quan parla, per exemple, de la por que generen les noves tecnologies i l'«exasperant inseguretat» provocades per estes, afirmacions que pareixen extretes d'un comunicat de la Conferència Episcopal. No hi ha una voluntat de comprendre, d'interrogar i d'interrogar-se, de matisar, perquè el que es vol es presentar una realitat actual que

l'autor considera apocalíptica, i davant de la qual l'única conclusió que se li ocorre és una declaració retòrica de bones intencions, tot assenyalant que «no es tracta de generar un nou discurs que amague les diferències, però sí que les englobe; és a dir, que busque la unitat en la diversitat».

És molt possible que Enric Balaguer tinga raó en molts dels punts que defensa o denuncia en el seu llibre, però el lector hi troba a faltar el

moviment i la sorpresa, que són inherents a la millor tradició del gènere de l'assaig. L'autor, però, s'ha negat a considerar tot allò que no li dóna raó.

Enric Iborra

La reedición de un clásico del pensamiento político

Nos encontramos ante la enésima reedición de un clásico de las ideas políticas del siglo XVI. En efecto, la obra de fray Bartolomé de las Casas ha levantado y sigue levantado pasiones a favor, como bandera para el rechazo del colonialismo europeo, y en contra, sobre todo entre los defensores de la conquista de América.

BREVÍSIMA RELACIÓN DE LA DESTRUCCIÓN DE LAS INDIAS

FRAY BARTOLOMÉ DE LAS CASAS

EDICIÓN CRÍTICA, ESTUDI PRELIMINAR I NOTES DE
JOSÉ MIGUEL MARTÍNEZ TORREJÓN

376 PÁGINES

EDITORIAL UNIVERSIDAD DE ALICANTE, ALICANTE, 2006

Creemos que lo más importante de esta reedición de la edición princeps de 1552 es el estudio introductorio realizado por José Miguel Martínez Torrejón, que recoge los estudios publicados hasta la fecha de hoy y trata de enmarcar la obra en el contexto histórico y en el pensamiento de la época. De esta manera reconstruye de forma pormenorizada los pasos del padre las Casas desde 1542 a 1552, es decir desde la primera redacción de la *Brevísima relación de la destrucción de las Indias*, realizada en Valencia en 1542, hasta la definitiva de 1552.

Así nos explica sus relaciones con Carlos V y su entorno político; la influencia del pensamiento del padre Vitoria; la influencia de la primera versión de la *Brevísima relación* en la redacción lo que se conoce como Leyes Nuevas de Indias; su nombramiento como obispo de Chiapas en 1543; su vuelta

definitiva a España y sus disputas con el humanista Juan Ginés de Sepúlveda a partir de 1548.

Según José Miguel Martínez, las dos versiones principales de la Brevísima, las de 1542 y 1552, son un instrumento de persuasión: primero para promover una reforma radical del sistema administrativo de las Indias, y luego para que se detengan para siempre las guerras de conquista. De hecho la Brevísima es una historia de la conquista de América, pero limitada a un tema muy concreto: las crueldades cometidas por los conquistadores. Aunque el esquema de la obra es muy repetitivo, está demostrado que muchos hechos denunciados por las Casas son verdaderos, aunque no siempre diga toda la verdad.

José Miguel Martínez también hace un estudio crítico de la obra, comparando el texto de 1542 con el de 1552. Hace también una aproximación de las fuentes que utilizó las Casas para la redacción de la Brevísima. Luego estudia la larga historia editorial de la Brevísima, una obra polémica desde su publicación, ya que las primeras ediciones fueron publicadas sin las licencias necesarias, y su contenido político ha sido objeto de fuertes críticas por los defensores de la conquista de América.

A partir de 1578 la obra de las Casas se traduce a todas las lenguas europeas. Por último, el autor hace un estudio de la historia del texto, de los diversos manuscritos que se conservan.

Creemos que hay que destacar algunos aspectos de esta excelente reedición. En primer lugar que se ha regularizado la ortografía según el uso moderno, lo que permite una más fácil lectura. En segundo lugar la abundancia de notas, que permiten una mejor lectura del texto y un mejor conocimiento y explicación de determinados aspectos de la obra. Por último, el lector encuentra una completa bibliografía sobre el padre las Casas y su obra.

Francesc Torres

Enhorabona per trenta anys d'activitat teatral

El volum, editat dins la col·lecció «Gran Teatre» de Bromera, ens acosta a la trajectòria de la companyia L'Horta Teatre alhora que a la història del teatre valencià, amb motiu de la celebració del trenta aniversari d'una de les iniciatives teatrals més veteranes i consolidades a ca nostra.

30 ANYS DE L'HORTA. 30 ANYS DE TEATRE VALENCIÀ

ENRIQUE HERRERAS

COL·LECCIÓ «GRAN TEATRE»

160 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2006

Fa pocs anys publicava un article en què posava de relleu el fet que a finals dels anys seixanta i principis del setanta s'encetaven una sèrie d'iniciatives que són la base del teatre valencià actual, lligades en gran mesura a l'anomenat «teatre independent del País Valencià». És ben cert, però, que de tot aquell conjunt de nous grups teatrals en queda només una representació reduïda, tot i que moltes persones vinculades a aquella activitat del tardofranquisme esdevenen protagonistes individuals del teatre dels anys vuitanta i noranta.

Com déiem, de supervivents, en queden pocs (PTV, Pluja Teatre...), però a un d'estos, L'Horta Teatre, trobem dedicat ara un llibre amb motiu de la celebració dels trenta anys de la seua creació a Castellar-l'Oliveral el 1974. Sens dubte, este anar celebrant aniversaris per part d'un nombre considerable de companyies és una mostra de la maduresa i de la conso-

lidació de determinades estructures de producció i d'exhibició escèniques. I en diem exhibició perquè la companyia, a més a més, des de l'any 1995 té una sala pròpia –Sala L'Horta– des de la qual exercix una tasca ben important de difusió del teatre, sobretot entre els més menuts amb les campanyes per a escolars. Això no obstant, i a diferència de les altres companyies provinents dels 70, L'Horta Teatre ha acabat mantenint una doble línia de producció, dedicada tant al teatre familiar com al d'adults.

Així mateix, destacaríem com a signe de maduresa i de consolidació del sector el fet que al caliu d'estos aniversaris sovint hagen aparegut tota una sèrie d'estudis o monografies dedicades a les companyies, sales, escoles, etc. Fóra bo reconèixer que este fet proporciona, tot i que sovint no ens trobem davant investigacions en el sentit estricte, una bibliografia a l'abast que dona compte d'una activitat sobre la qual fins fa poc no hi havia informació d'accés i consulta fàcils. Incloent-hi material fotogràfic, tan interessant per al coneixement de l'activitat escènica. En este sentit, és just valorar les edicions que des de la col·lecció «Gran Teatre» de Bromera ens han arribat, monografies dedicades a companyies com Moma, Albena, o esta que ressenyem.

El responsable del text és el crític Enrique Herreras, el qual té ja una àmplia producció d'estudis. Potser, tal com el títol del llibre ja fa palés, un dels encerts del volum és el fet que s'ha optat per presentat en paral·lel una història de les activitats de L'Horta, amb les seues diferents etapes, i una història del teatre valencià, com un complement que sovint contextualitza o fa més entenedora la trajectòria i les transformacions que L'Horta ha experimentat. Amb tot, personalment, considere que l'aportació específica sobre L'Horta és allò més destacable o nou dins el panorama bibliogràfic existent. A més, el text, de lectura fàcil i amena, està acompanyat d'una sèrie de testimonis i documents que fan encara més rica l'edició, sense oblidar tot el material visual que mostra els treballs de la companyia.

No podem, així doncs, més que donar l'enhorabona a tots aquells que han fet possible ja més de 30 anys d'activitat cultural, compromesa amb la nostra llengua, i també este «bell àlbum» que ens reconstruïx els anys viscuts. Així mateix, l'espectacle *Pica, ratlla, tritura*, que tanca el recorregut, ha estat una molt bona manera de corroborar (no sols de fer anys viu el teatre) el potencial i l'interés que pot despertar L'Horta Teatre.

Ramon X. Rosselló

El arte en la Valencia republicana

El último libro del periodista y crítico del arte Francisco Agramunt, premio de la Generalitat Valenciana 2005, supone un amplio recorrido documental por la actividad artística valenciana durante el periodo republicano y de la guerra civil española, en especial en sus aspectos renovadores.

LA VANGUARDIA ARTÍSTICA VALENCIANA
DE LOS AÑOS TREINTA

FRANCISCO AGRAMUNT LACRUZ

«PREMIO DE ENSAYO DE LA GENERALITAT VALENCIANA» 2005

550 PÁGINES

BIBLIOTECA VALENCIANA, VALÈNCIA, 2006

El origen de este libro recientemente galardonado con el premio de Ensayo, en castellano, de la Generalitat Valenciana en 2005 es la tesis doctoral presentada por el autor treinta años antes, en 1985, en la Universidad Complutense de Madrid.

Esta obra lleva a cabo un amplio recorrido analítico y documental, este tanto escrito como gráfico, por la actividad artística valenciana del periodo republicano y de la guerra civil española, con una especial incidencia en sus aspectos de renovación y vanguardia.

Agramunt abre su trabajo con una necesaria introducción a la sociedad valenciana de los años treinta y a su ambiente artístico, subrayando la actividad desarrollada en la Escuela de Bellas Artes de San Carlos a partir de su renovación de la pedagogía artística dominante. En este ámbito analiza el Manifiesto Amarillo redactado

por un joven Josep Renau y la actividad de la revista *Murta*, donde publicaron Juan Gil-Albert, Juan Chabás, Luis Cernuda o Max Aub. Otros focos renovadores, como la Sala Blava desde donde Gutiérrez Solana escandalizó a la Valencia más tradicional o la peña *El Sifón*, así como una incipiente industria litográfica que dio alas al cartelismo y la gráfica, conducen al ambiente prebélico con la Unión de Escritores y Artistas Proletarios, de gran fuerza y presencia en toda España a través de su órgano de expresión, la revista *Nueva Cultura*. La parte central del libro la ocupa la actividad generada en Valencia durante la guerra civil, en especial a partir de su condición de capital de la República. Los ilustradores, escultores, dibujantes, pintores, cartelistas y arquitectos valencianos van pasando por estas páginas con la impronta en blanco y negro de sus hábitos y figuras. Punto y aparte merece el apartado dedicado a la conservación de las obras maestras del Museo del Prado bajo la acción de la Junta Delegada del Tesoro Artístico de Valencia, así como la celebración del II Congreso de Escritores antifascistas, incluyendo el llamado «incidente comunista» de André Gide y la ponencia colectiva. Po-

ne punto final el Pabellón de la República española y la significativa presencia valenciana en el mismo.

Resulta de gran interés el material gráfico inédito que facilitaron al autor las familias de los artistas correspondientes. Podemos gracias a ellos contemplar fotografías de las obras del Museo del Prado albergadas en el Colegio del Patriarca y en las Torres de Serranos durante la guerra civil por mediación de la Alianza de Intelectuales Antifascistas, algunos de los cuales aparecen también en menciones escritas y gráficas. Obras que se destinaron al Pabellón de París de 1937 y que no llegaron nunca a exponerse, bien porque el ejército de Franco lo impidió indirectamente al cortar el tráfico de vehículos en los frentes de Peñíscola y Vinaroz, bien porque cruzaron la frontera pero sufrieron desvíos inesperados que llegarían inopinadamente hasta el MOMA de Nueva York, incluyendo obras de Picasso y Braque.

Miguel Catalán

Universals, però menys

La sociòloga Esther Escolano ha dut a terme una extensa investigació sobre el paper de la dona en les universitats valencianes. La conseqüència immediata d'este treball és *Entre la discriminación y el mérito*, publicat per la Universitat de València.

ENTRE LA DISCRIMINACIÓN Y EL MÉRITO

ESTHER ESCOLANO ZAMORANO

451 PÁGINES

PUBLICACIONES DE LA UNIVERSIDAD DE VALÈNCIA,
VALÈNCIA, 2006

La lluita de la dona per aconseguir una posició social de plena igualtat és una lluita llarga i només parcialment coronada d'èxits. En una altra ressenya del present número de *Lletres Valencianes* es glossa l'aportació de Maria Carbonell, una pionera del feminisme valencià de qui la Institució Alfons el Magnànim acaba de publicar una breu antologia, *Las mujeres del Quijote y otros escritos*. En el cas que ens ocupa ara, Esther Escolano Zamorano, doctora en sociologia i cap del Servei d'Anàlisi i Planificació de la Universitat de València, ens ofereix un material típicament doctoral, que s'ocupa d'esbrinar l'estatus actual de les professores de les universitats valencianes.

L'autora partix d'una constatació inapel·lable: el que anomena, en paraules de M. Maruani, la feminització real, però incompleta, de la vida pública. És evident que, com a novetat en els darrers trenta anys, les universitats es-

tan plenes de femelles que exercixen –tan bé o tan malament com els seus companys mascles– l’art del magisteri. El que es pregunta Escolano, però, és en quines categories professionals s’ubiquen estes professores, quina percepció tenen elles de la seua posició en la jerarquia docent i qualsevol altre aspecte que envolte la seua carrera acadèmica (sobretot en relació amb el corresponent masculí).

Sobre la base d’enquestes operades sobre el terreny, *Entre la discriminación y el mérito* desgrana una completa radiografia de la universitària valenciana. Les conclusions que n’extrau l’autora són de caràcter agre i dolç a la vegada. Per una banda, constata que la incorporació de les dones com a professionals docents està molt allunyada dels nivells masculins (concretament, el personal femení representa el 30,90% del col·lectiu docent). Per un altre costat, és evident que «a mida [sic] que s’ascendeix en l’escala acadèmica minva la proporció de dones, cosa que evidencia un clar fenomen de segregació vertical». Paral·lelament a este fenomen es dóna també una important segregació horitzontal, és a dir, que en un mateix nivell jeràrquic les dones es concentren en un cert tipus d’ocupacions i en deixen d’altres al càrrec exclusivament

masculí. Esta constatació es veu reforçada per una altra ben coneguda: el diferent ús del temps segons sexes. Tiranitzades per les seues obligacions domèstiques, les dones no poden gastar tant de temps com els hòmens en eixes entranyables rutines acadèmiques anomenades «reunions de departament» o d’àrea. El que ens diu Esther Escolano, amb una sinceritat que l’honora, és que l’home té tot el temps del món per a fer-se un currículum pràctic a l’ombra decisiva dels passadissos de la facultat, però la dona no, i això és un handicap burocràtic que la llasta.

No cal dir que la dona universitària està absent en gran mesura –com a conseqüència de tot el que hem exposat– dels òrgans de govern, de direcció i de gestió de la institució, i en qualsevol classe de cercles de poder acadèmic, la qual cosa és una flagrant demostració de desigualtat, i és ací on les polítiques públiques haurien de fer incidència.

Es pot pensar, ras i curt, que per a arribar a esta conclusió no fa falta un llibre de 450 pàgines. La casuística doctoral, però, és quasi tan inaprehensible com els misteris teològics, i això sí que no té solució. Les dones, però, ja no volen paraules, sinó fets. I en tenen tot el dret.

Victor Cotlliure

L'evolució ambiental del planeta explicada al gran públic

La insostenibilitat ambiental del sistema social imperant motiva en este llibre una anàlisi interdisciplinària que ens introduïx en les claus del problema i ens estimula a prendre-hi partit.

UN FUTURO SOSTENIBLE? EL CAMBIO GLOBAL
VISTO POR UN CIENTÍFICO PREOCUPADO

FERNANDO SAPIÑA

COL·LECCIÓ «SIN FRONTERAS», 10

160 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2006

Quin serà el futur del nostre planeta si la nostra societat continua desenvolupant-se com ho ha fet darrerament? Quines alternatives hi ha a este desenvolupament? Preguntes com estes han estat sovint enunciades a nombrosos i diversos fòrums durant les últimes dècades. El problema ambiental ompli avui les boques de periodistes, polítics, científics i moviments populars. Cadascun d'estos agents socials realitza, des de la seua perspectiva, interessants aportacions al debat i fa així possible una solució al problema ambiental plantejat. El llibre de Fernando Sapiña suposa una aportació a este debat ambiental des de la perspectiva d'un «científic preocupat», com s'autodefinix l'autor en el subtítol del llibre.

El llibre, que ara apareix en castellà (la primera edició, en català, aparegué el 2001), té sis capítols. En els primers cinc l'autor planteja els debats ambientals que considera més destacats, i només en l'últim capítol exposa tímidament

algunes solucions a les esmentades problemàtiques ambientals.

El llibre comença enumerant els diversos canvis patits pel planeta des de l'aparició de l'espècie humana, i posteriorment valora en més extensió la influència dels humans sobre tres cicles. La modificació del cicle del carboni pels humans i les conseqüències d'este canvi sobre el clima ocupen les pàgines del segon capítol, mentre que els capítols tercer i quart els dedica al cicle del nitrogen i del plom, respectivament. D'esta manera, a més de l'habitual debat sobre el canvi climàtic, el llibre tracta debats tan importants com el de la insostenibilitat del sistema de producció d'aliments o de l'actual ús de materials minerals.

La lectura del segon capítol pot resultar un poc més densa per a aquells que no estan familiaritzats amb la divulgació científica; però, en general, el text és de fàcil comprensió per a un públic ampli. El recurs a la història al llarg de gran part del text facilita la lectura a aquells no massa familiaritzats amb l'ecologia i la química. Ara bé, potser en este sentit l'autor prescindix de fonts provinents de la història de la ciència que podrien enriquir el discurs històric i servir millor els interessos del llibre. D'esta manera el relat històric resulta-

ria una eina més efectiva per a plasmar les reflexions de l'autor i contribuiria a fer més accessible el text a un públic no acostumat a rebre un volum tan elevat de dades en les seues lectures.

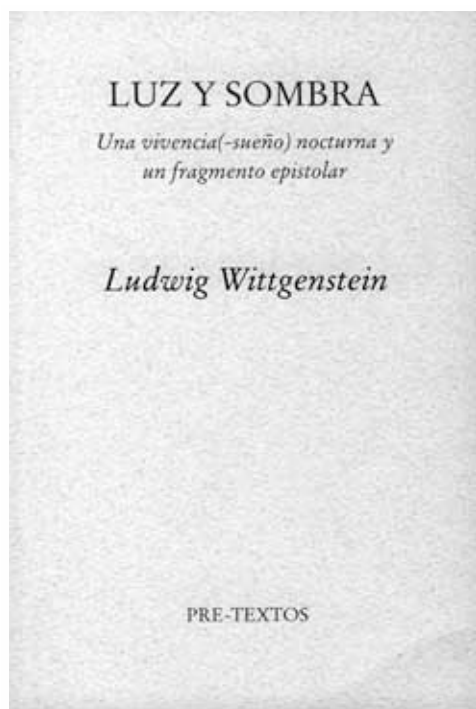
Potser també s'hi troba a faltar un reconeixement explícit al destacat paper jugat pel moviment ecologista. Tot i que el llibre pretén donar la visió d'un químic, resulta un tant forçat parlar de les iniciatives i dels canvis d'actitud en matèria ambiental sense fer referència directa al principal agent social que els ha promogut. Ara bé, estes puntualitzacions no deixen de fer del llibre una obra més que recomanable per a introduir-se en les claus del conflicte ambiental.

Ximo Guillem-Llobat

L'altre Wittgenstein

Un interessant volum que recull dos textos inèdits del pensador vienes. En el primer, relata la intensa experiència que viu en despertar, a propòsit d'un somni que ha tingut. El segon és una reflexió sobre la fe, sobre la religió i l'ètica, que oposa a la cultura, considerat com un espai tancat, limitat i que cal superar per accedir a l'espai obert de la llum. Un Wittgenstein, doncs, diferent de l'oficial.

LUZY SOMBRA. UNA VIVENCIA (-SUEÑO) NOCTURNA
Y UN FRAGMENTO EPISTOLAR

LUDWIG WITTGENSTEIN
TRADUCCIÓ D'ISIDORO REGUERA

116 PÀGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

La idea més general que circula de Wittgenstein, la que d'alguna manera el definix, és la d'un pensador que ha barrat el camí a la metafísica. Els problemes filosòfics no són autèntics problemes i per això no cal esforçar-se a trobar-hi una solució, sinó que —esta era la terapèutica— el que cal és «dissoldre's», analitzar-los acuradament per veure que no tenien sentit, que es reduïxen, en definitiva, a confusions lingüístiques. Aclarir el llenguatge era la tasca que calia portar endavant per no embolicar-se amb falsos problemes. Per un altre costat —és l'altre punt famós sovint citat—, Wittgenstein afirma que el llenguatge marca els límits del món, que d'allò que no es pot parlar és millor guardar-ne silenci. Resulta, però, que el Wittgenstein dels *Tractatus logico-philosophicus* o de les *Investigacions lògiques*, no és més que una cara de la

seua personalitat, i que els seus interessos no queden reduïts als que tracta com a filòsof del llenguatge, com a pensador de la ciència i de la lògica. En tenia d'altres més profunds, més personals, no professionals i existencials que se situen en el plànol de l'ètica i de la religió, en una experiència angoixosa de la seua vida, de la seua relació, justament amb «allò» de què no es podia parlar. Tanmateix, el Wittgenstein dels *Diaris*, sobretot, i dels dos textos inclosos en este volum, tracta de parlar-ne, se situa en el punt de tensió entre allò dicible i allò indicible, encara que siga, com diu Ilse Somavilla, utilitzant imatges i metàfores.

Per este pensador hi ha, doncs, la ciència, que es mira amb escepticisme; la metafísica, que tracta de dissoldre, i la religió, la fe i l'ètica que en deriven i que són les vertaderament importants. Ho són perquè la ciència no pot dir res del sentit de la vida, ja que més enllà dels «fets» en què es mou no pot dir res. En canvi, el sentit de la vida es troba justament en la religió. Sense esta perd tot el seu sentit.

L'altre Wittgenstein, doncs, és el que està emparentat amb pensadors com sant Agustí, Pascal i, sobretot, Kierkegaard. Ara bé, no hi separació entre les dues opcions, sinó que són més aviat com-

plementàries. Fins i tot es podria dir que l'*ethos* religiós és l'arrel de tot Wittgenstein, que se sentia treballat interiorment per la seua insubornable relació amb la «llum», que era per a ell la «Llum de Déu». En tant que el món de la fe és indicible, no intentarà fonamentar-lo racionalment i el considerarà «irracional», «insensat» des del punt de mira científic.

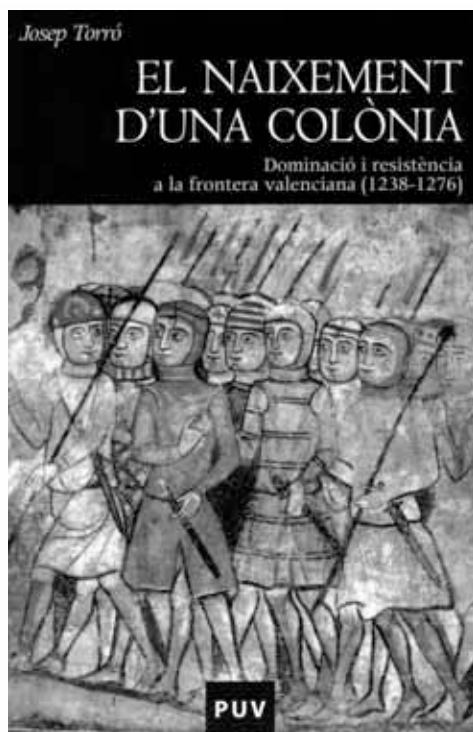
Els dos textos inclosos en este volum, «Una vivència (sueño) nocturna» i «El ser humano en la campana de cristal roja» són decisius per a introduir-nos en la problemàtica existencial, religiosa i moral del pensador vienés. Hi ha, en el llibre, la reproducció facsímil dels originals, la transcripció literal, la versió normalitzada i els corresponents aclariments, així com l'estudi d'Ilse Somavilla «Luz y sobra».

Josep Iborra

El regne de València i el naixement d'una societat colonial

Ens trobem davant de la segona edició revisada d'un bon llibre que ens parla del temps de la conquesta del regne de València en el segle XIII, una conquesta que va conformar una societat colonial feudal, tot seguint el referent de Robert Bartlett. Una societat colonial que es consolidar definitivament després de la desfeta andalusina de 1277, després de la darrera revolta de 1276.

*EL NAIXEMENT D'UNA COLÒNIA. DOMINACIÓ I
RESISTÈNCIA A LA FRONTERA VALENCIANA (1238-1276)*

JOSEP TORRÓ

253 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2006

El llibre estudia les terres de la part meridional del regne de València, les que posteriorment conformarien la sots-governació de Xàtiva, durant el regnat de Jaume I. Esta zona, que l'autor coneix molt be, fou el principal focus de les rebel·lions de la població indígena andalusí contra els nous immigrants cristians. Hom proposa només metodologies de treball i una adequada contextualització geogràfica de les dades per apropar-se millor a la realitat d'esta societat colonial, i al mateix temps reivindica la figura de l'historiador francès Pierre Guichard.

L'obra s'estructura en quatre capítols. En el primer estudia la capacitat militar andalusina, aportant notícies molt interessants sobre les tècniques militars, sobre la funció dels castells andalusins, i acaba descrivint la resistència muntanyenca d'Al-Azraq (1245-1258), que planteja com una continuació de la guerra de conquesta de les terres valencianes i fa un estudi del territori per on s'estenia el seu poder. La resistència acabarà definitivament en la rebel·lió de 1276-1277 i la consegüent derrota andalusina, que va comportar el confinament de les aljames a zones preferentment muntanyenques.

En segon lloc estudia el fenomen de l'esclavatge, l'objectiu final de moltes

cavalcades ja que suposava una bona font d'ingressos. Malgrat tot, l'autor constata que la majoria de la població indígena no fou esclavitzada, com ocorregué en altres llocs. També fa un estudi de la població cristiana del segle XIII, insuficient, segons Jaume I, para a garantir la seguretat del regne, i fa un estudi de la distribució de la població cristiana i mudéjar.

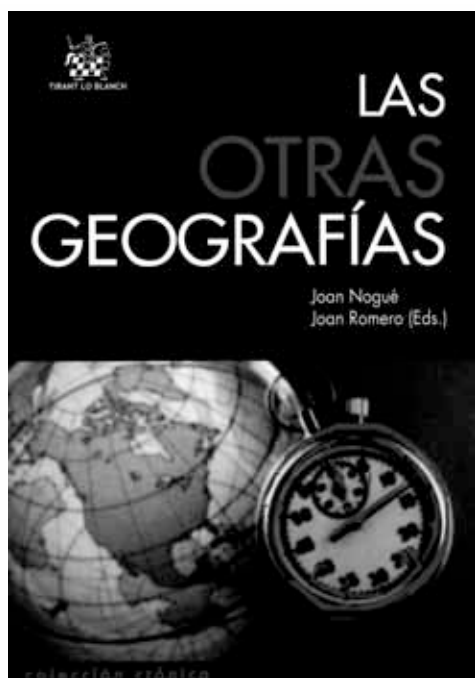
En el capítol tercer s'estudia com s'organitza la societat colonitzadora, el tema de la immigració, la creació de noves poblacions, la forma en que es feren els repartiments i el nou orde agrari, tot estudiant com s'organitza la producció agrària en el segle XIII, fonamentada en els cereals, la vinya i la ramaderia, uns productes més comercialitzables. Per acabar, estudia la primitiva organització municipal i l'economia dels primers nuclis urban de les comarques meridionals valencianes.

En darrer lloc, fa un estudi de la societat andalusina colonitzada, la desposesió de les seues propietats, tot fent esment dels eixarics. També dedica unes pàgines a les aljames i a la conservació de la seua autonomia com a representat de les comunitats andalusines. L'agricultura andalusina era més variada i destinada a l'autoconsum.

Francesc Torres

Altres temps, altres espais

Joan Nogué i Joan Romero, catedràtics de Geografia, reunixen en un volum vint-i-sis articles que miren d'explicar el món que ara ens envolta, descrivint nous processos territorials i socials que, amb independència de la seua escala –local, regional o internacional–, tenen lloc pertot arreu del planeta com a conseqüència dels processos de globalització.

LAS OTRAS GEOGRAFÍAS

JOAN NOGUÉ I JOAN ROMERO (EDS.)

COL·LECCIÓ «CRÓNICA»

557 PÀGINES

TIRANT LO BLANCH LLIBRES, VALÈNCIA, 2006

Ara fa 15 anys, la caiguda del mur de Berlín marcà la fi d'un vell ordre mundial, d'una geopolítica de blocs nítida i maniquea, fàcilment intel·ligible des d'un o altre costat del teló de ferro. Només ha passat una dècada i mitja, però la comprensibilitat del món no és hui tan senzilla: s'han capgirat molts paràmetres econòmics, tecnològics, socials, polítics, mentals... i s'han alterat radicalment les distàncies espacials i temporals arreu del planeta. Hem encetat una nova etapa d'inseguretats i incerteses, una era sovint confusament definida pel mot «globalització».

En este escenari apareixen, segons Nogué i Romero, unes «altres» geografies, uns altres processos espacials i temporals que al seu parer resulten invisibles, intangibles i efímers. És una nova «terra ignota», com la de les velles cartografies, ara precisament que el planeta sembla

més petit i més observat que mai. Les noves geografies es tracten en vint-i-sis articles signats per autors de diferents disciplines acadèmiques, procedents d'universitats i de centres d'investigació espanyols, llatinoamericans, francesos i canadencs, i també per membres de les ONG Intermon-Oxfam i Metges Sense Fronteres. Un pròleg dels coordinadors presenta el conjunt i hi dona coherència, que s'organitza en quatre eixos: les geografies de la globalització, els nous territoris, les altres ciutats i el cos, els quals més o manco venen a coincidir amb l'escala internacional, urbana i personal.

El llibre s'adreça a un públic no necessàriament expert. Obri un ventall de temes molt ample, però no aprofundix en excés en cap d'ells, qüestió que es compensa amb una bibliografia detallada a la fi de cada capítol. S'expliquen, entre altres, les geografies dels conflictes oblidats, de les nacions sense estat, dels refugiats, de la pobresa i la fam, o del terrorisme. També geografies properes o íntimes i de vegades imperceptibles, com les de la sexualitat o la por. Uns altres articles analitzen, amb un posicionament crític, nous processos en escenaris i activitats tradicionals, com la ciutat o el medi rural i el comerç o els recursos

naturals. Es descriuen en definitiva, geografies intermitents, que apareixen esporàdicament en els mitjans de comunicació, però que poques vegades són objecte d'una anàlisi detallada.

L'estudi d'estos altres espais i temps queda generalment al marge de les eines i dels enfocaments acadèmics, per la qual cosa l'obra fa reviscolar ferramentes d'anàlisi crítiques i plantejaments subjectivistes que obriren una clivella en la geografia clàssica en els anys seixanta del passat segle –per a restar després en letargia–, però que a hores d'ara poden resultar molt útils per a entendre la realitat.

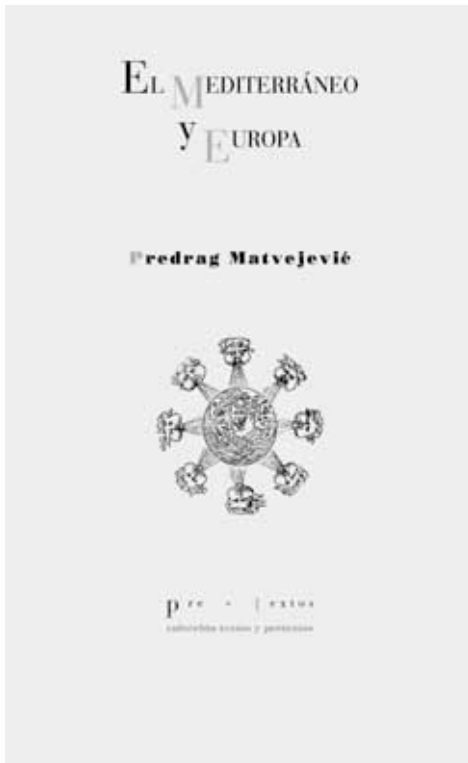
Clou l'obra un breu postfaci de Sami Naïr, un apassionat manifest contra la «globalització imperial» i el neoliberalisme, que des del títol i l'última línia convida a «no renunciar mai davant allò intolerable». I és que de les *Altres Geografies* es pot col·legir cap a on haurien d'anar les altres polítiques.

Carles Sanchis Ibor

L'altra Europa

El present volum és un aplec d'assaig i conferències entorn de l'espai del Mediterrani, de la problemàtica balcànica i centreeuropea. L'autor analitza amb honestedat i rigor esta complexa realitat creuada per una història permanentment convulsa, diversa i marcada per un destí comú, dramàtic.

EL MEDITERRANEO Y EUROPA

PREDRAG MATVEJEVIĆ

TRADUCCIÓ DE MANUEL ARRANZ

PREFACI DE GABRIEL BEIS

205 PÀGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

En les últimes dècades, posem a partir dels anys seixanta amb la *Primavera de Praga*, s'ha produït una mena de *boom* de llibres sobre l'Europa de l'Est, sotmesa aleshores a l'imperialisme soviètic. Moltes d'estes obres estaven escrites per intel·lectuals dissidents dels països europeus de règim comunista, pels escriptors contestataris que es van exiliar i que van anar a parar, sobretot, a França. El nom de Kundera, per exemple, és tota una referència en este sentit. O el de Cioran, o el de Ionesco. Escrivint en francès o en la seua llengua d'origen, però immediatament traduïts a altres llengües, van donar a conèixer la realitat angoixosa de les tiranies i dictadures del Partit. Este bloc de països esdevingué un tema d'especulació i de conversa de gran actualitat. La qüestió es va fer més urgent encara quan Iugoslàvia es trencà a trossos i es visqué un dels episodis més dramàtics i brutals de la història contemporània. La bibliografia sobre este espai geogràfic heterogeni, en què cada part reclama la seua identitat integrada paradoxalment per diferents identitats –lingüístiques, ètniques, histò-

riques, culturals, religioses–, ha augmentat considerablement.

Al marge, però, si és que es pot dir alguna cosa coherent *al marge* d'este embolic històric, d'este «polvorí d'Europa», s'ha donat a conèixer una llista, ja llarga i que continua allargant-se, d'escriptors de l'Ex –com s'anomena l'antic marc iugoslau– i de tota l'Europa de l'Est, txecs i eslovens, búlgars i romanesos, croates, albanesos, etc. Alguns han estat distingits i tot amb un premi Nobel. La literatura, la cultura en general d'este *puzzle* es troba traduïda a moltes llengües i té noms ja ben coneguts.

Un d'ells –assagista– és Predrag Matvejević, que ja té algunes obres traduïdes al castellà, bé del francès, bé del croata, que són les dues llengües que utilitza com a escriptor. Altres llibres seus són *Esos molinos de viento*, en què polemilitza amb l'estalinisme i el jolanovisme; *Cartas abiertas, ejercicios de moral*, en defensa dels intel·lectuals dissidents dels països de l'Est, i *La Yugoslavia de hoy día*, contra els particularismes nacionalistes.

Matvejević va nàixer el 1932 a Bòsnia-Herzegovina, fill de mare croata i de pare rus. Especialista en literatura comparada, professor de literatura francesa, actualment forma part del Departament de Llengües i Literatures Eslaves a la Universitat de Roma, on residix després d'uns anys d'exili a París.

El Mediterraneo y Europa és un aplec d'assaigs i d'intervencions a propòsit de la problemàtica molt complexa no sols del *Món Ex*, que tracta amb profunditat en

textos com «Sobre los Balcanes», «Una historia balcánica», «Albania y su destino» i un magnífic «Epílogo», en què resumix tota esta història o este embolic d'històries en quatre actes com si fos una tragèdia shakesperiana, en què els protagonistes –uns folls– són els caps de les diferents nacionalitats dels últims anys.

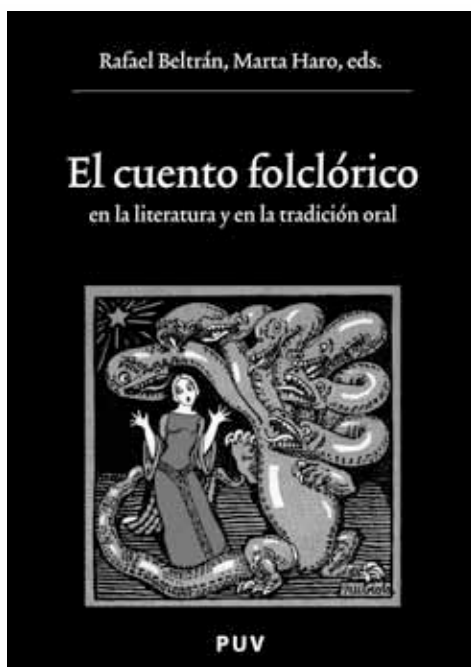
Una altra secció de la temàtica del llibre, no deslligada, però, de la balcànica, és la centrada en l'altra Europa, l'Europa central, l'Europa de l'Est, la *Mitteleuropa*, o la *Kakanie*, com en diria Musil, amb una història agitada, lloc de xocs entre Occident i Orient, antic espai unitari de l'Imperi Austro-hongarès, després espai de l'Imperi Soviètic, però encara, en els anys del desgel, objecte, diu l'autor, del somni d'una Europa central unida. Però també, per a altres, un projecte quimèric, i cita escriptors com Bence o Joseph Haslinger, que declaren, respectivament, que «*Europa Central forma part del kitsch político*», que «*Europa central és un circo ambulante para intelectuales*», etc. El mateix Matvejević diu: «*Europa central no tiene centro propiamente hablando*».

La tercera secció –la primera d'este volum– té com a títol «El Mediterráneo». És un conjunt de diferents assaigs molt suggestius sobre els noms múltiples d'este mar, sobre els mars, ja que dividit; sobre les illes que s'hi troben, els golfs, la ciutat i el mercat. L'historiador i el filòleg proporcionen en estes notes un brillant i útil exercici d'este marc geogràfic, social, cultural i polític.

Josep Iborra

Un gènere literari inexhaustible

Les narracions populars de tradició oral són un dels vehicles expressius més antics i més difosos en totes les cultures del planeta. El present volum acull un aplec d'articles que s'apropen a estes narracions folklòriques des de diverses perspectives i disciplines.

*EL CUENTO FOLCLÓRICO EN LA LITERATURA
Y EN LA TRADICIÓN ORAL*

RAFAEL BELTRÁN, MARTA HARO (EDS.)

309 PÁGINES

*PUBLICACIONES DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA,
VALÈNCIA, 2006*

Una significativa part del volum, dedicat a la memòria del folklorista Julio Camarena, examina el territori limítrof entre tradició oral i literatura, i el paper de pont entre ambdós àmbits que el conte realitza: José Luis Agúndez hi fa un minuciós escrutini de la pervivència dels arguments populars en els textos literaris d'alguns autors dels segles XIX i XX; Rafael Beltrán rastreja els models folklòrics ocults en l'episodi de Felip i Ricomana del *Tirant lo Blanch*; François Delpeth abunda en una inspecció similar al si d'*El Diablo Cojuelo*, de Vélez de Guevara; José Fradejas segueix la pista d'un refrany medieval «le quitay de la horca como puta» a través dels segles i dels gèneres, des de *La Celestina* al cinema contemporani, i Isabel Cardigos estudia un bon grapat de contes protagonitzats per dones silencioses a partir d'un corpus de llegendes de la tradició escrita medieval europea i de la tradició oral moderna.

Un segon grup d'articles se centra en l'anàlisi detallada d'algun argument en particular i la seua difusió geogràfica: María Jesús Alcarra escull «El pan comido» per al seu rigorós estudi i Josep Maria Pujol fa el mateix amb «L'ocellet es fa fer un vestit nou».

La part, però, més interessant per al lector no especialista la constituïx un

darrer aplec d'estudis que reflexionen sobre l'arquitectura interior dels contes, la seua transmissió col·lectiva i el complex paper que el recopilador exercix dins de la maquinària folklòrica. José Manuel Pedrosa fa una interessantíssima especulació sobre el sistema lògic que governa els contes populars a partir de l'estudi de l'ús del silenci com a element simbòlic –una recerca que el fa derivar cap a altres elements argumentals íntimament relacionats: la veu, el poder, el doble i la mort. Carlos González apunta algunes suggeridores consideracions ètiques en relació amb el treball de camp de les investigacions folklòriques. I, finalment, Jesús Suárez incidix en la figura del narrador com a gestor de la frontera que separa la realitat de la ficció en els contes populars tot tancant una miscel·lània que aporta noves llums per a la comprensió d'un gènere literari certament inexhaurible.

Josep Vicent Frechina

EL RETO ENÉRGICO.
GESTIONANDO EL LEGADO DE PROMETEO

FERNANDO SAPIÑA
COL·LECCIÓ «SIN FRONTERAS»

PUV, VALÈNCIA, 2006

Cap a un nou sistema energètic

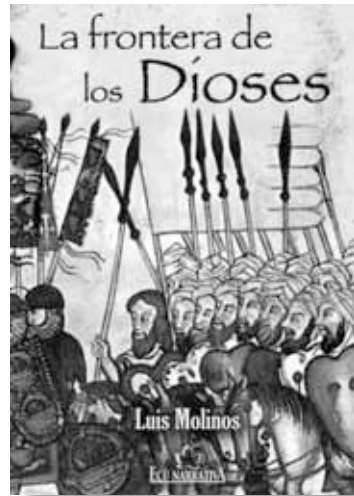
L'obtenció de noves fonts d'energia constituïx avui un dels principals reptes de la nostra societat. És ben sabut que l'actual sistema energètic no és sostenible ni a mitjà ni a llarg termini, però potser sovint ens falten les eines necessàries per comprendre en la seua plenitud este fet. En el llibre Fernando Sapiña ens mostra de manera planera les dimensions dels problemes ecològics i socials derivats de l'actual sistema energètic i ens dóna les claus per a valorar-ne la insostenibilitat.

D'altra banda, l'autor no es queda en el plantejament del problema; en un segon apartat exposa una possible alternativa al sistema energètic adés criticat. Una alternativa que passa per l'ús de l'hidrogen com a portador d'energia.

Per últim, l'autor descriu, ja de manera més resumida, possibles fonts d'energia alternatives a les habitualment emprades per l'actual sistema energètic. Obtenim així una visió general d'allò que l'autor ha anomenat el repte energètic.

La present edició castellana del llibre apareix un any després de l'edició en català. Queden així a l'abast del lector o de la lectora dues edicions d'una obra de ràpida lectura i fàcil comprensió per a un públic ben ampli.

Ximo Guillem-Llobat

LA FRONTERA DE LOS DÍOSES

LUIS MOLINOS

COL·LECCIÓ «ECU NARATIVA»

230 PÀGINES

ECU, SAN VICENTE DEL RASPEIG, 2006

El valor de la cristiandad

Luis Molinos, el autor de este libro, no es un recién llegado al mundo de la literatura ya que anteriormente, también en la editorial Club Universitario, ha publicado dos libros más *Ocho días en el camino e Irina en un triángulo*. Sin embargo el hecho que más llama la atención es que lo ha hecho en un corto período de tiempo, el primer libro en el año 2004, el segundo en el 2005 y este tercero en el 2006.

En esta ocasión el autor de *La frontera de los Díoses* se adentra en el mundo de la novela histórica que tan buenos éxitos editoriales ha cosechado en los últimos tiempos.

La historia nos cuenta las hazañas bélicas del poderoso caudillo de Al Andalus, Almanzor, cuando ataca la ciudad de Santiago de Compostela, símbolo de la cristiandad en aquella época y aún en nuestros días. A través de este hecho histórico, la novela nos introduce en las vicisitudes, las costumbres y la vida de los cristianos de los siglos X y XI a través de la figura de un devoto cristiano Ludovico de Borobia que se convierte así en el hilo conductor de la novela.

Beatriz López

INTEMPÈRIES DANIEL NOMEN I RECIO
COL·LECCIÓ «POESIA», 51

PREMI DE POESIA «JORDI DE SANT JORDI DE LA VALL D'UIXÓ», 2005, 80 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2006

LA MIRADA CLÒNICA

JOAN PLA

COL·LECCIÓ NARRATIVA, 12

191 PÀGINES

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2006

31 mirades a la mort (i un pròleg)

Daniel Nomen i Recio no és un nouvingut ni en el món de la poesia (diversos llibres i premis, com el Premi Vila de Martorell i el Premi Jacint Verdaguer de Calldetenes, ho testimonien) ni en el món viscut. Nascut el 1957, decideix, en albirar els cinquanta (en el *mezzo de la vita*) plantar cara a la mort (plantejar-se què és la mort) en tot el conjunt de poemes que constitueix el llibre *Intempèries*.

L'objectiu és interessant i l'escriptura molt correcta i digna, majoritàriament continguda —massa continguda—, tant en la forma com en el fons, amb molt poques excepcions on intenta els versos llarguíssims o un assaig una mica atrevit de «poesia social».

Així, doncs, pel que respecta a la forma no se li pot retreure res i està més que dignament escrit. La llàstima és que als poemes, que tracten sobre la mort, els falta, justament, una mica de vida.

Josep Lluís Roig

L'ètica i la ciència

Dos científics descobrixen la forma de clonar el cervell humà i així transferir pensaments d'una ment a una altra. Este és el punt de partida de l'última novel·la de Joan Pla, autor de títols emblemàtics com ara la novel·la juvenil *Mor una vida es trenca un amor*, èxit editorial al qual van seguir d'altres com *L'illa del faraó*, *El temps no passa per Montmartre* o *L'estranya mort de Berta*, entre d'altres.

En *La mirada clònica*, l'autor es planteja el debat ètic entre l'avanç científic i l'ètica. L'incrèible descobriment dels dos científics protagonistes de la novel·la (la clonació del cervell humà) desencadenarà tota una sèrie d'aventures i intrigues a través de les quals ens endinsarem en el debat ètic sobre els límits del progrés científic. Joan Pla ha escrit una novel·la que ens manté en vil i aconseguix que el lector es faça preguntes sobre la ciència i els seus veritables avantatges. L'autor ha triat un tema apropiat per desenvolupar una novel·la d'intriga, on res és el que sembla i la vida de les persones es converteix en moneda de canvi; tot val per aconseguir el major descobriment de la història de la ciència.

Sònia Martínez

EL SUEÑO DE BOTTICELLI

MARTA RIVERA FERNER

IL·LUSTRACIONS DE MARTA RIVERA FERNER

COL·LECCIÓ «EL SUEÑO DE...» 36 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2006

Somiar és fàcil

Dins del panorama editorial valencià, Brosquil Edicions ens presenta esta atractiva i interessant col·lecció, dirigida al públic més menut, «El sueño de...». Es tracta d'una col·lecció d'àlbums il·lustrats a tot color que ja té publicats alguns títols: *El sueño de Dalí*, *El sueño de Segrelles*, *El sueño de Toulouse-Lautrec*, *El sueño de Klee*. L'objectiu de la col·lecció és donar a conèixer la vida, o millor dit un episodi de la vida, i el treball d'un pintor de reconegut prestigi en el panorama de l'art universal. En este cas es tracta de Sandro Botticelli. Botticelli va nèixer l'any 1445 a la ciutat de Florència, i posteriorment es va traslladar a Roma on s'instal·là per treballar a la Capella Sixtina, una de les seues contribucions pictòriques més destacades. Alumne del gran mestre Fra Filippo Lippi, la història del llibre comença quan el pintor es proposa pintar la seua obra *La Primavera*, però per a fer-ho haurà d'eixir a buscar-la perquè s'ha perdut. En el seu camí passarà per diferents llocs on anirà realitzant encàrrecs pictòrics, fins que al final aconseguirà trobar el seu model.

Beatriz López

POEMA B

CARLES REBASSA

40 PÀGINES

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2006

De l'altre costat

A més de *Poema B*, Carles Rebassa (Mallorca, 1977) és autor dels inèdits *Mite i pols de Blai Benet*, *Els joves i les vídues* i *Requiescat in pace*. Rere la militància individual, geogràfica i social –ja que es defineix com a «gai, català i comunista»–, Carles Rebassa ha elaborat un poemari descriptiu que se centra en allò de quotidià d'una geografia urbana coneguda: mercat, vells, plaça Major, Born..., i és en este espai vivencial on s'establix un diàleg –de vegades fet d'absències– amb l'amic, Joan; d'ací que el llenguatge fluctue entre la mesura poètica –descripció i reflexió– i el col·loquialisme en donar veu als interlocutors que troba pel camí. Sovint els poemes comencen amb la ubicació de la mirada en un lloc conegut per després elaborar l'escena (amb vells, amant, al·lots) que porta a una reflexió de preceptes morals ben coneguts que dividixen l'àmbit vivencial en crítics i criticats. És en les aportacions de llocs on inclou l'apòstrof al Joan, al qual finalment li declara obertament amor: «T'estime. Només t'estime». Clar que dir Joan és dir poema i d'ací que acabe: «Només / Paraula».

Pasqual Mas i Usó

CON LOS OJOS DEL CORAZÓN

SENSI ROMERO

IL·LUSTRACIONS DE DAVID ROMERO

COL·LECCIÓ «HISTORIAS CON MIGA», 52 PÀGINES

EDITORIAL BRIEF, VALÈNCIA, 2006

Uns altres ulls

La col·lecció «Historias con miga» de l'editorial Brief va dirigida a xiquets i xiquetes de sis a dotze anys. Els llibres són històries que pretenen aportar als joves lectors alguna cosa més que una narració, són llibres que els ajuden a «pensar» sobre determinades aspectes i circumstàncies que poden trobar-se en la vida. En esta ocasió el llibre ens parla de la relació d'amistat que s'establix entre un home vell i cec i un xiquet. Luis cada dia travessa el parc de tornada de l'escola i allí es troba sempre, en el mateixa banc del parc, aquell home. El xiquet sent una gran curiositat i per això un dia s'acosta a parlar amb ell. Entre els dos, ràpidament, s'establix una amistat en la qual cadascun aporta allò que té, un l'experiència i els records i l'altre la innocència i les ganas d'aprendre. Luis prompte comprendrà, per les històries que li conta el seu inesperat amic, que en la vida hi ha moltes coses que només es poden veure amb els «ulls del cor». El llibre, a més, conté una guia didàctica que ajuda els lectors a traure un major aprofitament de la lectura.

Beatriz López

LA FÀBRICA

GEMMA PASQUAL I ESCRIVÀ

116 PÀGINES

EDITORIAL VORAMAR / ALFAGUARA.

PICANYA, 2006. VALÈNCIA

Fi d'una època

El nou llibre de Gemma Pasqual (Almoines, 1967) torna a una de les seues temàtiques recurrents: una forta sensibilitat cap a les qüestions social i la necessitat de fer justícia, aspectes que ja ha desenvolupat en llibres anteriors com ara *Marina*, *Et recorde*, *Amanda* o *L'últim vaixell*, entre d'altres.

La fàbrica és el relat de la fi d'una època. El somni de la protagonista del llibre, l'Elionor, és treballar a la fàbrica del seu poble, tota una institució en un poble petit on la gran majoria de la població subsistix gràcies a ella. Els seus somnis s'esvaïxen quan rep la notícia del tancament de la fàbrica. Des d'este moment, comença la lluita de tots els habitants del poble per paraitzar allò que sembla inevitable.

La fàbrica és una novel·la entranyable que ens fa reflexionar sobre diferents aspectes d'actualitat: la deslocalització d'empreses i el creixement urbanístic boig i desmesurat que canvia el paisatge de pobles i ciutats cada vegada més ràpidament, tot envoltat per la història d'amor de la protagonista i les seues vivències, pròpies d'una adolescent que està a punt de complir setze anys, públic al qual està adreçada la novel·la de Gemma Pasqual i Escrivà.

Sònia Martínez

CUATRO NOTAS SOBRE ALTHUSSER

JUAN RETANA

«XX PREMIO INTERNACIONAL DE CUENTOS MAX AUB», 2006

40 PÀGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

Un amic

L'escriptor d'Estella, Juan Retana, ens regala este conte que porta com a títol *Cuatro notas sobre Althusser*. Un relat que va resultar guanyador del «XX Premio Internacional de Cuentos Max Aub», 2006. El títol del llibre no és casual, ja que està íntimament relacionat amb la història dels dos personatges principals que s'inicia, transcorre i acaba, a propòsit del llibre d'Althusser *Para leer el capital*.

Cuatro notas sobre Althusser és un relat excel·lent, tant pel que respecta a la trama com a l'estil, i a més, com no podia ser d'una altra manera, és un llibre d'una edició impecable.

L'obra ens narra la relació d'amistat que s'estableix entre el protagonista del relat i Roberto Argüelles, un personatge un tant singular que apareix i desapareix de la seua vida sense donar-ne massa explicacions. Al llarg dels anys, la relació que mantenen és una llarga conversa on parlen de llibres, de temes polítics, però on no tenen cabuda el temes personals encara que, malgrat tot, Roberto Argüelles és per a ell «*un amigo al fin y al cabo*». El llibre acaba amb un retrobament inesperat i un final sorprenent.

Beatriz López

LAS RUTAS DE LA HUMANIDAD.
FENOMENOLOGÍA DE LAS MIGRACIONES

FERNANDO M. PÉREZ HERRANZ I JOSÉ M. SANTACREU SOLER

COL·LECCIÓ «PAÍS», 11, 172 PÀGINES

LA XARA, SIMAT DE LA VALLDIGNA, 2006

Las rutas

Las rutas de la humanidad. Fenomenología de las migraciones és el resultat dels dos seminaris celebrats a la Universitat d'Alacant durant els cursos acadèmics 2002-2003 i 2003-2004, organitzats pels mateixos autors del llibre: Fernando Miguel Pérez Herranz i José Miguel Santacreu Soler.

Els seminaris van tenir com a objectiu reflexionar al voltant del terme «ruta», des de la perspectiva de la història. Durant les sessions participaren especialistes com ara Pere Anguera Nolla, Nuria Tabanera, José Hinojosa, Xavier Carro, Mikel de Espalza i José Cutilla Ferrer, que aportaren la seua visió de la qüestió amb diferents ponències: «Les rutes dels conflictes hispans: les guerres carlines», «Las rutas de las migraciones: España en América», «Las rutas del judaísmo (los sefardíes)», «Las rutas del catolicismo (el camino de Santiago)», i «Las rutas del Islam», entre d'altres.

El llibre, al llarg de les seues pàgines, analitza aspectes com el gènere de la Ruta, l'etimologia, el camp semàntic i el símbol de la Ruta, la definició de «ruta», les diferències de la ruta humana (rutes etnològiques, antropològiques i històriques), la classificació de la ruta, les cròniques de viatgers, etc., i finalitza amb un epíleg que conté un manifest metodològic.

Jorge Delgado

BRUNE

EMMANUEL GUIBERT

TRADUCCIÓ DE VALENTINA NICOLETTI

48 PÀGINES

EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2006

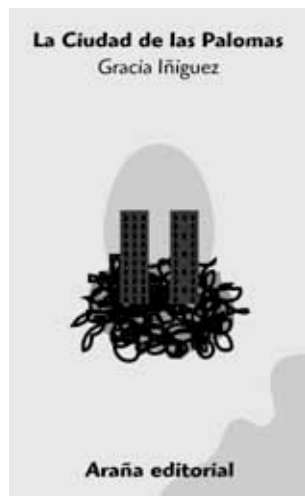
La veu del príncep dels dimonis

Brune és un excel·lent còmic, escrit i il·lustrat per Emmanuel Guibert (París, 1964) durant els anys 1985 a 1991. Va ser un dels primers treballs realitzats per este prestigiós autor i va ser publicat per primera vegada en l'editorial francesa SEFAM en l'any 1992. Edicions de Ponent ha reeditat, en castellà i amb una traducció de Valentina Nicoletti, de nou l'obra.

Emmanuel Guibert afirma que va ser una obra encarregada per un editor i que estava prevista en dos parts, però que la segona mai s'escriurà; i és per això que el lector ha de considerar el volum com allò que realment és: una història inacabada.

Brune ens narra la història de l'ascens del nazisme a Alemanya. Comença una nit freda de l'u de gener de 1900 a Berlín, amb el naixement d'un xiquet que representa una «herida abierta que el maligno quiere gangrenar [...], un niño que habla a través de la voz de Satanás [...]». L'inici d'una època trista i de fatals conseqüències per a Alemanya i per a la resta del món civilitzat.

Beatriz López

LA CIUDAD DE LAS PALOMAS

GRACIA IÑIGUEZ

COL·LECCIÓ «TELA DE ARAÑA», 3

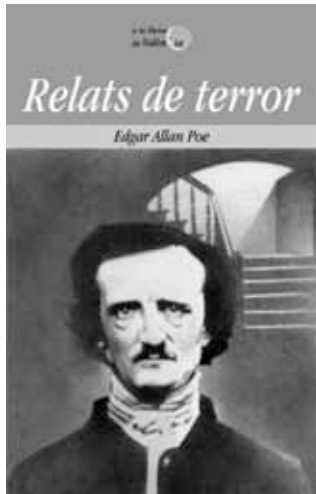
168 PÀGINES

ARAÑA EDITORIAL, VALÈNCIA, 2006

Un mundo mágico

«Villa Coloma fue en un lejano tiempo la ciudad de las palomas, pero un día a causa de una oscura maldición, éstas desaparecieron para siempre, llevándose con ellas la prosperidad y provocando el aislamiento de la ciudad. Toda la comarca se quedó atrapada en mitad de la nada... Y así pasaron los siglos quedando atrapados en su aislamiento...» hasta que un día... Ésta es la leyenda que Gracia Iñiguez rescata, interpreta e enriquece para escribir su primer libro publicado *La ciudad de las palomas*. Una historia sencilla que se convierte en una exaltación a la naturaleza que nos rodea y a la que tenemos el deber de cuidar y proteger pues es la fuente de nuestra propia existencia. Los protagonistas de esta historia, Domingo Falke, la Nana y Aurora supieron cuál era su deber y gracias a su empeño aunque la villa fue creciendo consiguió persistir en el tiempo con todo su esplendor. Toda una lección de esperanza.

Maria Gómez

RELATS DE TERROR EDGAR ALLAN POE
TRADUCCIÓ D'EVA ALBERT I JOSEP MARCO
INTRODUCCIÓ I NOTES DE JOSEP MARCO
COL·LECCIÓ «A LA LLUNA DE VALÈNCIA», 46, 152 PÀGINES
EDICIONS BROMERA, ALZIRA 2006

El terror de Poe

El llibre *Relats de terror*, publicat per Edicions Bromera en la col·lecció «A la Lluna de València» és un recull de contes curts. Es tracta dels relats de terror més representatius de l'obra del famós escriptor Edgar Allan Poe: «La màscara de la mort roja», «El cor delator», «El tonell d'amontillat», «El gat negre» i «La caiguda de la casa d'Usher». Tots els relats tenen un comú denominador: la presència de la mort envoltada d'una atmosfera de por i misteri. Cal destacar l'excel·lent treball de l'autor pel que respecta als personatges, tots ells marginals i solitaris, que ajuden, i molt, a crear la atmosfera necessària per a les històries que ens vol contar.

El llibre comença amb una introducció en la qual s'analitzen aspectes relacionats amb l'obra de Poe, com el context històric i literari de l'època, la trama, els personatges, el nucli temàtic, l'estructura..., i finalitza amb un glossari on es recullen les paraules que poden tindre una especial dificultat per a les edats a les quals va dirigit el llibre. Tot el material que acompanya el llibre és d'una gran utilitat per al treball del professorat a l'aula.

Beatriz Lopez

LA MALEDICCIÓ DE L'ARACÀRIA
JULIÁN ARRIBAS
COL·LECCIÓ «ESPLAI», 34
150 PÀGINES
EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2006

El record turmentós

La maledicció de l'aracària, de Julián Arribas és una novel·la publicada per Edicions del Bullent dins de la col·lecció «Esplai», i està dirigida a xiquets i xiquetes a partir de 12 anys.

L'Ovidi rep la trista notícia de la mort de la seua germana Roser, amb la qual mantenia una relació molt especial. Malgrat el temps passat, no ha pogut oblidar-la i la seua presència és constant en la seua vida. D'ella en recorda moltes coses, però, sobretot, el dia que plantaren una aracària, un arbre maligne creat per Satan que tenia l'esperit de l'infern. L'arbre conté un misteri que el fa invencible: aquell que gosse matar-lo morirà poc després. Serà l'aracària la causa de la mort de la seua germana? L'Ovidi intentarà esbrinar el misteri i així poder finalment alliberar la seua germana de la maledicció.

El llibre té una guia didàctica que els lectors podran trobar en la web d'Edicions del Bullent (<www.bullent.net>) i que, sens dubte, ajudarà a traure un major aprofitament de la lectura.

Rosa Cabrera

CARTAS DE UN ESPÍA DE CARLOS V

M. JOSÉ BERTOMEU MASÍA (ED.)

228 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2006

Una història d'espionatge

Maria José Bertomeu Masía analitza en el llibre *Cartas de un espía de Carlos V*, la correspondència, des de l'any 1547 fins al 1555, que van mantenir Antonio Perrenot Granvela, més conegut per cardenal Granvela, amb Jerónimo Bucchia, un personatge poc conegut pels historiadors, d'origen croat, procedent de la ciutat costanera de Cataro.

A través d'ella, el lector coneixerà els aspectes filològics, històrics i lingüístics més destacats del segle XVI, però també descobrirà una història d'espionatge on l'autora no sols ens desvela aspectes interessants de la relació que mantenien els dos personatges sinó que també ens mostrarà com aconseguen la informació, com la transmetien i el tipus d'organització que mantenien.

Les relacions entre Antonio Perrenot Granvela i Jerónimo Bucchia, també personals, comencen l'any 1537, quan els dos estudiaven lleis a la ciutat italiana de Pàdua. Amb el pas del temps, es convertiren en dos personatges de gran rellevància política de l'època.

Cartas de un espía de Carlos V, es una investigació filològica per a l'estudi de la llengua italiana de mitjans del segle XVI, però no solament es queda ací sinó que constituïx, també, un estudi històric dels principals esdeveniments ocorreguts durant els darrers deu anys del reinat de Carles V.

Jorge Delgado

ROSA TORRES

FRANCESC MIRALLES

COL·LECCIÓ «ITINERARIS», 15

144 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2006

Un valor atrayente

El historiador y crítico de arte Francesc Miralles analiza en este libro los aspectos más destacados de la trayectoria pictórica de Rosa Torres (Valencia, 1948). Su publicación corre a cargo de la Institución Alfons el Magnànim en su colección «Itineraris» número 15. Una colección dirigida por el profesor y crítico de arte, actualmente director del MUVIM, Romà de la Calle y dedicada al mundo del arte desde diferentes puntos de vista y desde diferentes disciplinas artísticas, la cerámica, Arcadi Blasco, el diseño gráfico, Paco Bascuñán o la Nave, la ilustración, Miguel Calatayud, y la fotografía, Fausto Olzina o Jarque.

La pintora Rosa Torres empezó su carrera profesional en el año 1971 colaborando con el equipo Crónica. Y, utilizando palabras del autor de este libro «...ciertamente fue en este ambiente donde Rosa concretaba, con lentitud asimiladora, sus pasos y su futuro».

Rosa Torres, es un libro de lectura amena que cuenta con abundante material gráfico.

Laura Pérez

¿DÓNDE ESTÁ MI CABEZA? Y OTROS RELATOS

BENITO PÉREZ GALDÓS

EDICIÓ DE FELIPE DÍAZ PARDO

COL·LECCIÓ «LITERATURA», 7. 176 PÀGINES

TILDE, VALÈNCIA, 2006

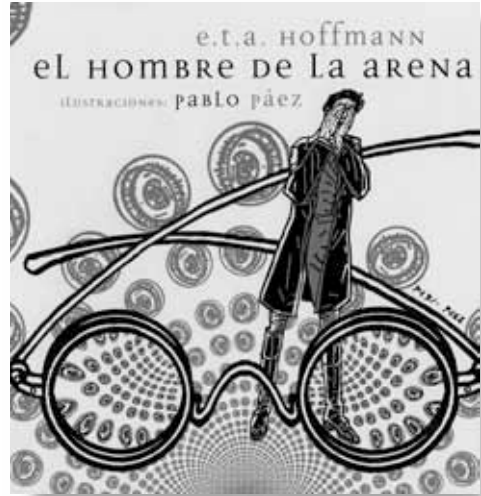
Vuit contes breus

El present llibre és una antologia de contes breus de l'escriptor Benito Pérez Galdós, un dels representants més destacats del realisme espanyol i autor d'obres tan conegudes en el panorama literari com ara *Episodios nacionales*, *Doña perfecta*, *Fortunata y Jacinta* i *Electra*.

L'objectiu, fonamental, del llibre és pedagògic i va adreçat als alumnes de l'assignatura de Llengua Castellana i Literatura dels cursos d'ESO i Batxillerat. Felipe Díaz Pardo, el responsable de l'edició, ens presenta una selecció de vuit relats breus que contenen aspectes interessants relacionats amb coneixements gramaticals o literaris. Cadascun d'ells va precedit per una senzilla i curta anàlisi dels principals elements de la narració, i finalitza amb una proposta d'activitats.

El llibre es completa amb una introducció teòrica sobre el conte literari en Espanya al llarg de la història i unes activitats de recapitulació.

Maria Gómez

EL HOMBRE DE LA ARENA

E.T.A. HOFFMANN

IL·LUSTRACIONS DE PABLO PÁEZ

TRADUCCIÓ DE NICOLÁS GESLORMINI, 68 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONES, VALÈNCIA, 2006

Las peores pesadillas

Ernest Theodor Wilhelm Hoffmann nació en Kaliningrado, Rusia en el año 1776 y murió en Berlín en el año 1822. Su fama se debe más a su obra como escritor que a sus composiciones.

Entre sus obras encontramos esta versión ilustrada por Pablo Páez que lleva por título *El hombre de la arena* publicado por Brosquil Ediciones y Libros del zorro rojo.

Este es un libro de cariz fantástico donde el autor demuestra, una vez más, sus excelentes dotes de observación y donde se mezcla el misterio y el horror. Hoffmann consigue con estos elementos crear una historia siniestra protagonizada por el hombre de la arena, un personaje que entra en las casas de los niños que no quieren irse a dormir.

Una historia siniestra que consigue hacer realidad los peores temores del mundo infantil.

Laura Pérez

EL BELLO VERANO

CESARE PAVESE

TRADUCCIÓ DE FERNANDO SÁNCHEZ ALONSO

160 PÀGINES

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2006

El descubrimiento de la vida

El bello verano es una obra del escritor italiano Cesar Pavese publicada por primera vez en el año 1949 por la editorial Giulio Einaudi y posteriormente reeditada, en esta misma editorial, en el año 1998. Esta nueva edición es una traducción de Fernando Sánchez publicada en la editorial valenciana Pre-textos.

La obra le valió a su autor el premio «Strega», un triste presagio pues a las pocas horas de la concesión se suicidó. Pavese además de narrador, poeta y ensayista, faceta que cultivó con una excelente obra póstuma *El oficio de vivir* (1952), es además conocido por ser uno de los fundadores de la prestigiosa editorial Einaudi y también por sus artículos antifascistas publicados en la revista *Cultura*. El libro cuenta la vida de unos jóvenes artistas en Turín, en una época de sus vidas que coincide con la pérdida de la inocencia y el inicio de la vida adulta con todo lo que ello comporta. Un período de descubrimiento exento de preocupaciones donde sólo importa vivir. El autor consigue, con éxito, descubrir al lector unos personajes al límite de la vida y libres para actuar según sus deseos.

Beatriz López

UN SOMRIURE COMPROMÈS

AA.VV.

142 PÀGINES

SAÓ, VALÈNCIA, 2006

Isabel-Clara Simó

Un somriure compromès és el resultat de l'homenatge que la revista Saó va fer a l'escriptora alcoiana Isabel-Clara Simó. L'acte-homenatge es va celebrar el passat mes de novembre en l'hotel Reina Victoria de la ciutat de València.

El llibre consta de sis parts que corresponen a les diferents etapes de la vida de l'escriptora: Alcoi, la seua infantesa; Barcelona, la maduresa i on els seus amics reflexionen sobre la seua obra; València, que revisa la producció literària de l'autora; un apartat dedicat al seu compromís cívic i polític; una entrevista on l'autora ens dóna el seu punt de vista sobre diferents qüestions, i, finalment un xicotet tast de la seua obra. En *Un somriure compromès* col·laboren persones relacionades amb el món cultural i literari que, a més, mantenen una relació molt especial amb ella: Adolf Beltran, Àngel Benito, Alfons Cervera, Jesús Huguet, Emili Marín, Ignasi Riera, Manel Rodríguez Castelló, Enric Sòria...

El llibre compta amb la aportació gràfica del pintor Antoni Miró.

Beatriz López

HISTORIA CONTEMPORÁNEA
JOSEFINA MARTÍNEZ (COORD.)
COL·LECCIÓ «CRÓNICA»
428 PÀGINES

TIRANT LO BLANCH, VALÈNCIA, 2006

La historia

La colección «Crónica» que publica la editorial valenciana especializada en libros de consulta Tirant lo blanch nos ofereix en esta ocasió esta *Historia contemporánea*. Una obra, coordinada por Josefina Martínez y en la que también participan los historiadores Ángel Herrarín, Florentina Vidal y Concepción Ybarrá, que nos ayudará a conocer y entender los principales acontecimientos políticos, sociales y económicos ocurridos durante los siglos XIX y XX. Unos siglos que constituyen los referentes más próximos a nuestra sociedad actual.

Se trata de un manual, de lectura amena y apto para un público lector amplio, que empieza su andadura en el año 1776 con la Declaración de la independencia de los Estados Unidos de América y la publicación de *La riqueza de las naciones* de Adam Smith dos hechos históricos claves para la democracia política y la economía de mercado respectivamente.

Jorge Delgado

FIL QUE PENJA
MARIA DOLORS PELLICER
IL·LUSTRACIONS DE JOSEP FERRER
COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 122, 96 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2006

Bufa

La història que Dolors Pellicer ens conta en *Fil que penja* comença així: «Sóc una gata, ma mare em va abandonar quan jo era molt menudeta, mai vaig saber el motiu. No sabia defensar-me, tenia por. Morta de fam i de calor, m'arrossegava pels carrers del poble. I un dia va sentir que algú deia referint-se a mi "Mira un esquelet que camina". Jo vaig fugir però aquelles persones corrien darrere. Em vaig amagar però de seguida en vaig eixir: ara que algú s'ocupava de mi, tampoc no era qüestió de posar-li ho tan difícil i així és com vaig conèixer als meus amos i començà per a mi una nova vida plena de carinyo i companyia».

I d'això precisament tracta el llibre de les diferents aventures que li van passant a la gata Bufa des del mateix moment que la casualitat va fer que començara la seua vida amb Maria i Pep.

Un història que es llig amb molta facilitat, plena d'enginy i amb molts moments d'humor. Acompanyen al llibre unes il·lustracions de Josep Ferrer i també una completa guia didàctica que els lectors podran descarregar-se de la pàgina web de l'editorial (<www.bromera.com>).

Rosa Cabrera

<http://www.cult.gva.es/dglb/>

Fes *click* i

accediràs a:

Consulta de base de dades
de les associacions, editorials,
distribuïdors i llibreries
de la Comunitat Valenciana

Consulta dels premis
literaris més importants de
la Comunitat Valenciana

Guia del Llibre valencià

Legislació sobre el Llibre

Propietat intel·lectual i depòsit legal
Legislació i informació d'interés

Registre Territorial de la Propietat
Intel·lectual de la Comunitat Valenciana

Revista Lletres Valencianes
Cercador de continguts

Notícies d'interés

XML **RSS** Nou servici de notícies RSS

Informes i estadístiques

Convocatòries d'ajudes

GRUPPO
IVE

Historia intima
del puzo

Adaptar-se als nous temps

En la revista *Lletres Valencianes* hem volgut repassar els vint-i-cinc anys de treball i esforç d'una llibreria valenciana especialitzada en psicologia i pedagogia. Nau Llibres és un exemple de constant lluita i superació; d'adaptació i canvi davant els temps i els nous reptes del mercat i de les tecnologies.

Concha Roncal

En números anteriors de la revista *Lletres Valencianes* hem parlat de diferents tipus de llibreries, unes especialitzades en còmic, altres en textos jurídics i altres en llibres de viatges, per posar solament alguns exemples. En el recorregut, però, no hi podia faltar la llibreria Nau Llibres. Perquè Nau Llibres, que és també un segell editorial, acaba de complir enguany el seu primer quart de segle. Al capdavant del projecte està Concha Roncal, que, amablement, ens relata els seus orígens: «La idea del nostre projecte va sorgir d'un grup de quinze d'amics, entre mestres i estudiosos de la pedagogia, que un dia decidiren crear la llibreria amb un capital de cent-quaranta mil de les antigues pessetes.» I és així com es va constituir un espai diferent dedicat al món de les humanitats, en concret al camp de la psicologia i la pedagogia; poste-

riorment el projecte es va ampliar a uns altres àmbits com la filosofia o la filologia, fins que es va constituir una editorial per editar també llibres d'estes matèries que més tard s'ha completat amb l'edició de llibres de text o de guies didàctiques sobre cinema. «En un principi –afirma Concha Roncal–, tot va començar com una necessitat immediata, és a dir, quasi com un servei dirigit exclusivament al món universitari. A causa de la manca de manuals específics per a l'estudi de les diferents assignatures, nosaltres ens encarregàvem de publicar-los en l'editorial i després també de vendre'ls en la llibreria.»

I, a poc a poc, Nau Llibres va passar de ser un projecte a ser una realitat. Però en l'any 1997 és produïx un punt d'inflexió especialment delicat en la trajectòria tant de la llibreria com de l'editorial. La causa és la malaltia i posterior mort de Leopoldo Navarro, un dels directors de l'empresa i marit de Concha Roncal, i la jubilació del seu gerent. Els dos fets deixen Nau Llibres a la deriva. Concha Roncal és troba en una difícil situació: ha de decidir entre abandonar *la Nau* o continuar endavant amb el projecte que havia heretat: «Al començament em vaig sentir molt reticent a fer-me càrrec de l'empresa. El meu marit havia portat sempre tots els assumptes. Jo no en tenia ni idea de com funcionava el negoci de llibreria, i, a més a més, què en sabia jo, de psicologia i de pedagogia, si jo era professora de matemàtiques? Quan jo hi vaig entrar –em sap greu reconèixer-ho– la llibreria semblava la cova d'Alí Babà: devolucions, albarans i comandes s'acumulaven pertot arreu. Açò, per no parlar del desastre en la gestió i la balança

de pagaments. Més que dirigir l'empresa els primers mesos, em vaig dedicar a sanejar-ne les finances i endreçar el local. Després, aprofitant una xicoteta herència familiar, traslladàrem la impremta a uns magatzems de Benimaclet, tal com Leopoldo havia previst, i reformàrem la llibreria per donar-hi un aspecte més modern i alegre. Malauradament, al cap de dos anys haguérem de posar el cadenat, perquè no podien competir, sobretot en preus. La resta de l'empresa continuà funcionant fins a hui.» I així és com Concha Roncal, que sempre actua amb una gran determinació i sentint comú, ha fet possible que l'empresa arribe al seu vint-i-cinqué aniversari.

Informatització de la llibreria

En els darrers anys les llibreries menudes han patit molts entrebancs, però malgrat tot, algunes encara continuen funcionant. Han hagut de competir, i continuen fent-ho, amb l'intrusisme ferotge de les grans superfícies, a força d'inventar noves formes d'aproximar-se al seu públic, sent competitius, oferint un grau d'especialització major. Situacions totes elles que les han deixades en una posició molt delicada i que també els ha suposat una important recessió en vendes, una situació, en la majoria dels casos, insostenible per a unes economies *dèbils*. Nau Llibres no n'ha estat una excepció, però, afortunadament, ha sabut anar capejant el temporal i ho ha fet a força de tindre una visió conjunta que l'ha feta encarar millor el futur. Entre altres coses, ha sabut adaptar-se a les noves tecnologies i apostar sempre per

la modernització «potser nosaltres fórem una de les primeres llibreries de la ciutat informatitzades. Fins aleshores, tots els registres d'entrades, així com les devolucions, es feien de forma manual. La introducció del programa Vitex, de la casa Verial, ens va permetre agilitar tota la gestió, estalviar despeses i també temps; ens va permetre, en una paraula, ser més competitiu.»

Semblava que a partir d'ací acabarien les vicissituds, però no va ser així. Els temps canvien d'una forma vertiginosa. La democratització d'Internet i l'augment de les compres virtuals ha desplaçat substancialment els canals tradicionals dels llibres. De nou urgia una transformació i una adaptació als nous temps. Per això, Nau Llibres havia d'iniciar un nou camí: «Fa uns anys advertírem un descens progressiu del públic en la nostra llibreria. Ja són molts els professors que et fan les comandes per correu electrònic o simplement contacten amb la nostra pàgina

Potser nosaltres fórem una de les primeres llibreries de la ciutat informatitzades. La introducció del programa Vitex, de la casa Verial, ens va permetre ser més competitiu.

web (<www.naullibres.com>). Açò ens ha obligat a reflexionar i, en conseqüència, a adaptar-nos a les normes del mercat. Seríem ingenus si férem la vista grossa, com si no passara res. Per afrontar els nous temps, Nau Llibres ha esdevingut un espai a mitjan camí entre una llibreria convencional, on el client pot visitar-nos físicament, i una gran llibreria virtual en xarxa. Nosaltres ens hem

convertit en una llibreria intermediària. Assessoram el client i gestionem la recerca especialitzada mitjançant les nostres bases de dades i els nostres distribuïdors. Si algun client ens demana un títol de qualsevol tema o editorial, nosaltres ens encarreguem de la recerca i l'aconseguim en un parell de dies.» A tenor de tot això, la pregunta és evident: el següent pas de la llibreria Nau és virtualitzar-la i dissenyar una gran pàgina web on centralitzar totes les comandes? La resposta de Concha Rocal és ràpida i contundent: «No...! Això no és el que volem perquè, d'alguna manera, seria com traïr l'esperit del fundadors. Nosaltres sempre hem apostat, i continuem fent-ho, per un tracte personalitzat del client, que al cap i a la fi, és la nostra basa a l'hora de competir amb les grans superfícies. A més a més, això ens desbordaria econòmicament, ens exigiria una gran inversió en infraestructures, i nosaltres som una empresa xicoteta.»

El temps passa i amb ell canvien també les necessitats. Hem passat de publicar els apunts dels professors a especialitzar-nos en editar llibres de text per a l'ESO i, sobretot, per a la formació dels docents.

El projecte editorial

Nau Llibres és també un segell editorial que ha publicat, dins de la seua llarga trajectòria, al voltant d'un miler de títols. Actualment, manté en catàleg una oferta de cent setanta llibres, ordenats en diferents seccions; de les quals destaquen pel nombre de títols les que tracten la psicologia, la pedagogia, els llibres de text (amb els quals més d'un haurà estudiat) i finalment una interessantíssima sèrie de guies de cinema que ha publicat quaranta monografies de les pel·lícules més emblemàtiques del seté art. El projecte de l'editorial es diversifica: «El temps passa i amb ell van canviant també les necessitats. Hem passat de publicar els apunts dels professors a especialitzar-nos en editar llibres de text per a l'ESO i, sobretot, per a la formació dels docents. Això, crec que ha estat la clau per a la consolidació de la nostra editorial. Volem modernitzar-nos, ser competitius i publicar llibres de qualitat, llibres de consulta general exportables a qualsevol universitat del món. Si reforcem i anem consolidant la nostra proposta, s'afavorirà l'obertura dels nostres llibres a altres professionals que necessiten trobar informació o consultar algun manual específic. Això ens beneficiarà i podrem ampliar encara més el nostre ventall.»

Però a banda de la professionalitat, sempre necessària per a qualsevol empresa, també cal comptar amb el treball i l'esforç personal, que en el cas de les llibreries menudes, com és el cas de Nau Llibres, és fonamental. Un treball rigorós que ha de ser necessàriament constant i eficaç, no sols per portar endavant una bona gestió econòmica, sinó també de cara a l'atenció i la fidelització del client que, a la fi, és la clau per al manteniment d'una empresa.

De Concha Roncal en sorprenen moltes coses, però sobretot cal destacar la seua determinació, la força i la claredat amb la qual enfronta les dificultats, la gran capacitat d'aprenentatge i, especialment, la seua manera d'escoltar a tots els que ella considera que tenen alguna cosa a dir i que ella encara no sap. Perquè superar cada dia les situacions que es presenten als llibreters i als editors és, sens dubte, una tasca complicada i que requereix una gran dosi de intel·ligència i molta paciència. També sorprén com una persona completament aliena al món dels llibres (ara ja no ho és tant) estiga al front d'un projecte així. Concha Roncal tranquil·lament –com en ella es habitual–, ens diu «Si t'he de ser sincera, tot o gran part ha estat accidental. La prematura mort del meu marit, la falta d'algú que es fera càrrec de l'empresa, quasi m'obligaren ha involucrar-me sense saber on em ficava. Els darrers deu anys han estat un aprenentatge continu a força d'encerts i d'errades. En aquest tipus de negoci, no hi ha una separació entre vida personal i professional. És absorbent. No tens horaris fixos; moltes voltes has de renunciar al teu sou, perquè no dóna per a més; o inclús en alguns casos, com el meu, has d'hipotecar part de la teua vida. Més que un treball o un negoci, el considere una aventura fascinant, un treball dur, però summament gratificant, a pesar que he sortejat molts obstacles, i que fins i tot en alguna ocasió se m'ha passat pel cap de llancar-lo tot per la borda. Per altra banda, el mèrit i la responsabilitat no sols ha estat meua. Jo tan sols he représ un projecte editorial que ja altres van encetar. He intentat corregir les mancances, modernitzar el servei, perquè el dia de demà els meus fills puguen continuar, si ells volen, en allò que jo considere un meravellós treball.»

En l'any 1997 és produïx un punt d'inflexió especialment delicat en la trajectòria tant de la llibreria com de l'editorial, però afortunadament Nau Llibres va saber superar els entrebancs.

Perspectives de futur

Quan tan sols falten dos anys per a jubilar-se com a docent, Concha Roncal ja pensa a dedicar-se de ple al negoci com a llibretera i editora, un ofici que l'apassiona, «A banda de la gestió de la llibreria i de l'editorial, és fonamental la projecció i la promoció dels nostres llibres. I això significa assistir a les principals fires internacionals, congressos, seminaris i cursos. Afortunadament el meu treball en l'administració em permet certa flexibilitat de temps i certa disponibilitat per a viatjar. De moment, ja hem aconseguit alguns contractes en el mercat de Mèxic. Un dels nostres projectes és intentar expandir-nos a uns altres mercats hispanoamericans i consolidar la nostra presència en la majoria de fires locals i en la de la resta de l'Estat com la de Liber a Madrid, o a Barcelona.»

I per acabar, li preguntem per la seua visió del mercat editorial i del futur del llibre. Concha Roncal es pronuncia moderadament optimista, alhora que puntualitza: «Crec que Espanya encara no està preparada per als canvis que vol impulsar Europa. Si volem aconseguir estar en la mitjana comunitària i no quedar-nos endarrerits, haurem de posar-nos les piles: millorar la dotació de biblioteques públiques i escolars i augmentar els recursos generals. Cadascú sobreviu com pot. Moltes llibreries de barri o de poble ho fan amb el beneficis de la papereria i dels articles de regal. Nosaltres hem aconseguit mantenir-nos gràcies amb els ingressos provinents de

Al començament em vaig sentir molt reticent de fer-me càrrec de l'empresa. Més que dirigir l'empresa, els primers mesos em vaig dedicar a sanejar-ne les finances i endreçar el local.

l'editorial i, sobretot, perquè l'empresa té la sort de comptar amb un equip humà extraordinari, Lourdes, Nerina i Pablo. Uns treballadors que, amb un sou més ben escàs, realitzen cada dia el seu treball amb generositat i dedicació, un equip perfectament integrat i identificat amb el projecte. Si no fóra per açò, nosaltres, i moltes altres, ja faria temps que hauríem plegat».

J. Ricart

editorials valencianes

AITANA EDITORIAL
CARRER COMTE D'ALTEA, 10
ALTEA 03590 ALICANTE
TEL.: 96 584 19 46
FAX: 96 688 08 47

ALBATROS
CARRER LA OLIVERETA, 28
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50
FAX: 96 370 22 46
graficasoler@terra.es

ALETA EDICIONES
CARRER L'ALTER, 2
MARENY DE BARRAQUETES
46419 VALÈNCIA
TEL.: 659 733 679
FAX: 96 176 20 96
info@aletaediciones.com
www.aletaediciones.com

ALFANÍ
CARRER LA FAROLA, 8
ALDAIA 46960 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 47 48
FAX: 96 150 47 48
edicionsalfanic@yahoo.es

ALGAR EDITORIAL
RONDA TINTORERS, 117
POLÍGONO INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 245 90 91
FAX: 96 240 31 91
algar@algareditorial.com
www.algareditorial.com

AMÓS BELINCHÓN
CARRER RAFEL RIVELLES, 39
PAIPORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 08 22
FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es

ANDANA EDICIONS
CARRER VALÈNCIA, 56-BAIX
ALGEMESÍ 46680 VALÈNCIA
TEL.: 96 248 43 82
FAX: 96 248 43 82
andana@andana.net
www.andana.net

ARAÑA EDITORIAL
PLAÇA DE LAS FACULTADES, 10 B
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 369 93 85

FAX: 96 339 27 39
aeditorial@juliadelarua.com

ARTICS
PASSEIG COLOM, 39
TAVERNES DE LA VALLDIGNA
46760 VALÈNCIA
TEL.: 606706943
artics@artics.org
www.artics.org

AVANTPRESS EDICIONS
CARRER PINTOR SALVADOR
ABRIL, 26
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TELS.: 636955838 - 963220026
FAX: 96 333 86 91
edicion@avantpress.es
www.avantpress.es

BESTSELLER EDICIONES
CARRER ALMORIDA, 10
ELX 03203 ALACANT
TEL.: 96 542 52 31

BROSQUIL EDICIONS S.L.
PLAÇA PINTOR SEGRELLES, 1,
ESC. B, PTA 25
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 70 45
FAX: 96 341 83 41
alejandro@brosquilediciones.e.
telefonica.net
www.brosquilediciones.com

CAMACUC
CARRER ARZOBISPO OLAECHEA,
18-ESC.B
VALÈNCIA 46017 VALÈNCIA
TEL.: 96 357 28 56
FAX: 96 357 28 56
edicionscamacuc@hotmail.com

CAMPGRÀFIC
CARRER MATIAS PERELLÓ, 17-6ª
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 374 92 57
FAX: 96 374 92 57
campgrafic@campgrafic.com
www.campgrafic.com

CARENA, EDITORS
CARRER CHIVA 21-3º-11ª
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 33 09
FAX: 96 316 26 98

carenaeditors@inicia.es
www.carenaeditors.com

**CASTELLNOU EDITORA
VALENCIANA**
CARRER SALABERT, 36
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 00 38
FAX: 96 357 12 50
editora@castellnouedival.com
www.castellnouedival.com

CEIC ALFONS EL VELL
PLAÇA REI EN JAUME I, 10
GANDIA 46700 VALÈNCIA
TEL.: 96 295 95 62
FAX: 96 295 95 66
ceialfonsell@gandia.org
http://perso.wanadoo.es/ceicgan-
dia/menu.htm

CISS, S.A.
CARRER COLÓN, 1-5ª
VALÈNCIA 46004 VALÈNCIA
TEL.: 902 250 500
FAX: 902 250 502
clientes@ciss.es
www.ciss.es

**CONSULTA DE DIFUSIÓ
VETERINARIA, S.L**
AVINGUDA GODOFREDO
BUENOSAIRES, 22,
CASTELLÓ DE LA PLANA
12005 CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 472 44 66
FAX: 964 23 65 22
consulta@consultavet.net
www.consultavet.net

DEL SENIA AL SEGURA
CARRER CRONISTA CARRERES,
9-7º F
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 73 55
FAX: 96 351 73 55
editorial@delseniaalsegura.com

DYLAR EDICIONES
CARRER SANT BLAI, 62-APTDO 20
BURRIANA 12530 CASTELLÓ
TEL.: 902 444 413
FAX: 964 59 11 14
dylar@dylar.es
www.dylar.es

ECIR, S.A.
CARRER VILA DE MADRID, 60
POLÍGONO INDUSTRIAL
FUENTE DEL JARRO
PATERNA 46988 VALÈNCIA
TEL.: 96 132 36 25
FAX: 96 132 36 05
ecir@ecir.com
www.ecir.com

EDICEP, C.B.
CARRER ALMIRANTE CADARSO, 11
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 20 45
FAX: 96 395 22 97
edicep@edicep.com
www.edicep.com

EDICIONES I
CARRER LUIS OLIAG, 69
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TELS.: 96 374 15 20 - 96 395 19 59
FAX: 96 374 15 20
integralia@edicionesi.com
amparo@revistadharm.com

EDICIONES BRIEF
CARRER DANIEL BALACIART, 5
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 60 37
FAX: 96 362 00 77
info@edibrief.com
www.edibrief.com

EDICIONES DHARMA
CARRER ELIAS ABAD, 3
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 32 00
dharma@edicionsdharma.com
www.edicionsdharma.com

EDICIONS BROMERA
RONDA TINTORERS, 117.
POLÍGON INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 240 22 54
FAX: 96 240 31 91
bromera@bromera.com
www.bromera.com

EDICIONS DE PONENT
CALLE ANCHA 4
CASTALLA 0420 ALICANTE
TEL.: 96 526 98 68
FAX: 96 526 98 68

info@edicionsdeponent.com
www.edicionsdeponent.com

EDICIONS DEL BULLENT
CARRER DE LA TARONJA, 16
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 08 83
FAX: 96 159 08 45
info@bullent.net
www.bullent.net

EDICIONS LA XARA
AVINGUDA DE LA VALLDIGNA, 25
SIMAT DE LA VALLDIGNA
46750 VALÈNCIA
TEL.: 96 281 13 67
FAX: 96 281 13 67
laxara1@wanadoo.es
www.laxara.tk/

EDICIONS LOCALS
CARRER EMILIO CASTELAR, 11
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 10 33
FAX: 96 560 10 33
libreriafaranadula@hotmail.com

EDICIONS VORAMAR-
VORAMAR/SANTILLANA
CARRER VALÈNCIA, 44
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 44 10
FAX: 96 159 19 24
voramar@santillana.es

EDICIONS 96
CARRER SANT CRISTÒFOL, 22
CARCAIXENT 46740 VALÈNCIA
TEL.: 96 246 11 04
FAX: 96 246 14 90
edicions96@edicions96.com
www.edicions96.com

EDITILDE
CARRER GENERAL URRUTIA,
12-1, VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 316 30 14
FAX: 96 316 30 14
dialogo@ctv.es
dialogoinfantil@ctv.es
www.tilde.es
www.editorialdiago.es

EDITORIAL AFERS
AVINGUDA DR. GÓMEZ FERRER, 55
CATARROJA 46470 VALÈNCIA
TEL.: 96 126 93 94

afers@editorialafers.com
www.editorialafers.com

EDITORIAL AGUACLARA
CARRER ROSELLÓ, 55
ALACANT 03010 ALACANT
TEL.: 96 524 00 64
FAX: 96 525 93 02
edit.aguacalara@natural.es

EDITORIAL ALETHEIA
PLAÇA MARGARITA VALLDaura,
1-B
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 57 74
FAX: 96 316 13 01
aletheia@aletheiaeditorial.com
www.aletheiaeditorial.com

EDITORIAL ALFREDO ORTELLS
CARRER SAGUNTO, 5-1ª
VALÈNCIA 46009 VALÈNCIA
TEL.: 96 347 10 00
FAX: 96 347 39 10
editorial@ortells.com
www.ortells.com/

EDITORIAL ANTINEA
CARRER DOCTOR FLEMING, 6
VINARÒS 12500 CASTELLÓ
TEL.: 964 45 20 12
FAX: 964 45 20 12
antinea@editorialantinea.com

EDITORIAL CLUB UNIVERSITARIO
CARRER COTTOLENGO, 25
ALACANT 03690 ALACANT
TEL.: 96 567 61 33
FAX: 96 566 39 36
ecu@ecu.fm
www.ecu.fm

EDITORIAL DE LA UNIVERSIDAD
POLITÈCNICA DE VALÈNCIA
CAMINO DE VERA, S/N
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 387 70 12
FAX: 96 387 79 12
public@upvnet.upv.es
www.editorial.upv.es

EDITORIAL DENES
POLÍGON INDUSTRIAL ALQUERÍA
DE MINA
CARRER ARTS GRÀFIQUES, 58
PAIORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 44 66

FAX: 96 397 48 42
denes@editorialdenes.com
www.editorialdenes.com

EDITORIAL INSTITUTO DE
ESTUDIOS MODERNISTAS S.L
AVINGUDA PÉREZ GALDOS, 118-27
VALÈNCIA 46008 VALÈNCIA
TEL.: 96 385 09 02
FAX: 96 385 09 02
edinesmo@infonegocio.com

EDITORIAL MARFIL SA
CARRER SAN ELOY, 17
ALCOI 03804 ALACANT
TEL.: 96 552 33 11
FAX: 96 552 34 96
editorialmarfil@editorialmarfil.com
www.editorialmarfil.com

EDITORIAL PARTENOPE
CARRER MICER MASCÓ 6
VALENCIA 46010 VALENCIA
TEL.: 96 362 89 14
FAX: 96 362 48 73
info@partenope.es
www.partenope.es

EDITORIAL PRE-TEXTOS
CARRER LUIS SANTÁNGEL, 10
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 32 26
FAX: 96 395 54 77
info@pre-textos.com
www.pre-textos.com

EDITORIAL PROMOLIBRO
PASSEIG DE LAS FACULTADES, 10
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 20 29
FAX: 96 393 31 38
promolibro@arrakis.es
www.promolibro.com

EDITORIAL PENCIL
CARRER REY DON JAIME, 5
ALBORAYA 46120 VALÈNCIA
TEL.: 96 133 81 68
FAX: 96 133 65 71
correo@editorialpencil.es
www.editorialpencil.es

EDITORIAL TIRANT LO BLANCH
CARRER ARTES GRÁFICAS, 14
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 00 48
FAX: 96 369 41 51

tlb@tirant.es
www.tirant.net

EDITORIAL TRES I QUATRE
CARRER PÉREZ BAYER, 11
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 64 92
FAX: 96 352 98 72
tresiquatre@tresiquatre.com
www.tresiquatre.com

EL NADIR EDICIONES, S.L.
PASSATGE VENTURA FELIÚ, 12-8ª
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 21 72
FAX: 96 380 95 12
info@editorialelnadir.com
www.editorialelnadir.com

ELLAGO EDICIONES, S.L.
CARRER VERA, 20
CASTELLÓ DE LA PLANA
12001 CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 422 70 51
FAX: 964 227 562
ellagoediciones@ellagoediciones.com
www.ellagoediciones.com

ENGLIBA
GRUPO DE COMUNICACIÓN
CARRER GOBERNADOR VIEJO, 31
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 315 89 00
FAX: 96 391 59 04
ribera@engloba.net
www.engloba.net

FAXIMIL EDICIONS DIGITALS
CARRER SANTA CRUZ DE LA ZARZA,
5, 62 VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 393 25 51
FAX: 96 382 87 46
info@faximil.com
www.faximil.com

FEDERICO DOMÉNECH
CARRER GREMIOS, 1
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 350 22 11
FAX: 96 359 75 20
editorial@federicodomenech.com
www.lasprovincias.es/editorial/in-
dex.htm

FORPAX
CARRER TENOR GARCÍA ROMERO, 2
VALÈNCIA 46015 VALÈNCIA

TEL.: 96 394 43 85
FAX: 96 340 11 14
formacion@forpax.es
www.forpax.es

GERMANIA
CARRER DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ,
99, ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 241 98 54
FAX: 96 240 60 70
germania@germania.es
www.germania.es

INSTITUCIÓ ALFONS
EL MAGNÀNIM
CARRER CORONA, 36
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 388 31 69
FAX: 96 388 31 70
iam@alfonselmagnanim.com
www.alfonselmagnanim.com

INSTITUT VALENCIÀ DE
CINEMATOGRAFIA RICARDO
MUÑOZ SUAY
PLAÇA AYUNTAMIENTO, 17
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 353 93 21
FAX: 96 353 93 30
lopez_niemen@gva.es
www.ivaclafilmoteca.es/val/filmo/
filmo.htm

INSTITUTO DE ESTUDIOS DE
MODA Y COMUNICACIÓN
CARRER CABILLERS, 3
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 303 04 78
FAX: 96 391 59 04
edicion@engloba.net

L'EIXAM EDICIONS
AVINGUDA D'AUSIÀS MARCH, 36
TAVERNES BLANQUES
46016 VALÈNCIA
TEL.: 96 185 43 14
Fax: 96 186 28 11
eixam@ono.com

LLAMBERT PALMART
CARRER CARCAIXENT, 10
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 380 37 76
llambert_palmart@yahoo.com

L'ORONELLA
CARRER GASCÓ OLIAG, 10-5ª
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA

TEL.: 96 361 92 08
oronella@cjav.org

MARJAL-GRUP EDEBÉ
CARRER ALT PALÀNCIA, 6
MISLATA 46920 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 59 70
FAX: 96 313 47 55
valència@edebe.net
www.edebedigital.com

MEDIA VACA
CARRER SALAMANCA, 49-13ª
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 69 27 FAX: 96 395 69 27
mediavaca@eresmas.net
www.mediavaca.com

MISÈRIA I COMPANYIA
Llibreters, Editors i Paperaires
CARRER SAN NICOLÁS, 40
ALCOI 03801 ALACANT
TEL.: 96 544 973
buzon@libroantiguo.com
www.libroantiguo.com

NAU LLIBRES
CARRER PERIODISTA BADÍA, 10
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 360 33 36
FAX: 96 332 55 82
nau@naullibres.com
www.naullibres.com

NUMA EDITORIAL
CARRER GENERAL URRUTIA, 10-15
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 329 01 94
FAX: 96 329 01 94
numa@numa.es
www.numa.es

ONADA EDICIONS
PLAZA DE L'AJUNTAMENT,
LOCAL 3 BENICARLÓ
12580 CASTELLÓ
TEL.: 964474641

PAGINACERO EDICIONES
CARRER ALBERIQUE, 4-8ª
VALÈNCIA 46008 VALÈNCIA
TEL.: 96 385 99 40
FAX: 96 322 85 87
pag.cero@teleline.es

PERIFÈRIC EDICIONS
CARRER SÈQUIA DE MONTCADA,
13, CATARROJA 46470 VALÈNCIA

TEL.: 609 426 131
periferic@hotmail.com

PHD ÀRISTOS EDITOR
APARTAT POSTAL 100
TORREVIEJA 03180 ALACANT
TEL.: 96 678 49 39
FAX: 96 571 12 99
phdaristos@phdaristos.com

PILES, EDITORIAL DE MÚSICA
CARRER ARCHENA, 33
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 40 27
FAX: 96 370 49 64
info@pilesmusic.com
www.pilesmusic.com

PRODIDACTA ABRIL EDICIONS
CARRER JAUME I, 48
ALAUQUÀS 46970 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 60 52
FAX: 96 150 60 52
prodidacta@wanadoo.es
www.prodidacta.com

**PUBLICACIONES DE
LA GENERALITAT VALENCIANA**
PLAÇA BAILÍA, 1
VALÈNCIA 46071 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 77 30
FAX: 96 386 60 91
lilig@gva.es
www.pre.gva.es/lilig

RIALLA
CARRER SAN PANCRACIO,
12-BAJO
VALÈNCIA 46009 VALÈNCIA
TEL.: 96 340 19 03
rialla@octaedro.com

SAÓ EDICIONS
CARRER ANGEL DEL ALCAZAR,
14-12ª
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 58 41
FAX: 96 370 57 55
sao@arrakis.es

TABARCA LLIBRES
AVENIDA AUSIÀS MARCH, 184
VALÈNCIA 46026 VALÈNCIA
TEL.: 96 318 60 07
FAX: 96 318 64 32
tabarca@futurnet.es
www.tabarcallibres.com

TÀNDEM EDICIONS
CARRER SAN VICENTE, 93-1ª
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 20 47
FAX: 96 317 22 01
tandem@tandemedicions.net

THE MAGIC RIDER
AVINGUDA MIRIAM BLASCO, 7
ALACANT 03540 ALACANT
TEL.: 660 153 056
themagicrider@hotmail.com

**UNED CENTRO ASOCIADO
ALZIRA - VALÈNCIA «FRANCISCO
TOMÁS Y VALIENTE»**
CARRER CASA DE LA
MISERICORDIA, 34, VALÈNCIA
46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 26 21
FAX: 96 350 27 11
fihs@valència.uned.es
www.uned.es/ca-alzira-valència

UNIVERSITAT D'ALACANT
Servei de Publicacions
CAMPUS DE SANT VICENT DEL
RASPEIG.
APARTAT DE CORREUS, 99
ALACANT 03080 ALACANT
TEL.: 96 590 34 80
FAX: 96 590 94 45
publicaciones@ua.es
http://publicaciones.ua.es

**UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
PUBLICACIONES**
CARRER ARTES GRÁFICAS, 13
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 41 15
FAX: 96 386 40 67
publicacions@uv.es
www.uv.es/publicacions

**UNIVERSITAT JAUME I
PUBLICACIONES**
EDIFICIO RECTORAT CAMPUS RIU
SEC S/N, CASTELLÓ DE LA PLANA
12071 CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 472 88 21
FAX: 96 472 88 32
publicacions@uji.es
www.uji.es/publ

